

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 77 · 7. mai
Sesjonen 2023–2024

Møte tirsdag den 7. mai 2024 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 77):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i trygde-
rettsloven (rettens sammensetning, aktiv sakssty-
ring og krav til kjennelser)
(Lovvedtak 57 (2023–2024), jf. Innst. 276 L (2023–
2024) og Prop. 53 L (2023–2024))
2. Innstilling fra justiskomiteen om Opptappings-
plan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære
relasjoner (2024–2028) Trygghet for alle
(Innst. 259 S (2023–2024), jf. Prop. 36 S (2023–2024))
3. Innstilling fra justiskomiteen om Representantfor-
slag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland
Lund, Seher Aydar og Marie Sneve Martinussen om
bedre forebygging og bekjempelse av vold mot og
drap av kvinner
(Innst. 278 S (2023–2024), jf. Dokument 8:74 S
(2023–2024))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen
om Representantforslag fra stortingsrepresentan-
tene Erlend Wiborg, Himanshu Gulati, Silje Hjem-
dal, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde om
å styrke kampen mot antisemittisme
(Innst. 267 S (2023–2024), jf. Dokument 8:95 S
(2023–2024))
5. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen
om Representantforslag fra stortingsrepresentan-
tene Tobias Drevland Lund, Marie Sneve Martinus-
sen og Seher Aydar om å ta tilbake kontrollen over
leiemarkedet
(Innst. 265 S (2023–2024), jf. Dokument 8:102 S
(2023–2024))
6. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen
om Representantforslag fra stortingsrepresentan-
tene Sofie Marhaug, Lars Haltbrekken, Ola Elve-
stuen, Une Bastholm, Kjell Ingolf Ropstad og Irene
Ojala om å sikre uavhengige utredninger av natur-
verdier og naturpåvirkning
(Innst. 266 S (2023–2024), jf. Dokument 8:100 S
(2023–2024))
7. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om End-
ringer i lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspen-
sjonering for militærpersoner og lov 13. desember
1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyr-
kepersonell og sivilpersoner – (refusjon av egenan-
deler ved varig innleggelse i institusjon i utlandet)
(Innst. 291 L (2023–2024), jf. Prop. 92 L (2023–
2024))
8. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om
Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Henrik Asheim, Anna Molberg, Aleksander Stok-

kebø, Mudassar Kapur, Sveinung Rotevatn og Dag-
Inge Ulstein om å innføre inkluderingsmål i statlig
og kommunalt arbeidsliv

- (Innst. 289 S (2023–2024), jf. Dokument 8:105 S
(2023–2024))
9. Innstilling fra næringskomiteen om Representant-
forslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hans-
son, Une Bastholm og Lan Marie Nguyen Berg om å
sikre at norsk kommersielt skogbruk bidrar til å nå
målene i naturavtalen
(Innst. 288 S (2023–2024), jf. Dokument 8:97 S
(2023–2024))
  10. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov
om elektroniske tillitstjenester (adgang til innhen-
ting av opplysninger fra Folkeregisteret)
(Innst. 282 L (2023–2024), jf. Prop. 52 L (2023–
2024))
  11. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen
om Endringer i utdanningsstøtteleven (beregning
av rente på utdanningslån under utdanningen for
særlige ordninger mv.)
(Innst. 283 L (2023–2024), jf. Prop. 58 L (2023–
2024))
  12. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen
om Endringer i fagskoleloven (institusjonsakkredi-
tering for fagskoler mv.)
(Innst. 290 L (2023–2024), jf. Prop. 64 L (2023–2024))
  13. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Siri Frost Sterri*

Presidenten [10:00:10]: Ærede medrepresentanter!
Tidligere stortingsrepresentant Siri Frost Sterri døde
29. oktober 2023, 79 år gammel.

Siri Frost Sterri ble født i Trondheim 20. september
1944 og vokste opp i Malvik og Trondheim. Hun ble tid-
lig samfunnsengasjert, noe som førte henne inn i Unge
Høyre, først som leder for Unge Høyre i Malvik 1961–
1963, deretter som leder av Volda Unge Høyre mens hun
tok lærerutdanning der i årene 1964–1967. I 1966 ble
hun også leder for Møre og Romsdal Unge Høyre.

Engasjementet for en god skole sto sentralt i Siri
Frost Sterris arbeid, både som lærer og som politiker. Et-
ter endt utdanning arbeidet hun i årene 1969–1981 som
lærer i ungdomsskolen i Malvik, deretter som pedago-
gisk konsulent ved Malvik skolekontor fra 1981 og fram
til hun ble stortingsrepresentant. I en årrekke var hun
dessuten tillitsvalgt i det som den gang het Norsk Lærer-
lag.

Fra 1975 hadde hun folkevalgte verv, først i Malvik
kommunestyre, deretter i Sør-Trøndelag fylkesting. Som
fylkespolitiker fra 1981 til 1985 var hun, i tråd med sitt

engasjement, naturlig nok medlem av fylkesskolestyret. I årene 1984–1986 var hun dessuten leder av Sør-Trøndelag Høyre. Frost Sterri ble innvalgt på Stortinget i 1985. I de fire periodene fram til 2001 satt hun først tre perioder i det som den gang het kirke- og undervisningskomiteen, senere kalt kirke-, utdannings- og forskningskomiteen. Deretter satt hun, i fjerde periode fra 1997 til 2001, i utenrikskomiteen, i tillegg til å være andre varapresident i Lagtinget. Frost Sterris politiske engasjement for kvinnesaken var også sterkt og tydelig. Hun var gjennom en årrekke aktiv i Høyres kvinnepolitiske arbeid, ikke minst som leder av Høyrekvinneres landsforbund i fire år fra 1989 til 1993. De som kjente henne på den tiden, har beskrevet henne som en klar og tydelig stemme for kvinners rettigheter.

Etter at hun forlot Stortinget i 2001, viste hun sitt samfunnsengasjement gjennom verv i mange andre sammenhenger, bl.a. var hun medlem i Norges Banks representantskap, styremedlem for Universitetet i Tromsø, styreleder for Stiklestad Nasjonale Kultursenter, styreleder for Olavshallen og nestleder i styret for Nationaltheatret. I tillegg ble hun på nytt folkevalgt på kommunalt nivå i Malvik kommune.

Ved Siri Frost Sterris bortgang har Høyre i Trøndelag mistet en av sine mest markante kvinnelige politikere i etterkrigstiden. Vi lyser fred over Siri Frost Sterris minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten [10:03:52]: Representantene Anja Ninasdotter *Abusland* og Dag-Inge *Ulstein*, som har vært permittert, har igjen tatt sete. Den innkalte vararepresentanten for Telemark, Tone E. Berge *Hansen*, tar nå sete.

Fra representanten Willfred *Nordlund* foreligger søknad om foreldrepermisjon i tiden fra og med 7. mai til og med 18. juni.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten Hans Gunnar *Holand* innkalles for å møte i permisjonstiden.

Statsråd Emilie Mehl overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Sak nr. 1 [10:05:10]

Stortingets vedtak til lov om endringer i trygderettsloven (rettens sammensetning, aktiv saksstyring og krav til kjennelser) (Lovvedtak 57 (2023–2024), jf. Innst. 276 L (2023–2024) og Prop. 53 L (2023–2024))

Presidenten [10:05:30]: Ingen har bedt om ordet.

Etter ønske fra justiskomiteen vil sakene nr. 2 og 3 bli behandlet under ett.

Sak nr. 2 [10:05:42]

Innstilling fra justiskomiteen om Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) Trygghet for alle (Innst. 259 S (2023–2024), jf. Prop. 36 S (2023–2024))

Sak nr. 3 [10:05:42]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar og Marie Sneve Martinussen om bedre forebygging og bekjempelse av vold mot og drap av kvinner (Innst. 278 S (2023–2024), jf. Dokument 8:74 S (2023–2024))

Presidenten [10:06:19]: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Ingunn Foss (H) [10:06:55] (ordfører for saken): Vi skal nå behandle innstillingen fra justiskomiteen om opptappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. Samtidig behandler vi Innst. 278 S for 2023–2024, som er et representantforslag fra Rødt om bedre forebygging og bekjempelse av vold mot og drap av kvinner. Vi har valgt å debattere disse to sakene sammen da mange av de problemstillingene som tas opp i forslaget, er omtalt i opptappingsplanen. Jeg vil takke komiteen, komitéråden og alle dem som har bidratt med innspill til planen, for et godt samarbeid i en stor og viktig sak for voldsutsatte og for samfunnet.

Vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner er alvorlig kriminalitet som rammes av flere ulike bestemmelser i straffeloven, og er blant lovbruddene som skal gis prioritet i straffesaksbehandlingen. Norge er også forpliktet gjennom internasjonale menneskerettskonvensjoner til å forebygge og bekjempe denne typen kriminalitet.

I tillegg er denne kriminaliteten et stort samfunns- og folkehelseproblem. Volden skaper utrygghet, helseutfordringer og tap av velferd. Den begrenser den enkelte livsutfoldelse og samfunnsdeltakelse, og i ytterste

konsekvens fører volden til tap av liv. De samfunnsøkonomiske kostnadene ble i 2021 beregnet til 92,7 mrd. kr – et vanvittig høyt beløp. Bedre innsats på dette området vil spare samfunnet for store kostnader og den enkelte for store menneskelige lidelser.

Jeg vil i fortsettelsen av dette innlegget redegjøre for Høyres syn og forslag i saken. Det foregår mye godt arbeid i de ulike sektorene og på de ulike nivåene i forvaltningen, men det er fortsatt en lang vei å gå før vi er i nærheten av målsettingen om et liv uten vold. Innspill og undersøkelser viser helt klart at tiltakene som settes inn, er for dårlig koordinert, samhandlingen fungerer ikke godt nok, og det er stor usikkerhet rundt taushetsplikt, avvergingsplikt, opplysningsplikt og meldeplikt. Dette hemmer samarbeidet mellom aktørene i tjenesteapparatet.

Usikkerheten er ofte til hinder for at den utsatte kan få god nok hjelp, og ofte praktiseres taushetsplikten strengere enn loven krever. Her må regjeringen gjøre en bedre jobb med å klargjøre reglene i hele tjenesteapparatet.

Høyre er enig med Norske Kvinners Sanitetsforening, som viser til at flere av tiltakene knyttet til forebygging av vold i nære relasjoner har tatt uforholdsmessig lang tid, f.eks. revisjon av krisesenterloven, lovendring knyttet til bruk av omvendt voldsalarm, etablering av en permanent partnerdrapskommisjon og lovutvalget om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og psykisk vold. Vi er også enig med de fleste høringsinstansene, som peker på at det nå må bli en lovpålagt plikt for kommunene å vedta handlingsplaner mot vold og overgrep.

Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner fra 2022 peker på at kommuner uten handlingsplan i mindre grad har rutiner og prosedyrer for å avdekke og varsle om vold og for å samordne tjenestene. Disse kommunene har også i mindre grad kompetansetiltak for sine ansatte. På tross av dette foreslår regjeringen ikke lovfesting, men heldigvis er det en samlet komité som står bak at dette nå må på plass.

Høyre viser til at Riksrevisjonen peker på at lærere, barnehageansatte og fastleger har for lite kunnskap om opplysningsplikten, avvergingsplikten og avdekking av vold i nære relasjoner, og sier at svakheter i det offentlige hjelpetilbudet kan innebære at voldsutsatte ikke får den hjelpen de trenger. Dette er alvorlig. Videre vises det til at det er varierende oppfølging av krisesenterloven i kommunene.

Rapporten sier også at politiet prioriterer saker om vold i nære relasjoner, men at det er en utfordring ved etterforskning og bruk av beskyttelsestiltak. Risikostyringsverktøy brukes, men det mangler kompetanse og

kapasitet i distriktene. Regjeringen lover opptrapping i denne planen, noe som rimer veldig dårlig med den ressursituasjonen politiet befinner seg i nå.

Høyre har hatt og har et sterkt fokus på dette området, både i og utenfor regjering. Vi la fram planen «Frihet fra vold» i august 2021, som godt kunne vært jobbet videre med av regjeringen Støre, heller enn å bruke flere år på å lage en ny plan. Virkeligheten der ute viser at vi trenger handling, ikke bare planer om handling.

Høyre har fremmet og fått flertall for flere forslag, som f.eks. varsling av kriminalomsorgen, der hensynet til fornærmede og etterlatte skal vektlegges sterkere, og forslaget om omvendt voldsalarm. Med tanke på den drapsbølgen vi har hatt, er det alvorlig å tenke på at drap kanskje kunne vært unngått hvis dette hadde kommet på plass tidligere.

Vi har også vært med på å vedta at omvendt voldsalarm skal vurderes før barn plasseres på kode 6. Høyre foreslår i denne innstillingen også å be regjeringen utrede endringer i reglene om tvungent samvær og tvungen mekling i saker med vold og mistanke om vold, og vi foreslår å endre vilkårene for bruk av evigvarende kontaktforbud. Det framlegges også et løst forslag i saken om å sikre akutt helsetilbud for barn utsatt for voldtekt. Forslagene tas dermed opp, og jeg vil komme tilbake til innholdet i senere innlegg.

Presidenten [10:11:57]: Representanten Ingunn Foss har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ragnhild Male Hartviksen (A) [10:12:18]: Visste du at det finnes barn i Norge som vet forskjellen på lyden av hvordan glass settes ned på bordet, fordi lyden for dem inneholder informasjon om hvor trygt det er hjemme akkurat i dag eller hvordan kvelden blir? Eller at de finner verdifull informasjon i hvor hardt en skapdør lukkes eller ikke lukkes, fordi kjennskapet til disse lydvariasjonene for akkurat dette barnet er livsviktig læring for å kunne beskytte seg og fungere i akkurat deres familie?

Disse barna bruker mye av sin tid og sitt overskudd på å være på alerten. De kan aldri slappe av. De blir ikke bare påvirket av de gjentatte traumene de opplever, men av fraværet av de trygge periodene der de kunne utviklet seg og blomstret. De vet jo aldri når neste episode kan skje. De barna må vi fange opp, og vi må både ha kompetanse til å forstå det vi ser, og tørre å tro det vi ser. Det krever kompetanse og erfaring i kommunene.

Eller det kan være snakk om voksne: partnere som skammer seg over forholdene de er i, og det de godtar gang på gang, partnere som så inderlig vil tro på et unnskyld og håp om endring, partnere som ikke valgte dette, men som oftest har opplevd at grensene deres for hva de godtar, flyttes litt etter litt, helt til de står i den situa-

sjonen de står i, som er så vanskelig. Det krever et eget fokus og kompetanse hos politiet.

Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen hadde det å skape et trygt samfunn for alle, uten vold og overgrep, som sitt fremste mål. Nære relasjoner og grunnleggende trygghet i nære relasjoner er selve grunnlaget og en av hovedforutsetningene for både utvikling og læring hos barn. Det er også en menneskerett. Med det målet ønsket regjeringen ikke kun å overta andre partiers arbeid på feltet, men å gjøre en egen grunnleggende innsats med fokus på en bred tiltaksvifte og ressurser til å følge opp. Det leverer denne planen på. I opptrappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner presenteres over 100 tiltak, og det er satt av omkring 125 mill. kr bare i 2024, med framtidige føringer for videre opptrapping. I tillegg kommer satsinger innen rus og psykisk helse.

Vold og overgrep medfører vonde og sammensatte historier, sammensatte årsaker og sammensatte konsekvenser. Når vi som politikere i møte med dette sammensatte skal bidra med gode løsninger, må vi derfor møte det med en sammensatt og helhetlig plan. Opptrappingsplanen regjeringen nå legger fram, bidrar til fokus i alle ledd i denne sammensatte kjeden. Det gjør den ved at den gjennom fem hovedsatsingsområder tar for seg helhetlig og samordnet innsats, forebygging, bistand og beskyttelse og straffeforfølging, og avslutningsvis setter den også fokus på vold og overgrep i det samiske samfunnet.

Under hovedområdet straffeforfølging og politiets arbeid vil jeg spesielt trekke fram de viktige perspektivene ved tilrettelagte avhør og oppfølging av mistenkte mindreårige ved Statens barnehus, samt at RISK-modellen, som vi har så gode erfaringer med, nå skal spres ut i alle politidistrikt. RISK står for risikoanalyse og kriminalitetsforebygging av vold i nære relasjoner. Dette arbeidet sett sammen med arbeidet til partnerdrapskommissjonen som skal gjennomgå drapssaker der gjerningspersonen er daværende eller tidligere partner, er kanskje spesielt sentralt for å lære om å forebygge, lære hva vi kunne gjort for å avverge, og fange opp hva som kan gå galt.

Avslutningsvis vil jeg trekke fram at planen også behandler perspektiver som mer effektiv straffeforfølging og ikke minst bedre oppfølging av voldsutøvere, hvorav mange dessverre selv også har vært utsatt for omsorgs- svikt og vold i sin barndom.

Samlet er det mange ofre for vold i nære relasjoner, og de trenger at vi er der for dem. Arbeidet vi nå har lagt ned i opptrappingsplanen i flere komiteer over lang tid, er gjort med største alvor. Jeg tror virkelig det vil utgjøre en forskjell for både dem det gjelder og dem rundt.

Jeg tar opp forslagene Arbeiderpartiet er med på.

Presidenten [10:16:58]: Representanten Ragnhild Male Hartviksen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Else Marie Rødby (Sp) [10:17:20]: I 2022 ga Riksrevisjonen alvorlig kritikk av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner for perioden 2015–2021. Konklusjonene var bl.a. at viktige aktører som lærere, barnehegeansatte og fastleger har for lite kunnskap om opplysningsplikt, om avvergingsplikt og om avdekking av vold i nære relasjoner, at det offentlige snakker for lite og for dårlig sammen, rett og slett, og at svakheter i dette hjelpetilbudet kan innebære at voldsutsatte ikke får nødvendig hjelp. De siste månedene har vi dessverre også sett flere eksempler på at vold i nære relasjoner har endt med tragedie. Bakteppet for denne opptrappingsplanen er derfor svært alvorlig.

Vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner er brudd på grunnleggende menneskerettigheter, og det er alvorlig kriminalitet. Det må gjenspeiles i hjelpeapparatet, i straffeforfølgingen, i forebyggingen – i alle ledd. Altfor mange mennesker i Norge lever til enhver tid med frykt for å bli utsatt for vold, trusler og annen uønsket kontakt fra en nærstående. Trusler fra familiemedlemmer gjør faktisk at så mange som om lag 2 000 voksne og 1 500 barn i Norge bor på kriesenter til enhver tid.

Vold kan ta mange former, den kan være fysisk, psykisk, seksuell, materiell eller økonomisk, fra en person som den voldsutsatte har en nær relasjon til. Det kan være vold fra nåværende eller tidligere partner, inkludert kjæreste, samboer, ektefelle, forelder eller barn. Det kan også være vold mot andre i nær relasjon, og både barn, unge, voksne og eldre er utsatt. Tallene viser at så mange som én av fem blant barn og unge har opplevd fysisk vold fra en forelder i oppveksten. På samme måte som at vold kan ta mange former, kan også konsekvensene av å bli utsatt for vold ta mange former. Vold og overgrep kan medføre alvorlige og langvarige konsekvenser i det enkelte menneskets liv, men det vises også til en nær sammenheng mellom det å være voldsutsatt og det å bli voldsutøver.

I opptrappingsplanen vi har til behandling, er det satt av over 100 mill. kr til over hundre tiltak under ni departementer til en målrettet innsats på forebygging, til bedre hjelp og beskyttelse av utsatte og til mer effektiv straffeforfølging og oppfølging av voldsutøvere. Men det å ha et system for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner og vold mot barn innebærer noe mer enn at bare offentlig ansatte vet om avvergingsplikten, eller at politiet straffeforfølger. Vi som enkeltmennesker og samfunn har også et ansvar. Jobben med å forebygge og forhindre at barn og voksne lever i utrygghet innenfor husets fire vegger, må vi kanskje alle være med og ta.

Det er fordi det er et samfunnsproblem, ikke en privat-sak. Du ser det ikke før du tror det, sier vi ofte når det gjelder vold mot barn, og det er viktig å ha med seg. Vold og overgrep følger ikke alltid stereotypene eller fordommene våre. Det tar mange former.

Etter at denne planen var utarbeidet, men før debatten i dag, kom voldtekstutvalget med sin utredning. Her påpeker utvalget at barn som er utsatt for seksuelle overgrep, har et dårligere akutttilbud enn voksne, og utvalget anbefaler tiltak for likeverdige helsetjenestetilbud for overgrepsutsatte barn. Dette er alvorlig. Det skjer dessverre at barn blir voldtatt, og det er utrolig viktig at disse barna blir godt og raskt ivaretatt – raskt, også fordi tidsmomentet er av stor betydning for den videre oppfølgingen av disse sakene.

Derfor har Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV i dag forslag om at regjeringen påser at overgrepsutsatte barn gis rett til nettopp et akutttilbud og et likeverdig helsetjenestetilbud. Vi fremmer også et forslag om å styrke barnets rett til beskyttelse mot seksuelle overgrep i saker om samvær og omsorg, noe som også representanten Foss var inne på. Vi tenker det er klokt at Stortinget kan få dette tilbake i forbindelse med varslede endringer i barneloven.

Barn er en utsatt og sårbar gruppe, men barn som er utsatt for vold og overgrep, er helt spesielt sårbare og må dermed rammes inn av et godt lovverk og gode rutiner, trygge voksne og et system som fungerer. Det er vårt ansvar som voksne og som politikere.

Opptappingsplanen vi skal vedta i dag, er viktig fordi den er helhetlig. Den er som nevnt utarbeidet på tvers av departementer og fag, det har fulgt budsjett penger med, og den legger føringer for samordning og samarbeid, kompetanseheving og kontinuerlig arbeid på området. Og det er kanskje noe av det viktigste, at vold i nære relasjoner og vold mot barn er noe vi snakker om jevnlig – ikke bare når det skjer en tragisk hendelse som vi leser om i nyhetsbildet, og ikke bare når det kommer en ny rapport eller en ny utredning.

Mitt ønske for denne planen er at en møter Riksrevisjonens kritikk, særlig på de punktene som handler om at etatene må finne hverandre i større grad, og at flere varsler om ting de er bekymret for, sånn at flere får hjelp til å komme ut av voldelige relasjoner. Lykkes vi med det, da har vi lykket med noe viktig.

Helge André Njåstad (FrP) [10:22:24] (leiar i komiteen): Denne proposisjonen er skremmande lesing, både når ein ser omfanget og når ein ser dei alvorlege beskrivingane som står der. Den samfunnsøkonomiske effekten blir beskriven i proposisjonen til å kosta 92,7 mrd. kr. Det er svimlende store beløp. Dei som kvar dag føler på usikkerheit, tenkjer ikkje kroner og

øre, men dei tenkjer på sitt eige liv og si eiga framtid. For dei er kostnaden endå større enn i kroner og øre.

Denne debatten, innstillinga, alle lause forslag og forslag som ligg i innstillinga, viser at det er eit breitt politisk engasjement på mange ulike nivå, og Framstegspartiet deler det engasjementet. Me deler det at det må gjerast ein innsats på mange ulike nivå. Me vil ta opp at det er mange som har eit ansvar for å jobba med desse problemstillingane. Kommunane har f.eks. ei veldig viktig rolle. Debatten handlar litt om ein skal påleggja kommunar å ha planverk for dette, eller om ein skal oppfordra kommunar til å ha det. Mi grunnhaldning er at når kommunane ønskjer noko sjølve og ikkje er pålagde av Stortinget å gjera noko, men at dei har eigarskap til det, både politisk og administrativt i kommunane, blir det ofte betre, for då gjer ein noko som ein sjølv synest er nødvendig og viktig. Det ser ein på at dei kommunane som har slike planar, jobbar meir systematisk, og det engasjementet som er lokalpolitisk knytt til dei, er viktig.

I Framstegspartiet har me mange lokalpolitikarar som har gjort ein solid innsats. I Bergen har me ein leiar for helseutvalet, Christian Haugen, som har fremja eit forslag i lag med andre parti om at Bergen skal satsa meir på førebygging og ha eigne planar. Han fremja ein resolusjon på fylkesårsmøtet til Vestland FrP, som gjekk heile vegen til landsmøtet og vart vedteken. Det partiet tek opp desse problemstillingane og oppfordrar våre lokalpolitikarar til å ta initiativ og ta ansvar.

Frivilligheita er viktig, og eigentleg er det viktig med veldig mange ulike instansar. Den aller viktigaste tryggleiksskaparen i Noreg er jo politiet. Då synest eg det er litt rart at me har ein proposisjon som tek opp så store utfordringar – me veit at me har enorme utfordringar på heile feltet – og så har me eit politi som stadig vekk har ressursutfordringar, som stadig vekk må bruka tida si på å nedbemanna, på å ha tilsetjingsstopp og venta til neste budsjett eller neste brev frå Justisdepartementet for å vita om dei har økonomi til å driva med førebygging og driva med arbeidet sitt. Det er det store problemet, at politiet som skal tryggja innbyggjarane, har for lite ressursar til å gjera jobben sin og for lite føreseielegheit.

Framstegspartiet sine løysingar på dette er todelte. Den eine er kortsiktig og akutt, og det er å bruka 1,1 mrd. kr på politiet i år, slik at me kan tilsetja alle frå Politihøgskulen som me treng til å arbeida og til å driva førebygging ute i politidistrikta. Den langsiktige løysinga er at me må koma dit at me kan ha ein debatt om politiet si rolle – ein langtidsplan for politiet. På same måte som me har ein langtidsplan for Forsvaret og for transportsektoren, må me kunna løfta blikket og styra politiet meir enn frå månad til månad og frå budsjett til budsjett, der me kan sjå dei store linjene og gje politiet tillit

til å jobba langsiktig og ikkje berre overleva ressursmessig til neste månad.

Når det gjeld alle dei lause forslaga, støttar Framstegspartiet dei fleste av dei. Me støttar forslaga nr. 14–19, bortsett frå nr. 17. Me støttar også nr. 20, frå Høgre, og me støttar forslaga nr. 21 og 22, frå regjeringspartia og Sosialistisk Venstreparti. Når me kjem til den andre saka som gjeld representantforslaget frå Raudt, støttar me forslaga nr. 1, 2, 3, 4, 5 og 6, men me støttar ikkje forslag nr. 7 fordi me ikkje trur at det er ein god modell, men me trur at dei andre forslaga er gode.

Så ligg det ikkje i vår natur å detaljstyra politiet, som me gjer med øyremerkning, men me synest likevel det er på sin plass å gjera det. Me forventar at det kjem friske midlar frå regjeringa den 14. mai, forhåpentlegvis, eller så kan dei stemma for våre forslag den 13. mai om å gje akuttmidlar til politiet. Det viktigaste er i alle fall at politiet på kort sikt får midlar til å driva med forebygging, og at dei ikkje berre skal driva med nedbemanning, som dei har gjort dei to siste åra.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:27:35]: Et hjem, en familie – det skal være trygghet, det fineste stedet, der barn kan vokse opp og bli den beste versjonen av seg selv, der mennesker som elsker hverandre, kan leve et godt liv. Men hva skjer når hjemmet ikke er trygt, når de du er mest glad i, også blir de farligste menneskene i livet ditt?

Året 2024 fikk en mørk start. Den første uken ble preget av hele fem drapssaker. I løpet av årets første fire måneder var det 24 drap. Majoriteten, 63 pst. av ofrene, er drept av familie eller partner/ekspartner. Dette understreker alvorret i hva vold i nære relasjoner kan føre til.

Vold i nære relasjoner er et stort samfunnsproblem – ja, det koster nærmere 100 mrd. kr i året for samfunnet. Men den aller største kostnaden er det menneskene som utsettes for volden, som bærer.

Ifjor ble det ilagt 12 541 besøksforbud. Et besøksforbud er et forebyggende tiltak for å beskytte personer som er utsatt for vold og trusler. Av de mer enn 12 000 besøksforbudene ble 3 523 av dem brutt. Når en så stor andel av besøksforbud ikke blir fulgt, understreker det viktigheten av omvendt voldsalarm, der det er voldsutøveren som bærer belastningen og ikke offeret. Derfor er de nye reglene for omvendt voldsalarm som nå har trådt i kraft, elementære for å trygge mennesker i landet.

Regjeringen la før jul fram sitt forslag til opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner for de neste fire årene. Dette var en plan med nærmere 100 tiltak. Mange av disse tiltakene var gode, mens andre var for lite forpliktende. Derfor var det viktig for oss i SV å styrke denne planen. Vi får nå på plass

en lovfesting av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Det er viktig fordi det er kommunene som i størst mulig grad møter mennesker, og som kan plukke opp vold i nære relasjoner. Om det er barnehager, skoler eller Nav – det er velferdsstaten som er ute og møter folk. Skal man finne, er man nødt til å lete. Derfor er det viktig at kommunene arbeider systematisk med vold i nære relasjoner, sånn at de kan bygge kompetanse og forplikte seg til å lete.

Vi får nå på plass et nasjonalt intervensjonsprogram rettet mot førstegangsførelde. Dette er et eget universelt tilbud for å styrke førstegangsførelde og fødendes mestringsevne og trygghet i foreldrerollen. Her viser vi i merknaden fra komiteen til «Nye familier», som er et brukerstyrt program fra Oslo med svært gode resultater. Dette skal nå prøves ut i hele landet og vil bety tryggere foreldrerolle og en bedre barndom.

Vi får nå bygget ned terskler for dem som må søke trygghet i krisesentre. Kostnader til reise skal bli gratis, og vi er tydelige på at det er behov for å gjøre krisesentrenes tilbud bedre kjent for befolkningen. Særlig viktig er det å informere bredt om krisesentrenes dagtilbud.

Barn som er utsatt for eller begår kriminalitet, har helt særegne behov. Evalueringen av barnehusene gjennomført av NOVA var tydelig på at målgruppen burde utvides, sånn at mistenkte barn også ble avhørt med den spisskompetansen barnehusene kan tilby. Barn som er mistenkt for straffbare handlinger, har også behov for særskilt tilrettelegging som følge av at de er barn, og mange av dem har dessuten erfaringer som utsatte. I tillegg kan det å fange dem opp tidlig med tanke på behandling forebygge vold og overgrep i framtiden. Det er derfor bra at Stortinget nå vedtar at både aldersgrense og målgruppe for barnehus skal utvides i denne planperioden.

Det er en rekke små og store forbedringer vi nå gjør i arbeidet mot vold i nære relasjoner. Arbeidet blir styrket, men det er mye arbeid som må gjøres over lang tid. Voldtekstutvalget har nettopp problematisert at vi ofte er flinke til å snakke om hvor høyt vi prioriterer disse feltene, men at vi ikke alltid følger det opp i politisk handling. Det er det som må komme nå: politisk handling og handling som ikke bare oppstår når krisen er der, men som skjer over tid. Det kommer vi til å følge tett videre.

Tobias Drevland Lund (R) [10:32:48]: Dette året startet helt grusomt. Allerede første nyttårsdag ble nasjonen rystet av drapet på Rahavy i Elverum, deretter drapet på en kvinne i Stavern, så tobarnsmoren Tina i Rong. Det stoppet ikke der, for gang på gang tikket det inn en nyhetsoppdatering om enda et drap der offeret var i, eller hadde vært i, et partnerforhold med gjerningspersonen, eller i nær familie.

Siden år 2000 har 188 kvinner og 28 menn blitt revet fra oss, revet fra livet fordi en kjæreste, samboer, ekspartner eller ektefelle har besluttet at deres liv skal ta slutt, og drept dem. Det er fryktelig mange, altfor mange, og det er mange flere enn det antallet som er valgt inn til å sitte i denne salen. Partnerdrap utgjør en fjerdedel av alle drap som begås i Norge.

Det verste med det hele er at det nesten alltid er varslede drap. I omtrent 70 pst. av tilfellene er det registrert partnervold før drapet, og i rundt halvparten er det registrert mer enn fem voldsepisoder i forkant – og dette er bare de tilfellene som anmeldes eller varsles. I flertallet av sakene har både gjerningsperson og offer vært i kontakt med hjelpeapparatet, politiet eller helsevesenet. Derfor er kampen for å bekjempe vold og overgrep i nære relasjoner helt sentral også i kampen mot partnerdrap. Det henger tett sammen, og det er et enormt samfunnsproblem.

Det er vår jobb å gjøre alt vi kan gjøre for at det ikke skal kunne skje. Vi har ingen flere liv å miste. Det er vår jobb å sikre at både førstelinen og hjelpeapparatet, politi og rettsvesen har midlene, ressursene og verktøyene de trenger for å gjøre det viktige arbeidet de gjør.

Samtidig vet vi at ute i samfunnet finnes det utallige mennesker som lever med vold i nære relasjoner og overgrep. Vår jobb er å sikre at samfunnet, kommunene og lokalmiljøene er rustet til å bekjempe og forebygge dette best mulig. Dessverre har voldsofre blitt sviktet altfor lenge. Det er mangler i hjelpetilbudene til voldsutsatte og voldsutøvere. Krisesentertilbudet er for dårlig finansiert. Politiets midler og ressurser er strukket så tynt at de ikke får fulgt opp og beskyttet voldsofre godt nok i dag. Derfor er det behov for økt kunnskap i offentlige etater om vold i nære relasjoner og overgrep. Barnehusene må styrkes. Vi har en lang vei å gå, så her er det på tide å få opp farten.

Det er mange gode forslag som er fremmet i forbindelse med opptrappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner, men da planen ble lagt fram, må jeg innrømme at jeg var litt skuffet – ikke fordi jeg tror at det ikke tas på alvor, men fordi forslagene som ble fremmet, ikke var forpliktende nok. Det var mye «burde», og det var mye «skal se på», men lite handling og faktisk forpliktelse. I dag stemmer vi over flere forslag som jeg mener retter opp flere av disse manglene. Jeg vil si takk til medlemmene av justiskomiteen for å ha lyttet og faktisk tatt til seg mange av innspillene man har fått i prosessen.

Særlig glad er jeg for at komiteens flertall – og mindretall – fremmer forslag om å utrede lovfesting av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Dette har vi i Rødt også foreslått i et eget representantforslag, fordi vi mener det er helt nødvendig at kom-

munene er forpliktet gjennom lov til å arbeide systematisk med dette, for det er i kommunene mye av det viktigste forebyggende arbeidet skjer, og det er også i kommunene ofre for vold i nære relasjoner lever og søker hjelp. Derfor støtter vi i Rødt både komiteens tilråding i innstillingen og flere av mindretallsforslagene.

Vi debatterer som sagt også et eget representantforslag fra Rødt, som vi har fremmet, der vi har ulike forslag, som jeg tar opp i dag. Et av dem er å be regjeringen fremme forslag om en forpliktende nasjonal forebyggingsstrategi for en samordnet innsats mot partnerdrap og vold, i tråd med anbefalingene fra partnerdrapsutvalget i NOU 2020: 17. Vi ber også om at det i forslag til revidert nasjonalbudsjett for i år sikres at alle politidistriktene får tilstrekkelige midler til etterforskning av saker om vold i nære relasjoner, og at disse midlene er øremerket til dette formålet. Vi ber også om en gjennomgang av politiets arbeid knyttet til vold i nære relasjoner og partnerdrap, som et ledd i en nasjonal forebyggingsstrategi. Vi ber om en gjennomgang av rettsvesenets behandling av saker som omhandler vold i nære relasjoner, besøksforbud og bruk av voldsalarm og omvendt voldsalarm. Vi ber også regjeringen arbeide for at alle kommuner kan tilby overgangsboliger eller andre egnede midlertidige botilbud til voldsutsatte. Vi har også flere forslag, som jeg ikke rekker å redegjøre for nå.

I tillegg kommer vi til å støtte alle de løse forslagene som er fremmet. Vi mener det er gode forslag.

Med det viser jeg til de forslagene Rødt har tatt opp, og som vi støtter.

Presidenten [10:37:54]: Representanten Tobias Drevland Lund har tatt opp de forslagene han refererte til.

Grunde Almeland (V) [10:38:12]: Som flere av mine kollegaer har vært inne på, har det så langt bare i år kommet fram mange vonde historier. Det understreker hvor viktig det er at dette arbeidet pågår med full kraft. Det er klart for meg at det er mye arbeid som gjenstår å gjøres. Jeg håper at regjeringen tar dette på alvor, følger opp og leverer de sakene til Stortinget som de har lovet. Jeg må innledningsvis bemerke at når det gjelder bl.a. barneloven, som er nevnt i denne debatten, gikk høringsfristen på NOU-en ut i mai 2021, og vi står nå i mai 2024. Så langt er det betegnende for denne regjeringen at det er flere saker de i hvert fall ikke har hatt hastverk med å levere til Stortinget.

Jeg er tross alt glad for at det er ganske mange ting vi er enige om i denne saken i dag, at vi har flere brede flertall om viktige vedtak. Det stiller Venstre seg selvsagt bak. Jeg stiller meg også bak mye av det gode som flere av mine kollegaer har sagt fra talerstolen her i dag, og for ikke å gjenta alt det, la meg fokusere på et område som

jeg mener ikke er omtalt godt nok. Det er rett slett at det er gjort lite forskning på vold og overgrepserfaringer blant barn og unge som bryter med normer for kjønn og seksualitet. For bedre å forebygge og avdekke vold og seksuelle overgrep mot barn er det viktig å ha god kunnskap om faktorer som gjør enkelte barn mer utsatt for overgrep.

Tidligere i år utga Likestillingscenteret på oppdrag fra Redd Barna rapporten «Dobbel tabu – Erfaringer med vold og seksuelle overgrep blant barn og unge som bryter med normer for kjønn og seksualitet». Rapporten gir et innblikk i faktorer som kan bidra til at barn og unge som bryter med normer for kjønn og seksualitet, er mer sårbare for vold og overgrep enn andre jevnaldrende. I rapporten står det bl.a. at

«for å forstå hva som gjør at enkelte er mer sårbare for vold enn andre, så må disse ulike formene for vold ses i sammenheng, så vel som å ses opp mot strukturell ulikhet på samfunnsnivå. Opplevelsen av å bli annerledesgjort i storsamfunnet, av å hverken få egne følelser og erfaringer bekreftet hjemme eller på skolen, og av å bli mobbet grunnet normbrudd, gjør at mange av informantene er vant til at det er andres ord og forståelse av dem selv som får dominere. En konsekvens av dette kan være at en begynner å internalisere andres forståelse av en selv, og tro at egne erfaringer ikke har noen betydning. Egne grenser viskes dermed gradvis ut, og dette kan gjøre en sårbar for grovere former for vold».

Et av hovedfunnene i rapporten er at seksualitetsundervisningen er svært heteronormativ og mangelfull, noe som bidrar til nettopp en annerledesgjøring av dem av oss som bryter med normer for seksualitet. Derfor anbefales det at normkritikk innføres i både barnehage og skole. Normkritiske perspektiver handler kort fortalt om å kritisk undersøke hvordan normer tegner opp grensene for hva vi anser som normalt og unormalt, og gjør kropp og identiteter som faller utenfor normen, sårbare for diskriminering. Videre anbefales det en rekke grep, for nettopp å styrke bl.a. skeive perspektiver som del av undervisning og lærerutdanning osv.

La meg understreke at god seksualitetsundervisning rommer så mye mer enn temaer som forebygging av sykdommer eller graviditet. Seksualitetsundervisning anno 2024 handler også om å opparbeide seg kunnskap om og aksept for at det finnes ulike seksuelle legninger, kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk. God seksualitetsundervisning handler om å skape takhøyde for dem av oss som bryter med tradisjonelle normer for kjønn og seksualitet. Solid seksualitetsundervisning handler også om grensesetting.

Unge mennesker som er i ferd med eller akkurat har begynt å bli seksuelt aktive, bør oppfordres til å reflektere

rundt hvilke grenser de ønsker å sette overfor sine sexpartnere. Like viktig er det å opparbeide seg en bevissthet rundt det å respektere andres grenser – om at et ja eller et nei kan komme til uttrykk på en rekke forskjellige måter, om at et fravær av samtykke skal respekteres, uavhengig av om det uttrykkes ved ord eller ved handling. På sitt aller beste kan seksualitetsundervisningen være et kraftfullt virkemiddel for å forhindre seksuelle overgrep.

Med det tar jeg opp forslagene Venstre alene står bak.

Presidenten [10:43:06]: Da har representanten Grunde Almeland tatt opp de forslagene han refererte til.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:43:17]: Jeg vil starte med å takke komiteen for gode innlegg og for gode merknader i innstillinga.

Dette er en veldig viktig plan. Som politiker snakker en ofte om ulike opptrappingsplaner og handlingsplaner som det viktigste som finnes, men en skal ikke glemme viktigheten av at det er en koordinering mellom departementene – at det er tiltak som skal prioriteres, at en blir enda bedre til å snakke sammen, og at en løfter opp et felt som er ekstremt viktig.

Jeg er helt enig med de talerne som har vært oppe og sagt at det burde fulgt med mer penger. Det beste hadde jo vært en opptrappingsplan som hadde sagt at vi er på dette nivået, men vi skal mye høyere, og at man dermed hadde en fast sum som en trappet opp satsingene med. Jeg gleder meg likevel over gode merknader og gode innlegg og at ting er blitt forbedret gjennom Stortingets arbeid.

Vold og overgrep mot barn, vold i nære relasjoner, er et veldig alvorlig folkehelseproblem. Det er ekstremt alvorlig for den enkelte. Når en ser på tallene for barn som er blitt rammet av vold eller overgrep, hvor ofte de har blitt rammet av det, og hvordan det slår uheldig ut på nesten alle statistikker, er det skremmende. Det er symptomatisk at hvor ofte en har blitt utsatt for det, henger sammen med i hvilken grad en har det vanskeligere senere i livet. Det er imidlertid en trend som er mulig å snu, og man må heller ikke gi opp håpet som er der.

Som flere har sagt: Det koster samfunnet enorme summer, opp mot 100 mrd. kr. Det er enorme summer, og dermed tror jeg vi alle skal gå i oss selv hver gang vi diskuterer det, med tanke på at vi burde gjort mye mer, for altfor mange rammes. Når jeg møter feks. lærere, pleier jeg å si at ett av fem barn blir utsatt for vold eller overgrep. Hvis det er 30 elever i klassen, er det er seks stykker som er utsatt for vold eller overgrep. Jeg pleier å spørre om læreren har tenkt på hvem de seks i klasserommet er.

Det er enormt viktig at vi gjør mer for å avdekke, etterforske og dømme dem som har gjort det, men vi må også gjøre mer for å hjelpe dem som er blitt utsatt for det.

Kristelig Folkeparti har prioritert vold og overgrep, vold i nære relasjoner, gjentatte ganger – før vi gikk i regjering, og da vi gikk i regjering – men vi må som sagt alle gjøre mer.

For meg handler det om de sårbare dagene i starten av livet, før barnet er født, når barnet er i magen. Det er ekstremt viktig at jordmødre er inne, at helsestasjonen tør å stille spørsmål, og at en jobber forebyggende. Det samme gjelder når de er små, når en ser hvor mye skade som kan skje bare de første dagene. Det er helt ufattelig hvor mye en kan ødelegge et liv bare de første dagene av livet. Da må vi gjøre mer på helsestasjonen, f.eks. gi informasjon til foreldre som kanskje ikke vil skade, men som av mangel på kunnskap gjør det.

Det handler om et proffere barnevern, som er enda flinkere til å gi hjelp, til å gi oppfølging, og til å gripe inn når det er behov, eller ansatte i barnehage og skole. Det var vel Gro Harlem Brundtland som snakket om nabokjerringa i positiv forstand. Vi har alle et ansvar for å si fra og melde fra hvis det er behov for det, eller å tilby hjelp når en ser at det er noen som sliter. For det er, som flere har vært inne på, ikke bare de naturlig utsatte gruppene en ofte tenker på – det skjer i alle samfunnslag. Jeg rekker ikke å gå gjennom alle tiltakene, men jeg synes det er mange gode.

Når det gjelder lokale handlingsplaner, husker jeg at jeg besøkte Birkenes kommune i Agder. De hadde nettopp gjennomført og laget en handlingsplan. I halvåret før dette var det fem meldinger til barnevernet. Halvåret etter, etter at de hadde gjennomført bl.a. møter med alle offentlig ansatte – og da var det ikke bare de som jobbet i barnevern eller skole, det var vaktmesteren, det var alle offentlig ansatte – var det 50 meldinger. Det sier meg noe om bevisstgjøring og kunnskap og også om det å tørre å melde fra hvis en er bekymret. Det handler om opplæring og kunnskap hos voksne som arbeider med barn. Det handler om nok ressurser hos politiet til at det kan prioriteres.

Jeg er også glad for at barnehusene løftes. Unneland var inne på temaet med aldersgrense. Da vi vedtok de nye reglene for barnehusene, var det en veldig offensiv, ny politikk, med kortere frister og absolutte frister som måtte følges. Da var et av trinnene når en hadde klart å håndtere det store omfanget, at en skulle utvide til 18 år og også til dem som utsetter noen for eller er mistenkt for overgrep eller vold.

Et av forslagene vi er opptatt av, gjelder evalueringen av barnehusene som kom i 2021 – at det kommer en sak til Stortinget, for det er flere tiltak der, bl.a. medisin-

ske undersøkelser, det at alle barn får en undersøkelse. Det er kanskje et blåmerke som de ikke vil snakke om, men gjennom å snakke om det blåmerket begynner de også å fortelle om hva som har skjedd. Man kan da sikre bevis, som igjen kan føre til dom. Når det gjelder seksualundervisning, er jeg enig i at en har opplæring i grensetting allerede i barnehagen, sånn at en vet hva det er.

Dette omfatter enormt mye, og det er ekstremt viktig at vi alle prioriterer det enda høyere. Med det tar jeg opp Kristelig Folkepartis forslag.

Presidenten [10:48:20]: Da har representanten Kjell Ingolf Ropstad tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Emilie Mehl [10:48:42]: Vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner er alvorlig kriminalitet som i ytterste konsekvens tar liv. Som samfunn, og som lovgivende og utøvende myndigheter, har vi en klar forpliktelse til å gjøre alt det vi kan for hindre at volden finner sted.

I alle disse sakene er det, som mange har beskrevet i sine innlegg, enkeltpersoner som kan få ødelagt livet sitt dersom vi ikke klarer å forebygge, avdekke og håndtere disse sakene. Det er også klart at vold og overgrep kan sette spor i generasjoner, bidra til at utsatte barn og unge får et vanskelig utgangspunkt, og øke sårbarheten for å bli utsatt for ny vold eller selv å komme i uønskede situasjoner.

For regjeringen var derfor det å legge fram opptappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner et svært viktig grep, da vi gjorde det i desember i fjor for en periode fra 2024 til 2028. Det er en omfattende plan. Den inneholder 122 tiltak, og den skal bidra til at vi forebygger og beskytter bedre og avdekker flere saker, og at vi klarer å ivareta utsatte på en mer omsorgsfull måte.

Starten av 2024 har gjort inntrykk på mange, også meg. Det har vært flere rystende drapssaker som med all tydelighet viser behovet for å intensivere innsatsen, sånn at politiet – men ikke bare politiet alene – er rustet til å håndtere dette helt sentrale samfunnsoppdraget å forebygge og beskytte befolkningen mot vold og drap.

Selv om politiet ikke skal gjøre jobben alene, vil jeg samtidig framheve at deres forebyggende virksomhet, etterforskning og straffeforfølgning står helt sentralt i regjeringens opptappingsplan. Blant annet legges det til rette for å styrke politiets arbeid gjennom å spre RISK-modellen for å håndtere saker om vold i nære relasjoner, til flere politidistrikter. Det mener jeg er et veldig viktig grep. Etterforskningen av internetrelaterte overgrep mot barn skal styrkes, og mindreårige mistenkte under 16 år i saker om seksuelle overgrep skal avhøres på barnehusene. I tillegg gjennomfører regjeringen et etterforskningsløft.

God forebygging og tidlig innsats mot vold og overgrep kan redusere behovet for mer omfattende tiltak senere. Derfor vil regjeringen etablere et nasjonalt forebyggingsprogram som skal bidra til å sikre felles innsats for forebygging av partnervold og partnerdrap på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Programmet skal sees i sammenheng med etablering av partnerdrapskommisjonen.

Det er mange som må inn for å lykkes med dette arbeidet. Ni departementer har jobbet sammen om å utarbeide opptappingsplanen. Det er viktig fordi politi og påtalemyndighet ikke løser disse utfordringene alene. Tiltakene skal sammen bidra til mer målrettet forebygging, bedre hjelp til og beskyttelse av utsatte og mer effektiv straffeforfølgning og oppfølging.

Jeg er glad for at det er bred politisk enighet om å styrke arbeidet på dette området, og at komiteen slutter seg til regjeringens foreslåtte tiltak.

Opptappingsplanen er også ærlig om hvilke utfordringer vi står overfor. Vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner er et problem som krever at vi finner løsninger på tvers av etater og sektorer. Derfor inneholder planen tiltak rettet mot både familie- og barnevern, barnehage og skole, helse- og omsorgstjenesten, arbeids- og velferdsforvaltningen, politiet og frivillig sektor.

En bred enighet på Stortinget om veien videre vil være av stor viktighet for alle som lever med den utryggheten som det å utsettes for vold og overgrep innebærer, og jeg vil takke for en god debatt så langt.

Presidenten [10:52:23]: Det blir replikkordskifte.

Ingunn Foss (H) [10:52:36]: På side 101 i proposisjonen sier regjeringen at de

«vil legge til rette for en god balanse mellom politiets lokale tilstedeværelse og et politi og en påtalemyndighet som har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å etterforske (...). Det skal også gjennomføres et etterforskningsløft og en styrking av påtalemyndigheten.»

I høringen til saken sier imidlertid politijuristene at de trenger 70–80 nye stillinger for å håndtere nye hjemler i forbindelse med omvendt voldsalarm. Fag- og opplæringsansvarlige i alle politidistrikter skriver i et opprop til budsjettet at det ikke er penger til planlagt opplæring i etterforskning. Spørsmålet er: Hvordan ser statsråden for seg at målsettingene i opptappingsplanen skal nås når politiet selv sier at de mangler både kompetanse og kapasitet?

Statsråd Emilie Mehl [10:53:24]: For å ta finansieringen først: Opptappingsplanen er finansiert med 100 mill. kr i budsjettet for 2024. I tillegg har regjering-

en i 2024 prioritert et etterforskningsløft på 80 mill. kr. Begge er veldig viktige for å lykkes med de målene vi setter oss her. Så er det en utfordrende ressursituasjon i politiet generelt, og derfor har vi varslet at vi vil komme med en bevilgning på 635 mill. kr i revidert nasjonalbudsjett.

Når det gjelder kompetansen, er jo det utfordrende når man skal begynne å jobbe med noe nytt. Det var viktig for Senterpartiet og Arbeiderpartiet å innføre mer bruk av omvendt voldsalarm så raskt vi kunne, men det innebar også at politiet og påtalemyndigheten fikk en veldig stor oppgave i fanget. Jeg opplever at de har løst det på en veldig god måte, men vi skal også følge opp ved å følge med på hvilke midler som eventuelt trengs i den sammenheng.

Ingunn Foss (H) [10:54:20]: Takk for svaret. Det svaret har jeg hørt flere ganger, men svaret fra politiet er at de pengene som nå kommer, både de som kom i årets budsjett, og de som kommer i revidert, kun dekker lønns- og prisstigning, pensjon og IKT-utgifter. Det blir faktisk ingen opptapping, snarere en tilbakegang eller status quo. Hvordan tenker statsråden at politiet skal kunne utføre den oppgaven med de tilbakemeldingene som kommer fra dem selv?

Statsråd Emilie Mehl [10:54:46]: Representanten kjenner ikke innholdet i revidert nasjonalbudsjett, og det vil hun få vite 14. mai.

Helge André Njåstad (FrP) [10:55:04]: Det var ei- gentleg litt av det same som representanten Foss spurde om, som eg òg lurte på. No vart det jo sagt at ein hadde varsla at det skulle koma litt over 600 mill. kr ekstra i revidert, og så høyrer eg no at ein opnar for at det likevel kan koma meir, og at ikkje Stortinget kjenner til det før 14. mai. Det Stortinget iallfall kjenner til, er haldninga ein har 13. mai, når ein behandlar eit forslag her i salen om å løyva pengar til politiet no. Der har regjeringspartia sagt at dei ikkje ønskjer å gå inn med meir pengar. Mitt spørsmål er: Kvifor kan ikkje politiet få meir føreseielege rammer, og kvifor må dei denne gongen venta til 14. mai for å sjå om dei må nedbemanna eller om dei skal halda status quo? Kvifor skal ein styra politiet frå månad til månad når andre sektorar blir styrte etter ein langtidsplan og litt meir føreseielege rammer? Synest statsråden det er ein god idé med ein langtidsplan òg for politiet, eller skal det framleis vera slik at politiet lever i usikkerheit frå budsjett til budsjett?

Statsråd Emilie Mehl [10:55:59]: Regjeringen må følge Stortingets bevilgningsreglement. Derfor vil vi – i tråd med regler og rutiner – komme med revidert nasjonalbudsjett 14. mai. Vi har varslet gjennom et supp-

lerende tildelingsbrev at vi vil gi en bevilgning på 635 mill. kr, fordi det var nødvendig for å unngå nedtrekk i aktivitetsnivået – altså å kutte stillinger ytterligere utover det som man har måttet redusere i 2023 på grunn av det svært krevende året vi hadde da, med prisvekst og inflasjon og alle de utfordringene som politiet har blitt truffet av.

Jeg mener absolutt at det er behov for å vurdere hvordan vi kan oppnå en bedre langsiktighet og en bedre styring av hva vi bruker politiets ressurser på. Det er et enormt budsjett – godt over 20 mrd. kr – og derfor har regjeringen også gjort en områdegjennomgang i politiet, som vi følger opp nå.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:57:04]: Jeg vil først av alt gratulere ministeren og regjeringen med å få en viktig plan gjennom i Stortinget, en plan vi i SV og resten av Stortinget også har bidratt til å forbedre. Det synes jeg er positivt. Den er tydelig på at forebygging er viktig. Det viktigste er jo at kriminaliteten ikke skjer i utgangspunktet, og at overgrepene ikke skjer, men når de først har skjedd, er det viktig at de blir fulgt opp i tilstrekkelig grad.

Det er flere av talerne før meg som har tatt opp politiet, men en del av politiet jeg har lyst til å utfordre ministeren på, handler om påtale. De sier at de ikke har nok ressurser til å følge opp omvendt voldsalarm, og at de står overfor en potensiell nedbemanning. Ministeren har vært tydelig på at det vil komme ekstrabevilgninger til politiet, og så er det usikkert om det også innbefatter påtaleenheten i politiet, sånn at de har kapasitet til å følge opp disse sakene og ikke blir en propp i systemet.

Statsråd Emilie Mehl [10:58:04]: Påtalemyndigheten er også veldig viktig for Senterpartiet og Arbeiderpartiet. Derfor har bl.a. påtalemyndigheten fått sitt eget budsjettkapittel – noe de aldri har hatt før vi gjorde det grepet – sånn at det er mulig å se hvilke ressurser som går til påtalemyndigheten. Jeg hadde et møte med dem senest i går og fikk disse bekymringene. Det skal vi ta på alvor. Samtidig er ikke påtalemyndigheten alene om å oppleve en presset situasjon. Det er viktig at vi har både politifolk, påtalejurister og annen type kompetanse i politiet, og det er den helheten regjering må vurdere. Hvis man ser på statistikken, ser man f.eks. at vi har fått færre politiårsverk de siste årene, mens vi har fått flere påtalejurister eller andre typer sivile stillinger, og vi må vurdere om det er en riktig balanse nå.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:59:01]: Som jeg sa i mitt innlegg, ble Statens barnehus evaluert i 2021, og en av de store manglene er f.eks. medisinske undersøkelser. Vi vet at det er ca. ett av fem barn som får medisinsk undersøkelse i dag, men behovet er mye større, og en

kan avdekke veldig mye. Vi vet samtidig at selv om vi har gjort mye for å få raskere tilrettelagte avhør og det er flere som kommer inn til avhør, er det veldig få saker som ender med dom. Vi vet også at mange av ungene som har vært på barnehus, sliter i etterkant. Noen av dem det blir tatt et tilrettelagt avhør av fordi de har vært utsatt for et overgrep, møter en også senere som overgripere. Vi har med andre ord store utfordringer.

Barnehusene er jo fantastiske. De er en revolusjon i måten vi møter barn på. Hvilke visjoner har statsråden for barnehusene? Hvorfor er det ikke kommet en sak til Stortinget etter evalueringen, og hva vil en gjøre for å hjelpe flere barn, sikre at flere blir dømt, osv.? Hva er visjonene?

Statsråd Emilie Mehl [11:00:04]: Barnehusene er ekstremt viktige og en suksesshistorie i denne sammenhengen. Det er viktig at vi har et sted hvor barn kan tas imot på en trygg måte, og hvor de kan gis oppfølging, i tillegg til at politiet kan få tatt avhør på en måte som passer for barnet og gjør det trygt for barnet.

Visjonen framover er at vi må fortsette å videreutvikle det tilbudet. Vi skal vurdere om vi trenger en egen barnehuslov. Det har vi ikke nå, og dagens rammeverk for barnehusene er ganske fragmentert i mye forskjellig lovverk. Det er mange aktører som skal inn og jobbe sammen.

Jeg mener vi også må se på hvordan vi kan gjøre barnehusene tilgjengelige for flere barn, for det er mange som nå har veldig lang reisevei til barnehusene. Jeg har snakket med folk i politiet og andre steder som sier at det som skjer på barnehusene, er veldig bra, men noen ganger er reiseveien så lang at det nesten blir en større belastning å dra dit enn det er verdt. Det er den typen utfordringer vi må se på framover.

Presidenten [11:01:03]: Replikorkordskiftet er omme. De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:01:27]: Det samiske krise- og incestsenteret i Karasjok ble nedlagt i 2019 etter at Statsforvalteren utførte tilsyn og påpekte flere alvorlige brudd på og avvik fra loven. Da er det særlig bekymringsfullt at kun et fåtall av kommunene i samisk forvaltningsområde har kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner.

Mangelen på samiske språkbærere hos politi og hjelpeapparat er en av de største hindringene for å kunne gi gode tjenester til den samiske befolkningen. Skal voldsutsatte med samisk bakgrunn få god og riktig hjelp, er det i tillegg til kunnskap om vold og overgrep avgjørende med god kompetanse i samisk språk og kultur. Ideelt sett bør de voldsutsatte og de som har opplevd

overgrep, møtes av politi og hjelpeapparat som er samiske språkbærere, det vil si ansatte som har samisk som sitt hverdagspråk og inngående kunnskap om samisk kultur og levesett.

For å si det enkelt: Det samiske året har åtte årstider – mitt har fire. Det sier meg at voldsutsatte med samisk bakgrunn kan beskrive vold og overgrep på en helt annen måte og med helt andre ord og vendinger enn meg. Dette er det avgjørende at politiansatte og hjelpeapparat er bevisste på og tar hensyn til, slik at tjenestene den voldsutsatte har behov for, er språklig og kulturelt tilrettelagt for den det gjelder.

Det er behov for å utvikle kunnskapsbasert metodikk og verktøy tilpasset samiske barn og samiske familier, og det må være tilstrekkelig kapasitet og tilgjengelighet i tjenestene, slik at voldsutsatte får god og riktig hjelp.

For å lykkes i arbeidet med å bekjempe vold og overgrep må det også jobbes systematisk for å bygge gjensidig tillit mellom den samiske befolkningen og myndighetene. Kunnskap hos barn og unge spesielt og holdningsskapende arbeid blant befolkningen generelt vil utgjøre en viktig del av dette.

Det er viktig at alle som utsettes for vold og overgrep, sikres gode og likeverdige tjenester, uavhengig av etnisitet, språk, kultur og geografi.

Tage Pettersen (H) [11:03:57]: Jeg regner med at flere enn meg har sett Brennpunkt-redaksjonens Instukids på NRK. En av episodene heter «Voldtatt på barnevernets vakt». Kan det være mulig, vil nok de fleste tenke, men svaret er dessverre ja.

Det siste året har redaksjonen snakket med hundre ungdommer som har delt åpent på TikTok om rus og barnevernsinstitusjoner. Halvparten fortalte at de ruset seg daglig mens de bodde der, og at dette rusproblemet igjen førte til at de blir utnyttet seksuelt av voksne – mens de er under barnevernets omsorg.

NRK melder at det de siste fire årene er registrert 114 overgrepvarsler ved norske barnevernsinstitusjoner. De fleste har skjedd utenfor institusjonsområdet. Divisjonsdirektør Tove Bruusgaard i Bufdir tror det totale antallet er mye høyere, og sier de er helt sikre på at tallene ikke reflekterer det reelle omfanget av overgrep disse barna blir utsatt for. UngVold-undersøkelsen fra 2023 viser at hver fjerde ungdom har opplevd minst ett tilfelle av seksuell vold.

Når barn og ungdom bor på institusjon, er dette deres nære relasjon, deres familie, deres hjem, og det skal være deres tygge favn. Slik er det dessverre ikke for altfor mange.

I uttalelsen fra familie- og kulturkomiteen peker vi på den viktige jobben barnevernet har for å hindre over-

grep mot barn og unge, og ikke minst hvor viktig det er å styrke kompetansen i barnevernet om saker som gjelder alle former for vold og overgrep, for å sikre kunnskap til å avdekke og forhindre vold og overgrep mot barn. Opposisjonspartiene går lenger og sier at kunnskapen om vold i nære relasjoner i offentlige etater, som f.eks. barnevern, politi og påtalemyndighet, må styrkes.

Høyre er tydelig på at saker om overgrep mot barn og unge må prioriteres av politi og påtalemyndighet, slik at den forulempede ser at det nytter å melde ifra.

Jeg må også innom kommunale handlingsplaner. Jeg var selv med på å etablere den kommunale handlingsplanen mot vold i nære relasjoner i Moss, som den gang var en av de første i landet. Veien her på huset har nok vært litt mer kronglete, og jeg opplever en regjering som – fram til nå, i hvert fall – ikke har vist noen stor iver etter å lovfeste et krav til kommunale planer. Den første bestillingen fra Stortinget kom i desember 2022. I dag, ett og et halvt år senere, fremmer regjeringspartiene forslag om å utrede en lovendring og sende den på høring våren 2025. Jeg skal gi honnør for kursendringen, men første mulige ikrafttredelse for en slik lov blir trolig 1. januar 2026 – fire år etter Stortingets første bestilling. Det er ikke en dag for tidlig.

Erlend Svoldal Bøe (H) [11:07:04]: For litt over et år siden debatterte Stortinget oppfølging av NOVAs barnehusevaluering fra 2021, som flere også har påpekt i løpet av denne debatten. Den evalueringen konkluderte med at barnehusene er et viktig, høykompetent og godt innarbeidet tilbud til barn og unge i politianmeldte saker om vold og overgrep, men den konkluderte også med at det fremdeles er områder i landet vårt der lang reisevei til barnehus fortsatt er en stor utfordring. Lange reiseavstander i Nord-Norge ble spesielt trukket fram.

I debatten i fjor sa justisministeren:

«Jeg mener det er naturlig å vurdere om det er riktig å etablere enten flere barnehus eller andre modeller for å gjøre barnehusene tilgjengelig for flere barn.»

Jeg synes det var en god uttalelse av justisministeren, og godt at regjeringen skal gjøre en vurdering av behovet som et av tiltakene i opptrappingsplanen. Problemet er at det som sies av regjeringen, ikke gir gjenklang ute.

I januar i fjor opprettet Statens barnehus Tromsø sammen med Troms politidistrikt en midlertidig underavdeling i Harstad. Det ble gjort fordi det er svært vanskelig å frakte barn fra Harstad til barnehuset i Tromsø. Det gjelder særlig i saker der barn ikke kan følges av egne foreldre, altså såkalte aksjonssaker, og derfor må hentes ut av skole og barnehage på avhørsdagen. Mange trenger også juridisk og medisinsk oppfølging i ettertid. Un-

deravdelingen dekket et hull i tilbudet som i dag er mellom Tromsø og Bodø, hvor det altså er en kjøretid på ni timer.

Selv om det var et stort behov og underavdelingen kunne vise til gode resultat, ble den altså avvirket. Regjeringen ble flere ganger utfordret på om denne avviklingen var riktig, men regjeringen valgte ikke å bidra til at den kunne fortsette. Det er veldig synd. Det er tydeligvis viktigere å bruke store ressurser på å opprette nye politikontror i Nord-Norge som får ser behov for, framfor å sikre den type gode barnehustilbud i landsdelen.

I 2021 besluttet Solberg-regjeringen at det skulle etableres et nytt barnehus i Finnmark. Det var en viktig beslutning, men det har tatt altfor lang tid. Det er et problem at justisministeren knytter alle videre utbedringer av barnehustilbudet i Nord-Norge til at det nye barnehuset i Finnmark skal stå ferdig. Det må være mulig å gjøre flere ting samtidig.

Jeg er opptatt av at vi får ned reiseavstandene, og at vi sikrer et mer tilgjengelig og likeverdig tilbud for barn og unge som er i en sårbar og vanskelig situasjon i Nord-Norge. Jeg håper regjeringen er opptatt av det samme og får fortgang i arbeidet med å ta ned reiseavstandene mellom barnehustilbud.

Irene Ojala (PF) [11:10:07]: I helse- og omsorgskomiteen jobber vi med Meld. St. 12 for 2023–2024, om samisk folkehelse. Jeg er saksordfører i saken og skal derfor si noe i denne salen med et samisk blikk.

Tilbudet til den samiske befolkningen i saker om vold i nære relasjoner er svært mangelfullt, og det ser vi også speile seg i dagens innstilling. Samisk høgskole i Kautokeino viser i sitt innspill til helse- og omsorgskomiteen til at forskning viser at 50 pst. av samiske kvinner rapporterer at de har blitt trakassert, voldtatt og utsatt for vold. Det er dessverre slik at samiske kvinner er mer utsatt for partnervold enn ikke-samiske kvinner.

Fra Pasientfokus er det viktig å si følgende: Også samiske menn utsettes for vold i nære relasjoner. Hvorfor er det sånn, og hvordan møtes menn som er utsatt for vold? Det er noe vi også må forske på og finne ut av.

Det finnes lite forskning på vold i det samiske samfunnet totalt sett. Samisk høgskole peker bl.a. på behov for forskning som kan gi mer kunnskap om det er flere samiske menn som utøver vold mot sine samiske kvinner, eller om det også gjenspeiler seg i at norske menn som er gift med samiske kvinner, utøver vold mot de samiske kvinnene.

Det er et stort behov for bedre krisesentertilbud tilrettelagt for den samiske befolkning. Det finnes f.eks. ikke et eneste krisesenter i Indre Finnmark, og det må på plass. Det er også et stort behov for gode oppfølgingstilbud for personell som møter samiske kvinner og menn

som utsettes for vold. Samisk språk- og kulturkompetanse må bli bedre i alle sektorer og på alle nivå i det eksisterende hjelpetilbudet, både i helse- og omsorgstjenesten, i barnevernet, i politiet, hos Nav, i barnehager og i skoler.

Bekjempelse av vold og overgrep er et prioritert område for norske myndigheter. Det er derfor underlig at vi i stedet for å ta vare på de delene av hjelpeapparatet i Finnmark som i dag faktisk har kunnskap og fungerer godt for den samiske befolkning, nå må forholde oss til trusler om nedleggelse av velfungerende og verdifulle fagmiljøer med høy fagkompetanse om samisk språk og stor kulturforståelse. Det skjer nå med nedleggelse og trusler om nedleggelse av distriktpsikiatriske senter i Tana, rusbehandlingen i Alta og dagkirurgien for Finnmark, som er lokalisert til Alta. Det kan være en trigger til å påføre mer vold i det samiske samfunnet. Det må vi også forske på.

Med dette utfordrer jeg justisministeren til to ting. Det første er å hindre at språklig og kulturelt tilpassede tilbud for samiske pasienter forsvinner. Det er et tap som er vanskelig å bygge opp igjen på et senere tidspunkt. Det andre er – nå i disse økonomiske tider hvor revidert statsbudsjett skal på plass – å sørge for at Samisk høgskole i Kautokeino får de midlene de trenger til å forske på vold i nære relasjoner.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:13:13]: Det er en helt åpenbar og grunnleggende menneskerett å få leve et liv uten vold eller frykt for vold. Vold mot barn, vold mot voksne, vold mot kvinner, vold mot menn, vold i nære relasjoner – ikke noe av dette er en privatsak. Det er et samfunnsansvar. Psykisk vold, fysisk vold, økonomisk vold, seksualisert vold – alle typer vold stenger mennesker inne, bryter mennesker ned, ødelegger, skader, invalidiserer, terroriserer og traumatiserer. Mennesker som utsettes for vold, blir ofte tause. Stemmene deres stilner, engasjementet kveles, og det tapper dem for kraft til å delta fullt ut i samfunnsniv og i samfunnsdebatten.

Forslaget om å lovfeste handlingsplan mot vold og overgrep i kommunene er et viktig forslag. Det må være lov å håpe på et enstemmig storting rundt det forslaget, for enhver kommune med respekt for seg selv bør ha en slik handlingsplan – ikke liggende i en skuff, men som et tydelig styringsdokument for å jobbe systematisk og koordinert gjennom alt som skjer i en kommune.

Jeg vil dvele litt ved voldtekstutvalgets utredning, som ble lagt frem 8. mars. Den var en knusende dom over vårt storsamfunns arbeid mot voldtekt og med oppfølging av voldtekts ofre. Da helsekomiteen hadde den foreløpige, avgitte innstillingen til behandling, la vi særlig vekt på dette fra Høyre. Det er alvorlig at kvinner

som er utsatt for voldtekt, kan oppleve å bli avvist av spesialisthelsetjenesten når de oppsøker psykisk helsehjelp. Her må vi organisere dette bedre.

Så er det svært alvorlig når vi vet at det i 2022 ble anmeldt 709 voldtekter av barn under 14 år. Det er nesten ikke til å leve med bare å si det, og da kan en jo tenke hvor krevende dette er for svært, svært mange. Der sa utvalget tydelig fra: Akutttilbudet for barn er ikke det samme som akutttilbudet for voksne. Her er det mange barn som ikke får den hjelpen de trenger, raskt, og de rettsmedisinske undersøkelsene blir heller ikke gjennomført tidsnok. Derfor er det fint at også Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV i dag fremmer et forslag som er mer eller mindre likelydende med det Høyre fremmer. Dette må ikke være noe kappløp om å fremme forslag, men vi kan helst ha et kappløp om å lykkes bedre med å hjelpe barn, unge barn, som utsettes for voldtekt i vårt samfunn. Da kan det være lov å håpe at Stortinget gjør nettopp det i dag, sammen – og det er bra.

Ingunn Foss (H) [11:16:25]: Høyre mener at ingen barn skal tvinges til samvær med foreldre som utsetter dem for vold. I tilfeller der det er mistanke om vold, bør tvungent samvær unngås fram til mistanken er avklart. Tilsvarende bør ektefeller og samboere med felles barn slippe å møte til tvungen mekling der det foreligger vold eller mistanke om vold. Ofre for vold i nære relasjoner skal slippe å møte tvungen mekling som en barriere for å komme seg ut av et voldelig forhold.

Ifølge innspill fra Stine Sofies Stiftelse blir de kjent med svært mange saker der det er risiko for at barn utsettes for skadelig samvær og vold. De forteller om saker der barn tvinges til samvær med de dømte overgriperne og med voldelige foreldre som familien lever på flukt fra. Mange forteller om det forsker Margunn Bjørnholt kaller fortsettelsesvold etter samlivsbrudd, systematisk vold og systemfasilitert vold, og mange er mer redd for voldsutøveren etter at de har brutt ut av voldelig forhold.

I denne innstillingen blir det vist til at opptappingsplanen skal sikre bedre samordning av hjelpetjenestene, og at barns behov må bli bedre ivaretatt. Det må være et mål at en helhetlig og samordnet innsats tidlig i forløpet kan forhindre at barn må forholde seg til mange forskjellige profesjonelle og stadig nye runder i retten. I saker med tvist mellom foreldre om samvær og omsorg blir regjeringen bedt om å gå i dialog med miljøer som har særlig kompetanse på tematikken, for å sikre tverrfaglig og samordnet innsats i slike saker. Det er bra og et skritt i riktig retning.

Høyre og Venstre ber også regjeringen utrede endringer i lovverket rundt tvungent samvær og tvungen mekling i saker med vold eller mistanke om vold, for vi mener at dagens regelverk ikke tar nok hensyn til belast-

ningen dette medfører for de involverte. Høyre har også levert inn et løst forslag med følgende ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om å sikre akutt helsetilbud for barn utsatt for voldtekt.»

Det er noe min kollega Tone Wilhelmsen Trøen orienterte godt om. Dette er en sak som Høyre har jobbet med i flere år. I 2020 var dette en resolusjon på Høyres landsmøte, der hovedargumentet var at barn ikke skal ha noe dårligere tilbud enn voksne hvis de blir utsatt for seksuelle overgrep.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV har også fremmet løse forslag i saken som er nokså likelydende. Hvis Høyres forslag ikke blir vedtatt, stemmer Høyre subsidiært for disse forslagene til regjeringen, altså forslagene nr. 21 og 22.

Kathy Lie (SV) [11:19:15]: Da opptappingsplanen mot vold mot barn og vold i nære relasjoner ble lagt fram, var det stor overraskelse fra krisesentrene over at de ikke var nevnt som forebyggende instans i opptappingsplanen. Krisesentrene i Norge har utviklet en stor og viktig kompetanse for å håndtere og hjelpe voldsutsette, også de som ennå ikke har måttet flykte i akutt nød. Krisesentersekretariatet er tydelig på hvor viktig denne kompetansen er. Mange som utsettes for ulike grader av vold og terror i eget hjem, går lenge og tror på bedre tider, de lurer på om det de opplever, er alvorlig nok. Er det noe jeg må leve med? Dette er spørsmål de kan få hjelp til å snakke om, de kan få støtte til å definere det de opplever, og avgjøre om de skal bryte ut og flytte før volden utvikler seg til alvorlig skade, til at barna lider, til at hunden gjemmer seg i en krok – og i verste fall til drap.

Krisesentrene har et viktig dagtilbud med gratis samtaler for å støtte og hjelpe uten at voldsutøver får vite om det. Jeg er derfor glad for at flertallet i komiteen løfter fram viktigheten av å gjøre dette tilbudet bedre kjent, for det er altfor få som kjenner til krisesentrenes viktige dagtilbud. De fleste ser på krisesenter som siste utvei, et sted man flykter til i ytterste nød. Med en bred nasjonal informasjonskampanje kan vi nå mange flere og sørge for en tryggere exit fra volden.

En annen ting jeg vil løfte fram, er lovfesting av at kommunene skal ha en handlingsplan mot vold i nære relasjoner. I dag er det 43 pst. av kommunene som har en slik plan. Det vi ser, er at de kommunene som har en handlingsplan, jobber bedre og mer systematisk med både forebygging og hjelpetiltak. Vi mener at alle kommuner trenger en slik plan. Det fortjener alle som utsettes for vold. Jeg er glad for at komiteen løfter fram dette behovet og styrker det i opptappingsplanen.

I alle familier hvor det pågår vold og terror, er barna svært sårbare. Som representanten Hartviksen sa: Mange barn hører forskjellen på «hvordan glass settes ned på bordet». Derfor er det så viktig med tidlig innsats rettet mot førstegangsførelse, innsats og kompetanse i barnehagene, styrket opplæring om seksualitet og grensesetting og styrking av ressurser og kompetanse i barnevernet.

Denne planen er viktig, og den har blitt bedre gjennom komiteens behandling. Nå er det viktig at planen følges opp med de nødvendige ressursene som skal til for å gjennomføre alle de gode og viktige tiltakene.

Kamzy Gunaratnam (A) [11:22:13]: Vi har fått den første planen mot vold i nære relasjoner på over ti år som er finansiert, konkretisert og har tydelige ambisjoner. I tillegg settes det av ressurser årlig for å evaluere innsatsen i forbindelse med planen. Det viser ambisjoner, men det viser også realisme. Vi skal vite at det vi gjør, funker.

Jeg vil også understreke at det skjer mye viktig arbeid innenfor dette feltet som opptappingsplanen ikke dekker fullt og helt. Vi utvider bruken av omvendt voldsalarm, vi har lagt fram forslag om forbud mot søskenbarnekteskap, og vi gjennomgår kritesenterloven og skal styrke den. Dette er bare noen eksempler.

I dokumentarserien *Ære* på NRK blir vi kjent med Jasmina Holten og flere andre i Oslo-politiet som jobber med vold i nære relasjoner og æresvold. Jasmina, Astri Johanne, Hanne, John Roger og deres kolleger på Stovner politistasjon i Groruddalen i Oslo er en del av Stovner-modellen. Når denne opptappingsplanen vedtas, skal modellen gradvis ruller ut i hele landet. Stovner-modellen er en salig fusjon mellom seksjon mot vold i nære relasjoner og RISK. RISK er en spesialenhet i Oslo-politiet, og det helt unike med avdelingen er at risikoanalytikere i politiet jobber side om side med helse- og sosialfaglig personell. De sitter rundt samme bord, de gjør vurderingene sammen, og denne måten å jobbe på har gitt gode resultater. Med denne modellen trenger ikke den voldsutsatte å politianmelde for å få den hjelpen hen trenger.

Jeg er også glad for at regjeringen i forbindelse med utrulling av Stovner-modellen vil utrede en tverrfaglig og tverretattlig modell for risikovurdering og risikohåndtering i saker om vold og overgrep, bl.a. inspirert av den danske loven som tvinger aktører som f.eks. jobber med barn, til å ha tilgang til den samme informasjonen og se hele puslespillet i sammenheng. Danske forskere kan bekrefte at både familievold og organisert vold blir fanget opp mye tidligere på denne måten. Det er ikke alt vi gjør, som får den oppmerksomheten det trenger.

Dette året startet ikke særlig optimistisk på vegne av voldsutsatte. Altfor mange liv har gått tapt, og de var alle

varslede drap. Så lenge folk dør, er det aldri bra nok. Derfor er det riktig og viktig at vi både er ambisiøse og samtidig fortløpende vurderer om det vi gjør, er godt nok.

Helt til slutt: Debatten har i altfor stor grad handlet om å avdekke, reparere og straffefølge vold i nære relasjoner. Det er viktig, men minst like viktig er det å bygge et samfunn med god folkehelse, gode kår, som forebygger at vi havner i de ulike situasjonene som gjør oss til enten en voldsutøver eller en voldsutsatt. Det er en ærlig samtale som også hører hjemme i denne debatten.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:25:19]: Vold i nære relasjoner er alvorlig og uakseptabelt. Straffefølgelse og konsekvenser av lovbrudd er viktig.

I går møtte jeg tillitsvalgte i politiet ved leder og nestleder i Politiets Fellesforbund i Innlandet, stedstillsvalgt på Gjøvik og Fagernes samt sivil ansatt tillitsvalgt fra Elverum. Det enorme arbeidspresset de står i, er jeg glad regjeringen ser og tar på alvor. De var opptatt av bl.a. saker som det denne innstillingen handler om.

Jeg sa også til dem at de må være tydelige på å synliggjøre kostnader og belastninger internt i politiet for at Stortinget skal kunne bevilge rett sum med penger for å kunne løse flere alvorlige saker. Som relevant for dagens sak kan vi lese at NRK Innlandet i dag omtalte nettopp henlegging av en sak om vold i nære relasjoner. Sånn kan det ikke være. Revidert nasjonalbudsjett er etterspurt og nødvendig.

Viktigst av alt, som også ble sagt i møtet i går, er forebyggingen. Vi må sikre at mødre har et best mulig svanerskap og god oppfølging i den første, sårbare tiden. Vi må sikre at skole og helsetilbud er der når det er nødvendig. Senterpartiets landsstyre vedtok i april tydelige ambisjoner for å forhindre vold og overgrep, der de bl.a. omtalte forebygging, helsestasjoner og skolehelsetjeneste.

Regjeringens opptappingsplan med over 100 tiltak har truffet. Å samordne innsatsen, sikre tidlig innsats samt rett og god kompetanse i tjenester og tilbud er viktig. Flere tiltak peker i retning av utdanning og kunnskap, som jeg som utdanningspolitiker er særlig glad for. Samisk høyskole ble også nevnt i debatten, og jeg vil skryte av jobben som gjøres der, og at Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen bl.a. har prioritert samisk lærerutdanning og lagt fram en stortingsmelding om språk, kultur og samfunnsliv.

Det må til et bredt og godt løft som sikrer bedring over tid. Innstillingen fra justiskomiteen viser hvor mange, hvor ulike og hvor sammensatte tiltak som må til. Helse, skole, justis og kommuner er blant dem som har et særlig ansvar. Her må samfunnet samlet gjøre et løft. Det er bra at stortingsflertallet samler seg om en rekke tydelige vedtak i dag.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [11:28:18]: Vald og overgrep er alvorleg kriminalitet. Det er eit stort samfunns- og folkehelseproblem, og i ytste konsekvens tek valden liv. Retten til å leva eit liv utan vald er ein grunnleggjande menneskerett, og opptappingsplanen skal bidra til at denne menneskeretten blir følgd opp.

For å oppnå eit samfunn utan vald og overgrep må me ha ein meir heilskapleg og samordna politikk på området. Planen dekkjer fleire former for vald enn han som har vore handsama tidlegare. Han omfattar vald og overgrep mot barn og vald i nære relasjonar som rammar både vaksne og barn. Han inkluderer negativ sosial kontroll, æresrelatert vald, tvangsekteskap og kjønnslemlesting – alt dette som skaper dårleg helse for så mange.

Me veit at vald i nære relasjonar skjer oftare i bl.a. samiske miljø. Difor er det viktig at SAMINOR har blitt styrkt og satsa på gjennom perioden til denne regjeringa. Me må forska og finna årsaker, sånn at me kan hjelpa.

Planen inneheld fleire tiltak som betrar tenestene til dei som blir utsette for vald og overgrep, og skal styrkja kompetansen i hjelpeapparatet.

I mitt arbeid som sjukepleiar har eg møtt menneske som lever harde kvardagar, som lever utrygge kvardagar – menneske som eg tenkjer på den dag i dag. Det er og har vore krevjande for helsepersonell både å møta og hjelpa dei. Det er difor viktig at det blir sørgt for at kunnskap om avverjingsplikt, teieplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt inngår i kompetansetiltak for relevante sektorar og tenester, som i mitt arbeid.

Eg har sjølv dårleg erfaring med at fleire instansar jobbar med det same eller med den same personen utan å samarbeida eller å kjenna til arbeidet til kvarandre. I tillegg har kommunane ei viktig rolle, og det å utarbeida kommunale handlingsplanar mot vald i nære relasjonar og å vurdere andre verkemiddel for å støtta kommunane i dette arbeidet blir viktig.

Det er bra at Stortinget no ber regjeringa sjå til at overgrepsutsette barn får rett til akuttilbod og eit likeverdige helsetenestetilbod som vaksne overgrepsutsette. Folk må få hjelp der dei bur.

Det må jobbast systematisk. Me treng å innhenta kunnskap og forsking, og me må rusta hjelpetenestene våre til å hjelpa. Opptappingsplanen for psykisk helse og arbeidet som blei gjort på rusfeltet, er ein viktig del av det å rusta hjelpetenestene våre. Me er ikkje i mål med arbeidet, men dette og anna arbeid er gode planar for å koma vidare.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Marian Hussein (SV) [11:31:09]: Jeg er veldig glad for at vi nå vedtar en opptappingsplan mot vold i nære

relasjoner hvor man også anerkjenner Navs plass i dette arbeidet.

En av de viktigste faktorene som holder veldig mange kvinner i voldelige relasjoner, handler om økonomisk ufrihet. Når man er usikker på hvordan man skal ivareta barnas behov, når man er usikker på hvordan man skal klare seg, og når man er usikker på hvorvidt man har råd til å forlate dette voldelige forholdet, er man egentlig fanget i sitt eget hjem.

Nav, kommuner og barnevernet står alle i front for både å avdekke og melde fra om vold i nære relasjoner. Samtidig er det sånn at hvis vi ikke kan hjelpe dem som trenger hjelp mest, har vi kommet til kort. Jeg har opplevd at hjelpeapparatet forsøker å hjelpe en kvinne og hennes barn så godt de kan, men kommer til kort fordi økonomien står i veien.

I boken sin skriver Abida Raja veldig godt om hvordan økonomien var en av grunnene til at hun ble så lenge i et forhold. Vi kan ikke glemme at en del mennesker synes møtet med Nav er særlig belastende, hvor man kanskje noen ganger blir møtt med mistillit og får spørsmålet: Men du eier jo en bolig, hvorfor skal du ha sosialhjelp? Det møtet med hjelpetjenesten oppleves som enda et nederlag i en allerede vanskelig situasjon.

Det er viktig at vi avdekker, men også anerkjenner behovet for ytterligere å styrke arbeidet i hjelpeinstansene. Det er viktig. De som er utsatt for vold, er overrepresentert blant mennesker utenfor arbeid. De får kanskje lidelser som PTSD eller ukjente muskel- og skjelettplager, fordi volden har satt seg i kroppen.

Derfor er jeg veldig glad for at flertallet understreker behovet for ikke bare ytterligere å styrke Navs arbeid, men også at man må ha mer kunnskap om hvordan man hjelper folk. Når vi skal hjelpe, er det viktig at vi har en anerkjennelse i systemene våre for at vi ikke gjør den vanskelige overgangen enda vanskeligere. Når folk først har tatt steget for å komme seg ut av vanskelige forhold, skal ikke Nav og hjelpeinstansene bli enda en grunn til at de skammer seg og går med bøyd hode framover. Jeg er veldig glad for at vi vedtar og anerkjenner også den økonomiske delen i dette i dagens plan.

Tor André Johnsen (FrP) [11:34:28]: Dette er veldig viktige og alvorlige saker, og det sier jo litt når vi i Fremskrittspartiet faktisk er enig med SV. Representanten Unneland begynte innlegget sitt med at det skal være trygt, godt og koselig i hjemmet – det er jo helt riktig, det er jo der man skal kunne ha det bra. Jeg viser også til Husseins innlegg nå. Jeg er helt enig i mye av det som ble sagt der, faktisk nesten alt sammen.

Jeg husker jeg leste et intervju med Abid Raja – søsteren hans ble jo nevnt av forrige taler. Et av de første minnene Abid Raja hadde fra da han var liten, var at mo-

ren fikk bank, rett og slett skikkelig bank, av faren hans. En snakker om at vold avler vold – i forbindelse med de ungdomsutfordringene vi har nå. Mange av de ungdommene har dessverre opplevd vold i hjemmet. Når et av de første minnene du har i livet, er at den du er mest glad i, moren din, får bank, er dessverre terskelen lav for å gå og gi andre, fremmede, bank. Det er ikke noen tvil om at dette er viktig. Det er viktig for samfunnet totalt sett, det er viktig for barn som vokser opp, og det er viktig for kommende generasjoner.

Vi har snakket litt sammen i Fremskrittspartiet. Vi har snakket litt med Høyre også, og vi har snakket litt internt i fraksjonen. Når det gjelder en del av forslagene, kommer vi – og Høyre, jeg skulle formidle det for dem – til å gå inn for II, det som gjelder veiledning og guiding i foreldrerollen. Det er litt rart – man får ikke lov til å kjøre bil hvis man ikke har førerkort, man får ikke en jobb hvis man ikke har kompetanse, men når det gjelder å sette barn til verden, som kanskje er noe av det vanskeligste og viktigste man gjør, er det ikke noe krav til noen ting. At det er litt veiledning der, tror vi er klokt.

Vi kommer til å gå inn for IV. Vi går også inn i V, VI og VII. VII skal også Høyre gå inn i.

Presidenten [11:36:41]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 2 og 3.

Sak nr. 4 [11:36:49]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde om å styrke kampen mot antisemittisme (Innst. 267 S (2023–2024), jf. Dokument 8:95 S (2023–2024))

Presidenten [11:37:12]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kathrine Kleveland (Sp) [11:37:51] (ordfører for saken): Jeg var 13 år da jeg hørte Tor Stokke lese boka «Det angår også deg», om jøden Herman Sachnowitz, som opplesningsserie på NRK i 1979. Jeg glemmer det aldri. Nå har jeg hørt lydboka på nytt. Det har vært tøft.

Herman Sachnowitz overlevde de mest grusomme opplevelser i konsentrasjonsleirer under annen verdenskrig. Sachnowitz vokste opp i Larvik og ble den

eneste av familien på far og åtte søsken som overlevde. Målet hans var å overleve for å fortelle verden hva som hadde skjedd, selv om han var klar over at han ikke ville kunne formidle hvor ille det var.

Det som skjedde i holocaust da 6 millioner jøder ble drept på grusomt vis, kan ikke unnskyldes, det kan ikke bortforklares, og det må ikke glemmes.

Som saksordfører vil jeg takke komiteen og komitéråd for samarbeidet. En samlet komité mener at antisemittisme må bekjempes, og at alle elever i grunnskolen og videregående skole får god kunnskap og kompetanse om antisemittisme og om hvilke konsekvenser det kan ha for samfunnet vårt om disse holdningene ikke bekjempes i størst mulig grad. De andre partiene vil redegjøre for sine forslag.

For Senterpartiet og Arbeiderpartiet vil jeg trekke fram at regjeringen har lagt fram en handlingsplan mot rasisme og diskriminering, og at det arbeides med en ny handlingsplan mot antisemittisme og muslimfiendtlighet.

Når det gjelder forslaget om at samtlige norske elever skal få mulighet til å besøke tidligere konsentrasjonsleirer, har vi i statsbudsjettet for i år bevilget 17 mill. kr til skoleturer for elever i hele landet. Kunnskapsministeren har varslet at man skal se på regelverket for tilskuddsordningen. Det er viktig for regjeringspartiene at aktiviteter i skolen ikke går på tvers av gratisprinsippet.

Avslutningsvis vil jeg trekke fram noe Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn skrev i innspillet til komiteen:

«Det har noe å si hvordan politikere og ledere uttrykker seg. Jødehat og antisemittisme angår alle og kan dukke opp i mange miljøer. Arbeid mot dette krever kunnskap og at vi som samfunn er bevisst på hva som kan bidra til hat og antisemittisme. Politikere og ledere, ikke minst ledere i tros- og livssynsmiljøene, har et særlig ansvar for å gå frem som gode eksempler på hvordan man omtaler andre, og hvordan man håndterer uoverensstemmelser på en konstruktiv og respektfull måte.»

Vi i denne sal, som representanter fra hele Norge, har med andre ord et særlig ansvar.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:41:11]: «Du må ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer deg selv.» – Dette er ikke mine, men Arnulf Øverlands ord fra 1936. De er dessverre like aktuelle i dag. Vi har alle vært vitne til den alarmerende økningen av antisemittiske hendelser og ytringer i Norge, særlig etter Hamas' angrep på Israel 7. oktober i fjor og Israels pågående krigføring i Gaza.

Høyre er enig med Fremskrittspartiet i at for å bekjempe rasisme og hatefulle ytringer, herunder anti-

semittisme, må vi tilføre barn og unge kunnskap og kompetanse. Vi støtter derfor intensjonen i forslaget fra Fremskrittspartiet om at samtlige norske skoleelever i løpet av skolegangen skal få muligheten til å besøke tidligere konsentrasjonsleirer, som Auschwitz og Sachsenhausen, f.eks. gjennom Hvite Busser, Aktive Fredsreiser og andre organisasjoner. Høyre mener imidlertid at dette forslaget, slik det foreligger, blir en økonomisk detaljstyring av kommunene som vi ikke kan støtte. Vi foreslår derfor at regjeringen skal komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan man kan sørge for at flere skoleelever fra hele landet får mulighet til å besøke tidligere fange- og konsentrasjonsleirer, både i og utenfor Norge, innenfor hvert års vedtatte budsjetttrammer og i forbindelse med framleggelsen av ny handlingsplan mot antisemittisme. Vi fremmer forslaget sammen med SV og Rødt.

Når det gjelder forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, er vi enig med regjeringen i at det åpnes for at aktører som sprer antisemittiske holdninger, fratras statsstøtten slik loven er utformet i dag, og vi støtter derfor ikke forslaget slik det foreligger.

Kunnskap og kompetanse om antisemittisme skal ha en naturlig plass i undervisningen, og vi er derfor enig i at så mange elever som mulig bør få mulighet til å besøke tidligere fange- og konsentrasjonsleirer i både inn- og utland. Det vil også gi våre elever en unik mulighet til å lære om vår egen norske krigshistorie dersom man kan benytte konsentrasjonsleirer eller fangeleirer som Stiklestad og Falstad leir i Trøndelag, eller Grini, for den saks skyld.

Med dette tar jeg opp det forslaget Høyre er med på.

Presidenten [11:43:36]: Representanten Anne Kristine Linnestad har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:43:58]: Europa har en mørk og æreløs historie når det gjelder behandling av jødene. Gjennom århundrer har antisemittismen blomstret i Europa. Jødeforfølgelsen har vært en realitet. Det var først etter 1945, da man så Nazi-Tysklands grusomme forfølgelse av jødene, holocaust, Europa forsto at man måtte ta ansvar.

Norge har også den samme dårlige historien, til og med gjennom vår egen grunnlov, og den var heller ikke imponerende, den innsatsen vi gjorde i Norge for å beskytte våre egne jøder mot deportasjon til konsentrasjonsleirene.

Heldigvis har Hvite Busser bidratt til å vaksinere generasjoner av nordmenn mot antisemittisme og jødehat. Det har vært en øyeåpner og en helt riktig og viktig opplevelse for mange unge å få delta i det. Det har bidratt til å vaksinere disse generasjonene mot antisemittisme. Men vi står i en ny situasjon. Kanskje mer

enn etter annen verdenskrig trenger vi en ny innsats for å bekjempe jødehatet. Det er et selvfølgelig resultat av den masseinnvandringen av personer fra muslimske land som har skjedd til Europa og til Norge. Vi ser det i alle vestlige land hvor man har muslimske minoriteter: Det er et hat som mange tar med seg fra sine opprinnelsesland, og som vi må vaksinere nye generasjoner mot i Norge. Det gjør vi bl.a. gjennom Fremskrittspartiets forslag om at også elever med innvandrerbakgrunn, særlig fra muslimske land, bør delta på turer med Hvite Busser. Det er særdeles viktig for å vaksinere de neste generasjonene.

Jeg vil også benytte muligheten fra denne talerstolen til å peke litt på venstresiden i norsk politikk. For det som skjer nå, det jødehatet som florerer i sosiale medier, i demonstrasjoner og med kamprop utenfor Stortinget, har venstresiden et medansvar for. De har et ansvar for å bekjempe jødehat i egne rekker. Dessverre registrerer jeg at det gjøres altfor lite for å bekjempe det jødehatet. Jeg etterlyser for øvrig også at Arbeiderpartiet deltar i denne debatten.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag. Vi kommer subsidiært til å støtte Høyres forslag, og da forhåpentligvis danne flertall i denne sal.

Presidenten [11:47:12]: Da har representanten Per-Willy Amundsen tatt opp de forslagene han refererte til.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:47:30]: Kampen mot diskriminering og rasisme blir vi dessverre aldri kvitt, og i ei uroleg tid – med store, opprivende konflikter, en pågående krig og folkerettsbrot i Gaza – er det ekstra viktig å vere årvakne mot straumdrag i samfunnet som kan føre til rasistisk motiverte truslar og vald, også mot jødar i Noreg.

Det må vere klinkande klart at ingen som høyrer til eit trussamfunn eller ei folkegruppe i Noreg, er kollektivt ansvarlege for det statar og land i andre delar av verda utfører av krigshandlingar. Det er ikkje greitt om jødar i Noreg opplever truslar og trakassering på grunn av staten Israels pågående krig mot befolkninga i Gaza. Å vere kritisk til den brutale krigen i Gaza må heller ikkje forvekslast med antisemittisme. Det er to heilt forskjellige ting.

Semittar er folkeslag som snakkar språk som høyrer til den semittiske språkgruppa som vi finn i Midtausten, Nord-Afrika og på Afrikas Horn. Arabisk, hebraisk og amharisk er alle semittiske språk. Både jødar, kristne og muslimar har sine religiøse røter i Midtaustens rike kultur. Det kan vere noko som er verdt å tenkje på i desse tider.

Når forslagsstillarane snakkar om kampen mot antisemittisme, er det sjølv sagt jødeforfølginga og antisemittismen slik vi kjenner han i europeisk historie, det

er snakk om – ei jødeforfølging som kulminerte i folkemordet mot jødane under den andre verdskrigen, men som dessverre enno finst ulmande i samfunnet.

SV er einig med forslagsstillarane i at det er viktig at nye generasjonar får god kjennskap til historia, slik at dei kan avvise konspirasjonsteoriar og rasistisk, diskriminerande tankegods, og slik at vi unngår at historia gjentek seg mot jodar og andre.

SV meiner at rasisme, diskriminering og konspirasjonsteoriar må kjempast mot på brei front, gjennom god undervisning og historieforteljing. Vi trur at meldinga som er lagt fram, «Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet», saman med eksisterande lovverk er eit godt grunnlag for å ta tak i framvekst av fanatisk ekstremisme, uansett forteikn. Vi støttar ikkje Framstegspartiets forslag i denne saka.

Gratisprinsippet gjeld i norsk skule, og det er ikkje alle som har råd til å dra på studietur med dei kvite busane til konsentrasjonsleirane. Vi har også vår eiga historie med menneske som blei tekne til fange fordi dei stod opp mot nazismen. Historia til dei norske jødane kan også forteljast med tanke på å førebygge ekstremisme. Difor støttar vi Høgres alternative forslag i denne saka.

Tobias Drevland Lund (R) [11:50:43]: Kampen mot antisemittisme er en kontinuerlig kamp som fortsatt må tas igjen og igjen. I Holocaustsenterets befolkningsundersøkelse fra 2022 kommer det fram at det i befolkningen er 4,7 pst. som viser motvilje mot jøder. Videre var det i Holocaustsenterets befolkningsundersøkelse i 2022 9,3 pst. av den norske befolkningen som har det som kan betegnes som utpregede fordommer mot jøder. Derfor må vi hele tiden bekjempe og på det sterkeste ta avstand fra all antisemittisme. Alle mennesker skal kunne leve fritt og trygt i Norge, helt uavhengig av hvem man er.

Rødt støtter i dag forslaget fra Fremskrittspartiet om at alle skoleelever skal få muligheten til å besøke konsentrasjonsleirer i løpet av skolegangen. Å dra på slike studieturer er lærerikt og viktig for å opplyse dagens unge om de grusomhetene som jøder og andre minoritetsgrupper ble utsatt for under holocaust. Dette er en del av vår felles historie. Det er ikke en historie vi er stolt av, men som vi derimot skammer oss over, og som vi aldri må glemme. Det er en del av hva vi som storsamfunn bør gjøre for å lære barna som vokser opp, om historien, og for å gjøre dem i stand til aktivt å bekjempe antisemittisme, antisemittiske holdninger og alle former for rasisme.

Vi støtter derimot ikke de andre forslagene fra Fremskrittspartiet, for samfunnets felles kamp mot antisemittisme skal ikke, og kan ikke, føre til økt stigma-

tisering eller diskriminering av andre tros- og livssynsamfunn. Åpenhet og toleranse må bygges på tvers av ulike tros- og livssynssamfunn da det er dette som bekjemper mistenkeliggjøring og eventuelle hatefulle, fiendtlige holdninger.

I det skriftlige høringsinnspillet fra Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, STL, vises det til at det er mange tiltak for å bekjempe antisemittiske holdninger i muslimske trossamfunn, og slike tiltak må det støttes opp om. Det er ekstremt urovekkende at omfanget av negative holdninger mot jøder og jødiske trossamfunn er så stort som det er i den norske befolkningen. Nylig så vi en situasjon hvor bl.a. en jødisk gravplass i Trondheim hadde blitt ramponert, og det hadde blitt kastet en fakkell mot synagogen. Det viser at antisemittismen dessverre lever i beste velgående. Den må bekjempes gjennom økt kunnskap, bevissthet og å lære av historien.

I en tidligere sak i vår fikk Rødt og Høyre flertall for å trappe opp satsingen på Dembra, herunder Dembra i lærerutdanningene. Det er veldig bra. I dag er Rødt med på et forslag sammen med Høyre og SV der vi ber regjeringen i forbindelse med handlingsplanen mot antisemittisme se på hvordan det kan sørges for at flere skoleelever fra hele landet får mulighet til å besøke tidligere fange- og konsentrasjonsleirer, som f.eks. de som er i Norge – Falstadsenteret, Falstad fangeleir og Grini fangeleir.

Vi skal aldri gi oss i kampen mot antisemittismen. Det er en kamp som er kontinuerlig, og som vi hele tiden må ta. Med det viser jeg til de forslagene Rødt er med på.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:53:55]: I dag er det fortsatt kontinuerlig politibeskyttelse utenfor synagogen, og hele sju av ti norske jøder oppgir at de holder sin religiøse tilhørighet skjult av frykt for negative reaksjoner. Som flere har vært inne på, er det ingen tvil om at situasjonen i Gaza er med på å medføre et økt konfliktnivå og mer hatefulle ytringer.

I løpet av kort tid har både Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet fremmet ulike forslag som gjelder antisemittisme. Vi er begge enige – og det tror jeg salen også er – om at det foregår en undertrykkelse av jøder i Norge, og at den typen og den økningen av jødehat vi ser i landet vårt nå, er vi nødt til å ta på alvor og bekjempe. For Kristelig Folkepartis del mener vi at løsningen må favne bredt. Jødehat er en så dyptgående trussel mot demokratiet at det kreves grunnleggende, dype tiltak som jobber holdningsforebyggende, for å unngå at slike holdninger får lov til å både feste seg og spre seg.

Derfor var vi veldig glad for at statsråden varslet at handlingsplanen mot antisemittisme skal forlenges, eller at det skal lages en ny, fordi tiltakene i den skal være

brede. Vi har foreslått noen tiltak tidligere, som ikke kan fremmes igjen, men vi presiserer i dag gjennom forslag at vi ønsker flere tiltak som går inn i grunnskolen, for å sikre at det er et godt nok undervisningsopplegg om antisemittisme og holdninger, og økt kompetanse i politiet til å håndtere dette som hatkriminalitet.

Fremskrittspartiet har rett i at det i en del muslimske miljøer dessverre er mer jødehat enn i befolkningen ellers. Det er dessverre holdninger, og også talere, i de miljøene som må tas sterk avstand fra, og i noen tilfeller mener jeg politiet bør undersøke de uttalelsene og talerne. En systematisk kontroll i moskeene er vi likevel imot. I tillegg mener vi at Fremskrittspartiets forslag om å ta statsstøtten fra muslimske miljøer som fremmer antisemittiske holdninger, er ivaretatt gjennom dagens trossamfunnslov. Den er slik at en både kan få redusert eller fjernet støtten dersom en bryter ulike vilkår.

Vi vil heller fremme et forslag om å øke støtten til jødiske veivisere, og det håper jeg statsråden jobber videre med. De gjør en fantastisk jobb med informasjonstiltak og reiser rundt på de ulike skolene. Jeg håper virkelig de får lov til å fortsette å reise rundt, for det er menneskemøtene som er med på å bygge ned fordommer og hat. De har fått heder – Sønstebypriisen, som det var utrolig flott at de fikk i år.

Fortellinger vi har hørt fra jøder som opplever hatefulle handlinger mot seg, illustrerer også at vi må gjøre enda mer med forfølgelsen av den lille mellom minoriteten som jødene er.

Med det tar jeg opp Kristelig Folkepartis forslag.

Presidenten [11:56:55]: Da har representanten Kjell Ingolf Ropstad tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Erling Sande [11:57:12]: Etter angrepet til Hamas på Israel 7. oktober 2023 og den etterfølgende krigen har omfanget av antisemittiske ytringer og handlinger auka, også her i landet. I april blei den jødiske gravlunden i Trondheim utsett for hærverk, og nøyre dagar seinare blei det kasta ein fakkell mot synagoga der. Det er opprørande. Vi kan ikkje akseptere at norske jødar blir utsette for såne handlingar.

Regjeringa jobbar aktivt med å motverke antisemittisme. Vi er i gang med ein ny handlingsplan – i kontakt med dei jødiske samfunna i Noreg. I tillegg fører vi vidare og styrkjer fleire av dei løpande tiltaka mot antisemittisme. Mellom anna har vi auka tilskota til dei jødiske samfunna i Oslo og Trondheim med til saman om lag 4 mill. kr i 2024. Det er viktig at jødane, som er ein liten minoritet i Noreg, får støtte når dei opplever hets og skremmande åtfærd.

Vidare er regjeringa oppteken av at dialog og møteplassar er viktige for å førebyggje og motverke antisemittisme og andre fordommar. Gjennom Samarbeids-

rådet for trus- og livssynssamfunn, STL, møter representantar og leiarar for ulike trus- og livssynssamfunn kvarandre – også muslimar og jødar – til dialog.

For å målrette innsatsen mot antisemittisme framover er det òg viktig å følgje med på utviklinga av haldningar til jødar og andre minoritetar. Å gjennomføre haldningsundersøkingar er eitt tiltak i handlingsplanen mot rasisme og diskriminering som vi la fram i november 2023.

Jødiske vegvisarar, som representanten Ropstad òg nemner, er eit viktig tiltak der to unge norske jødar besøker vidaregåande skular rundt om i landet. Det er med på å auke kunnskapen om jødar hjå elevane og bryte ned fordommar.

Eg vil samtidig understreke at det ikkje er jødane sitt ansvar å kjempe mot antisemittisme – det er vårt felles ansvar.

Norske skuleelevar skal lære om holocaust og antisemittisme. Vi har ei ordning med tilskot til skuleturar til tidlegare konsentrasjonsleirar og minnestader for den andre verdskrigen. Kunnskapsministeren vil sjå på regelverket for denne ordninga og vurdere om ho fungerer etter hensikta.

Eg vil avslutte med å understreke at regjeringa legg opp til ein brei innsats mot antisemittisme som når ulike målgrupper. Tiltak på fleire område samtidig er naudsynt – både sett opp mot den noverande situasjonen og på lang sikt.

Presidenten [11:59:49]: Det blir replikkordskifte.

Anne Kristine Linnestad (H) [12:00:02]: Takk til statsråden for en gjennomgang, men jeg må spørre. Beklager hvis det virker som tværing, det er det ikke, men jeg lurer på: Når kommer den handlingsplanen?

Vi har hørt det er tverrpolitisk enighet her om at dette er et veldig viktig tema å ta opp. Jeg tror at det at vi debatterer antisemittisme og tiltak mot antisemittisme i denne salen, kan bidra til kunnskap og kompetanse utenfor salen og bidra til å gjøre folk mer oppmerksomme og kanskje unngå en del situasjoner. Derfor, når statsråden nevner både handlingsplanen, som vi ikke har sett, og at den sannsynligvis vil medføre mange gode og konkrete tiltak, skulle jeg gjerne visst mer om hvilke tiltak det dreier seg om, og om hvorfor vi ikke kan få en sak om det allerede nå – og så kan vi vente på handlingsplanen, hvis den tar så lang tid.

Statsråd Erling Sande [12:01:04]: Eg trur det er tenleg å få denne debatten samla, altså når ein ser den ferdige handlingsplanen og dermed kan sjå tiltaka i samanheng.

Det som har vore viktig for meg å understreke, er at mens regjeringa no jobbar med den handlingsplanen,

går tiltaka i den eksisterande handlingsplanen vidare. Vi byggjer vidare på den handlingsplanen vi har, men vi har sjølv sagt også ein gjennomgang. Den har vi i lag med dei jødiske miljøa, for å sjå på eventuelle nye tiltak eller justerte tiltak for å for å nå måla våre.

Det er ikkje noko arbeid som stoppar opp her, men eg trur det blir ein meir tenleg debatt når representantane vil sjå heilskapen i det vi forhåpentlegvis kan leggje fram til hausten.

Anne Kristine Linnestad (H) [12:01:58]: Jeg forstår at vi skal se helhetlig på ting og bruke helikopterperspektiv og det hele, men det som bekymrer meg nå, er at vi går veldig raskt inn i en sommer hvor det ikke er mye debatt i denne salen. Da hadde det vært fint om vi som ikke er en del av regjeringsapparatet, også kunne bidra til å fremme noen av de tankene regjeringen har gjort seg, uten at vi behøver å ha en helhetlig plan for det.

Jeg er veldig glad for at de tiltakene Solberg-regjeringen satte i verk, blir videreført, og veldig glad for at det gjøres i samarbeid med det jødiske miljøet. Det er tross alt sånn at det er de som har skoene på, som vet best hvor de trykker.

Statsråd Erling Sande [12:02:42]: Heldigvis er det i stor grad samling kring tiltaka også i eksisterande handlingsplan. Eg er sikker på at det var det representanten meinte, sjølv om ho refererte til Solberg.

Mange av desse tiltaka er effektive, som dei som er retta mot utdanning og skule. Vi ser at mykje av det arbeidet som skjer no, verkar. Vi skal ikkje endre det som verkar, men det kan vere aktuelt å sjå på nye og supplerande tiltak. Her er regjeringa lyttande. Når det kjem innspel i samfunnsdebatten eller her i denne sal, er vi sjølv sagt lyttande til det, men så må vi få moglegheita til å utforme den planen og presentere han når han er klar.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:03:45]: Jeg opplever at kommunalministeren – i likhet med samtlige på denne talerstolen – er ganske tydelig på at antisemittisme og jødehat skal bekjempes. Det jeg kanskje ikke opplever at er like tydelig, er viljen til å sette inn de virkemidlene som skal til for å bekjempe jødehatet. Da viser jeg til Fremskrittspartiets forslag.

En møter argumentasjon av typen at det utfordrer gratisprinsippet – vel, da kan man gjøre noe med det hvis man vil. Man møter også argumenter som at det er detaljstyring av kommunene – ja, det må man gjerne hevde, og selvfølgelig er det det, men det er jo sånn at vi detaljstyrer kommunene på områder der vi mener det er nødvendig.

Kanskje er det behov for å bekjempe jødehatet nå mer enn noen gang etter 1945. Jeg vil utfordre statsråd-

en: Mener ikke han, i likhet med meg, at det da faktisk er viktigere å bekjempe jødehatet enn det er å unngå å overstyre kommunene?

Statsråd Erling Sande [12:04:51]: La meg først understreke at jødiske nordmenn no opplever hets og trakassering fordi dei er jødar – på gata, ved heimane sine, på internett, i sosiale medium. Det vi har sett den siste tida med hærverk mot graver og jødiske institusjonar, er heilt uakseptabelt, og det tek eg sterkt avstand frå. Så er spørsmålet korleis vi motverkar dette effektivt framover. Desse reisene kan vere eitt slikt grep. Der har fleire representantar også vist til den ordninga som er i dag, altså ei støtte til slike reiser, og så får vi sjå om ho er treffsikker nok. Akkurat den vurderinga er det kunnskapsministeren som no gjer, og ho vil nok kome tilbake når ho har fått vurdert det.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:05:45]: Det er vel og bra, det som sies fra kommunalministeren. Samtidig opplever jeg at det er et ganske sterkt behov for å gjøre konkrete grep her og nå. Vi har opplevd demonstrasjoner utenfor Stortinget hvor det ropes ren jødehets fra demonstranter uten at det gjøres noe eller prates så mye om det. Det er nå nødvendig å sette inn konkrete tiltak. Det å utrede ting må man gjerne gjøre, men man kunne jo ha tatt et standpunkt her og nå og sagt at vi skal sørge for at kommunene har de midlene de trenger for å gjennomføre de reisene vi vet har fungert, som har vaksinert generasjoner.

Jeg utfordrer egentlig statsråden: Ser han ikke at det er viktigere å bekjempe jødehatet enn å drive utredninger og fortsette med den typen argumentasjon om detaljstyring og lignende?

Statsråd Erling Sande [12:06:49]: Det er ikkje slik at den ordninga vi har, er fjerna mens vi går gjennom regelverket. Det er framleis mogleg å arrangere den typen turar.

Eg trur vi må jobbe i eit breitt format for også å bygge bru mellom ulike grupper og løfte tilliten. Hos alle i det norske samfunnet er tillit vår sterkaste valuta, og det førebyggjer også fordommar og hatytringar. Så må vi vidareføre og jobbe for tiltaka i den eksisterande planen – mange av dei fungerer bra – samtidig som vi vurderer om dei kan forsterkast, eller om det er andre tiltak vi kan setje i verk.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:07:47]: I samfunnsdebatten tenker jeg det av og til er verdt å minne om at jødehat ikke er noe som kom med nazismen, andre verdenskrig eller, som noen føler, at det er de siste rundene som har medført hat mot jødene. Det har vært der i århundrer, og det er meget spesielt. Derfor tenker jeg at vi

har et ekstra stort ansvar for å bekjempe det. Jeg er glad kommunalministeren har varslet en handlingsplan. Jeg tror det er viktig at det jobbes bredt med det. Det er ingen kvikkfix her; det må jobbes grunnleggende med det hele tiden. Vi tror jo på skolen som en viktig arena der vi møtes på tvers og kan få inn kunnskap og skape holdninger.

Det kom nettopp tall om hatkriminalitet, som økte med 18 pst. i fjor. I evalueringa og handlingsplanen er en positiv til mange av tiltakene, men peker på at akkurat når det gjelder hatkriminalitet, er det enten kunnskapsmangel hos politiet eller en henlegger det. En får i alle fall ikke behandlet det på en god nok måte. Vil kommunalministeren ta noen spesielle initiativer for å sikre at de hatefulle ytringene faktisk blir forfulgt, og at mennesker som blir utsatt for hatkriminalitet i mange former, får bedre hjelp enn de gjør i dag?

Statsråd Erling Sande [12:08:52]: No er vi kanskje litt på sida av det som er mitt hovudområde når det gjeld oppfølginga av kriminelle handlingar. Samtidig er eg heilt klar på og heilt einig med representanten i at det for det fyrste er uakseptabelt, og at det er urovekjande at det har auka i omfang. Vi må både følgje opp og gripe inn i det som skjer av kriminalitet knytt til det, og vi må også jobbe førebyggjande. Der er planen viktig for korleis vi styrkjer det førebyggjande arbeidet på mange område.

Presidenten [12:09:33]: Replikkordskiftet er over.

Tobias Drevland Lund (R) [12:09:51]: La meg bare komme med en kort stemmeforklaring, for jeg rakk ikke å komme innom de løse forslagene fra Kristelig Folkeparti. Rødt støtter både forslag nr. 5 og forslag nr. 6, om å be regjeringen sikre oppdatert undervisningsopplegg for elever i grunnskolen og sikre økt kompetanse i politiet for å bekjempe hatkriminalitet, herunder antisemittisme, og synes det er gode forslag. Det er gode tiltak som Rødt støtter.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:10:39]: Jeg vil for øvrig bare klargjøre, som jeg sa i mitt hovedinnlegg, at Fremskrittspartiet subsidiært støtter forslaget fra Høyre, slik at det dermed får flertall – hvis noen var i tvil om det. Dernest kommer Fremskrittspartiet til å støtte samtlige forslag fra Kristelig Folkeparti, forslagene nr. 5, 6 og 7. Det er gode forslag, i tråd med Fremskrittspartiets syn. Jeg håper enda flere støtter de forslagene.

Så synes jeg det er noe som er svært spesielt når vi har en debatt om en så viktig sak som dette. Det mange jøder opplever i Norge i dag, er egentlig ganske ekstremt. Jeg oppfatter at det er ganske underkommunisert, også i mediene. Omtalen av disse sakene er dessver-

re altfor liten. Jeg oppfatter på mange måter at det ties litt i hjel. Samtidig har jeg vel opplevd at når det gjelder andre grupper, minoriteter, i samfunnet, er viljen til politiske støtteerklæringer og engasjement fra offentligheten langt større enn det jødene opplever i dag. Jeg synes det er spesielt, jeg må si det, at det er først nå Arbeiderpartiet har meldt seg på i denne debatten. Det sier litt når landets største parti er såpass stille om en sak som dette, mens de har vist et veldig engasjement når det handler om det som er hevdet å være diskriminering av muslimer o.l. Da har man et stort engasjement fra venstresiden.

Jeg synes det er bra at Rødt er såpass tydelige som de er. Jeg oppfordrer også Rødt til å ta et oppgjør internt, for det er ingen tvil om at det er personer på venstresiden som går langt utover det å kritisere Israel, og langt inn i det som handler om å fronte jødehat. Det er en realitet. Selv om det via mediene er veldig populært å være imot og kritisere Israel, er det viktig at man aldri slår Israel i hartkorn med norske jøder. De har ikke noe ansvar, de kan ikke angripes for det som skjer. Nå har jo jeg et annet standpunkt når det gjelder Israel, men dette er så viktig, og det må tas tak i. Jeg hadde forventet at Stortinget viste større vilje til handling enn det jeg registrerer i dag. Det er trist.

Lene Vågslid (A) [12:13:41] (leiar i komiteen): Dette er ei viktig sak og ein viktig debatt.

Framstegspartiet har begynt med det eg vil kalle ein uvane i veldig mange av debattane me har i kommunalkomiteen, og det er konsekvent å overhøyre eller ikkje høyre når Arbeidarpartiet og Senterpartiet har innlegg i lag. Kanskje i motsetning til den førre regjeringa er dagens regjeringsparti samstemte om veldig mykje, og i denne saka. Eg vil òg seie at det at me alle har eit ansvar, både som politikarar og som foreldre og naboar, til å ta kampen mot antisemittisme, mot rasisme og mot hets, er enormt viktig. Me som har ungar i skulen i dag, kanskje i klasser der det er elevar frå både Israel og Palestina, frå Ukraina og frå andre land, har eit stort ansvar for å byggje bru og få eit samfunn som er mest mogleg inkluderande. Dessverre ser me mange plassar dagleg eksempel på at me er langt unna det.

Eg har òg lyst til å kommentere forslag nr. 1, frå Høyre, SV og Raudt, som Framstegspartiet no varslar at dei støttar. Arbeidarpartiet og Senterpartiet har i innstillinga vist til at kunnskapsministeren arbeider med å sjå på regelverket knytt til skuleturar. Me viser òg til løyvinga me har auka for inneverande år. Det har vore grunngevinga vår for ikkje å stå i forslaget, som statsråden òg sa i replikkordskiftet. Me kan likevel gå inn i forslaget med den forklaringa at dette er eit regelverk me ynskjer å sjå på, og som me vil kome tilbake til.

Presidenten [12:15:26]: Representanten Tobias Drevland Lund har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tobias Drevland Lund (R) [12:15:43]: I Rødt er vi krystallklare i kampen mot antisemittisme. Det slår vi hardt ned på hvis det skjer i egne rekker, og det håper jeg de andre partiene gjør når det skjer i deres rekker, for kampen mot antisemittisme går på tvers av partier. I Holocaustsenterets befolkningsundersøkelse om holdninger til jøder og muslimer i Norge kommer det fram at Fremskrittspartiet skårer klart høyest både på antisemittisme og på muslimfiendtlighet. Jeg tror derfor at før man begynner å bruke pekefinger, er det viktig at vi alle gjør den jobben på tvers av skillelinjer på venstre- og høyresiden, at man går i seg selv og tar et oppgjør når det oppstår antisemittiske holdninger, rasistiske holdninger, og at man bekjemper det innad i partiene. Det er en felles oppgave, uavhengig av hvilket parti man representerer i denne salen.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:16:50]: Eg tek ordet no for å gje ei stemmeforklaring til dei lause forslaga. Eg signaliserer at SV vil støtte forslaga nr. 5 og 6. Vi tok initiativ til å auke løyvingane til det mosaiske trussamfunnet i budsjettforhandlingane i fjor, og vi meiner det er handtert.

Vi tenkjer at ein må ha ei brei tilnærming til dette, for det er ikkje berre antisemittisme som er på framvekst, sjølv om det er diskutert i dag, men også generell rasisme og muslimhat breier seg i det norske samfunnet som ei følge av konflikter rundt om.

Vi blei utfordra av representanten Amundsen til å ta ansvar for det som skjer – at venstresida må ta ansvar for det som skjer. Mi haldning til desse krevjande spørsmåla er at det vi først og fremst må ta ansvar for, er korleis vi i offentlegheita omtalar andre som ikkje høyrer til i same gruppe som oss sjølve. Det trur eg er noko av det viktigaste vi som stortingsrepresentantar gjer: at vi har respekt for alle trussamfunn og alle personar som bur i Noreg, og deira rett til å tru og meine det dei vil, og så kan vi ikkje blande korta. Det er dei konkrete handlingane kvar enkelt står til ansvar for.

SV har stått på barrikadane i mange år for å kjempe mot rasisme og diskriminering, og det gjeld all rasisme og diskriminering. Vi kan ikkje late igjen auga fordi det berre rammar éi gruppe, sjølv om den gruppa som er diskutert i denne saka i dag, er ei viktig gruppe å ta godt vare på, som vi skal slå ring om i tida no. Eg gjentek det som eg sa i stad: Ikkje noko trussamfunn, ikkje noka gruppe i Noreg, skal stå til ansvar for det som ein stat påfører av lidningar på eit folk.

Eg var på IPU-møte i påska og fekk oppleve at FN og Røde Kors snakka om krigføringa i Gaza som ein ny type

krig som bryt med folkeretten, og som ein ikkje har sett før. Sorg gjev ofte sinne, og når vi møter folk som er opprørte, som har slektningar som har blitt drept i Gaza no, som svelt, som lir, og som ikkje kan flytte nokon plass, må vi forstå at det rører ved og skapar mykje følelsar i folk. Vi må nærme oss dette med respekt for andre.

Presidenten [12:19:46]: Representanten Per-Willy Amundsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:20:11]: Jeg følte vel egentlig litt behov for å være tydelig etter at både Rødt og SV har hatt ordet. Vi har alle, i alle partier, et ansvar for å bekjempe jødehat. Det opplever jeg som positivt at det er samstemt enighet om.

Jeg vil også advare litt mot å plassere det jødehatet vi ser blomstre nå – det mest avskyelige – med andre typer rasisme, for det som skjer nå, er eksepsjonelt. Vi kan godt diskutere andre etniske grupper og utfordringer de står i, på et senere tidspunkt. Nå handler det om jødene, og det er helt eksepsjonelt, det som skjer nå. Det gjør at vi for første gang etter annen verdenskrig opplever ekstremt jødehat. Det fordrer igjen ting, det fordrer mye av oss, og det fordrer at vi handler.

Presidenten [12:21:13]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:21:20]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om å ta tilbake kontrollen over leiemarkedet (Innst. 265 S (2023–2024), jf. Dokument 8:102 S (2023–2024))

Presidenten [12:21:42]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:22:28] (ordfører for saka): Dette forslaget til Raudt som komiteen har hatt til behandling, er eit veldig viktig forslag i ei tid då bustadmarknaden er i krise. Både bustadprisar og utleieprisar er veldig høge. Det er kanskje ei tid då krisa er så stor at ein må ha ekstra merksemd på det.

Her er det lagt fram nokre konkrete forslag, som eg rekner med dei ulike partia vil ta stilling til og forklare si haldning til i sine innlegg. Det er fem forslag. Saka har vore på skriftleg høyring, og komiteen har fått høyrings-svar som ein del av behandlinga si. Vi har òg fått brev frå Kommunal- og distriktsdepartementet, som har svara ut desse forslaga frå departementet si side.

Forslagsstillarane viser til at det er veldig høg prisvekst for heile perioden 2013 til 2021. Forslagsstillarane peikar på at andre samanliknbare land i Norden har strengare regulering av leigesektoren enn Noreg. Difor føreslår dei å gje husleigelovutvalet, som blei nedsett i 2023, eit utvida mandat til å kome med vurdering av og forslag til korleis husleigemarknaden kan prisregulerast for å dempe leigeprisveksten.

I tillegg til dette blir det føreslått å innhente betre statistikk over samansetjinga i leigemarknaden og betre oversikt over kven som eig bustader, og korleis dei blir leigde ut.

Med desse orda håpar eg at vi får ein god debatt om ei viktig sak.

Eg tek opp dei forslaga SV er med på – og så har eg eit innlegg til seinare.

Presidenten [12:24:42]: Representanten Birgit Oline Kjerstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Mudassar Kapur (H) [12:25:00]: Det er mange årsaker til at folk ønsker eller har behov for å leie bolig. Uansett årsak skal det å leie eller leie ut være forutsigbart og ryddig for begge parter.

Vi i Høyre mener det er behov for at husleieloven blir mer forbrukervennlig, og at det legges til rette for mer profesjonalisering av utleiemarkedet. Samtidig mener vi at husleieloven må og bør ses under ett sammen med øvrig boligpolitikk. Det gjør ikke dette forslaget fra Rødt.

Vi kommer heller ikke unna det faktum at hovedårsaken til presset i utleiemarkedet er mangelen på nok boliger. Her er arven etter de rød-grønne partiene i de store byene våre at det er stor boligmangel. I tillegg har vi fra høsten 2021 ikke akkurat hatt en regjering som har spilt på lag med byene og kommunene for å få fart på boligbyggingen. Vi har nylig mottatt en boligmelding som inneholdt lite av konkrete tiltak.

Det kan heller ikke være slik at det å være konkret er det samme som å gjøre det Rødt foreslår. Det er også grunnen til at vi ikke støtter forslagene. Det er en del til dels ganske ytterliggående forslag. La meg f.eks. trekke fram forslag nr. 3:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan boliger som ikke i dag er noens primærbolig, men i stedet benyttes til korttidsutleie og liknende, kan flyttes over i det ordinære leiemarkedet.»

Jeg vet ikke helt om Rødt nå skal ta over folks eierdommer og snu seg rundt og leie dem ut i kommunal eller statlig regi, eller i regi av sitt eget parti – det er veldig vanskelig å si. Uansett er dette et klassisk eksempel på ytterliggående politikk fra partiet Rødt, som ofte begynner sine innledninger med runde, fine formuleringer, og så viser de sitt sanne ansikt når forslagene må konkretiseres.

Samtidig er det slik at når det mangler ordentlige boligpolitiske tiltak å debattere fra regjeringen, spretter denne typen forslag fram, i et slikt vakuum. Vi kan dessverre ikke stemme for den typen forslag. Det vil bare føre til et dårligere boligmarked og ikke hjelpe dem vi ønsker.

Det viktigste framover nå er å sørge for at vi har et boligmarked hvor byggetakten går opp og byggekostnadene går ned, og at vi kan hjelpe flere. Slik sett, i en situasjon hvor boligmeldingen er lite konkret og Rødt har ganske ytterliggående forslag, er det vel mest nærliggende å henvise til de forslagene Høyre har fremmet en rekke ganger i denne sal, og som vi sikkert vil fremme på nytt etter hvert.

Kathrine Kleveland (Sp) [12:28:19]: Regjeringen har lagt fram en boligmelding for Stortinget. Den store boligdebatten vil derfor komme etter at komiteen har lagt fram sin innstilling senere i mai. Likevel: Når vi først har en debatt om boligpolitikk og leiemarkedet, vil jeg trekke fram noe fra boligmeldingen.

Regjeringspartienes overskrift om leiemarkedet er at leiemarkedet skal være trygt og forutsigbart. En million av oss leier den boligen vi bor i. Leiemarkedet er en betydelig del av boligsektoren og boligpolitikken. Heldigvis viser undersøkelser at mange som leier, er fornøyde. Det er bra. Det er allikevel utfordringer, og Senterpartiet og Arbeiderpartiet presenterer fire mål for leiemarkedet i boligmeldingen:

- trygge leieforhold
- et tilstrekkelig tilbud av utleieboliger
- solid kunnskap om leiemarkedet
- en bærekraftig kommunal utleiesektor

Kunnskap er viktig. Derfor varsler regjeringen i boligmeldingen at Husbanken skal få en nasjonal fagrolle for leiemarkedet. Husbanken vil være med og gi nyttig kunnskap om hvordan leiemarkedet fungerer. Det vil også gjøre det enklere å se om det trengs andre og nye tiltak inn mot leiemarkedet. Kommunen er en viktig aktør og sørger for bolig til dem som har det aller vanskeligst. Regjeringen vil at Husbanken skal få en større rolle som veileder for kommunene innenfor boligfeltet.

Det høye presset på leiemarkedet gir behov for å øke antall utleieboliger flere steder i landet. I statsrådets svarbrev står det at nok utleieboliger er en forutsetning for gode og stabile boforhold og for å holde kostnadene

nede. Den raskeste og beste veien for å få flere bosteder ut i markedet er å ta i bruk tomme boliger og fritidsboliger. Regjeringen har derfor lansert boligdugnaden.no, en nettside for å få flere til å leie ut. Ellers utvides lånerammen for Husbanken så flere utleieprosjekt skal få lån. Regjeringen skal også gjøre ordningen for husbanklån til utleieboliger mer treffsikker. Det skal i tillegg bygges enda flere rimelige studentboliger.

Vi trenger en husleielov som er lett å forstå, og med et klart språk. Loven skal være til nytte og hjelp for både leietakere og utleiere, til fellesskapets beste. Husleielovutvalget leverer sin rapport 15. oktober i år. Senterpartiet og Arbeiderpartiet forventer offensive og spennende forslag.

Dette er garantert ikke siste gangen vi kommer til å debattere leiemarkedet – jeg ser fram til nye debatter.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:31:37]: Dette forslaget, om ganske omfattende pris- og markedsreguleringer av boligmarkedet og utleiemarkedet, er ganske ekstremt. Det er radikal politikk – ja faktisk så radikal at den er tilbakeskuende, og man vil gjeninnføre politikk som Norge innførte på 1950-tallet, og som av gode grunner er avvirket. Hvorfor? Fordi det ikke fungerte.

De problemene vi ser, både på utleiemarkedet og på boligmarkedet generelt, knytter seg ikke til mangel på reguleringer, for lite reguleringer, at man ikke har pris-kontroll og den type ting, som egentlig er tiltak som tilhører historiens skraphaug, det skyldes at man ikke lar markedet fungere godt nok. Det er for mye inngrep i markedet som er problemet, ikke for lite inngrep i markedet. Dette er helt fundamentale misforståelser som venstresiden aldri ser ut til å bli ferdig med.

Det er en grunn til at Norge på mange måter har lykkes mye bedre historisk sett enn våre naboland Sverige og Danmark. Det er fordi vi har hatt et friere boligmarked. Vi har hatt mindre regulering. Vi avvirket de siste reguleringene på 1990-tallet, men hadde noen rester på 2000-tallet, og det er altså gode grunner til det. Det er rett og slett fordi det kun skaper ubalanse i markedet når man regulerer i den grad som Rødt er inne på her. Det gjør at de som skal investere, de som skal lage disse boligene, de som skal leie ut disse boligene, får andre insentiver, noe som bare kommer til å øke problemet. Dette er helt grunnleggende økonomisk fornuft, som det egentlig er fascinerende at man ikke har tatt lærdom av. Derfor er dette forslag som åpenbart bør avvises.

Jeg synes heller vi bør prøve å finne sammen om hvordan vi kan gjøre det lettere å bygge boliger, og hvordan vi kan gjøre det mer attraktivt å leie ut til en rimelig pris. Da bruker man jo ikke skattesystemet og straffer dem som leier ut boliger, sånn som denne regjeringen har gjort, og som har gitt nettopp den effekten som vi advarte mot.

Vi må sørge for at flere boliger bygges. Vi må sørge for at flere boliger gjøres tilgjengelige til en rimelig pris, og da må vi kutte i reguleringer. Da må vi få det raskere på plass og bygge boliger. Vi må gjøre forenklinger i plan- og bygningsloven, vi må gjøre inngrep i TEK-en. Det er mange tiltak som bør gjennomføres, men dette, det som her ligger på bordet fra Rødt, er overhodet ikke løsningen.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:34:42]: Leiemarkedet er tøft for mange, særlig i byene. Prisene har skutt i været de siste årene, og det er blitt vanskelig for dem som har minst. Derfor er det så viktig at regjeringen nå har satt ned et husleielovutvalg. Lovutvalget jobber i rekordtempo for å gi oss kunnskapsgrunnlag til å utvikle ny politikk og nytt lovverk for å sikre bedre vern for dem som leier bolig, og for dem som leier ut bolig.

Husleielovutvalget ble oppnevnt av regjeringen i juni 2023. Etter at den første rapporten ble levert i januar, har debatten gått friskt. Utvalgets flertall har fått både ris og ros for forslaget om å øke minstetiden for tidsbestemte husleieavtaler fra tre til fem år og samtidig innføre en rett for leietakere til å forlenge visse leieavtaler. Vi skal også ta debatten, men det blir nok først neste år.

Likevel vet vi noe allerede. Flere studentboliger avlaster det ordinære leiemarkedet. Derfor er det så bra at regjeringen har styrket midlene til å bygge 1 650 flere studentboliger med 656 mill. kr. Bare i Oslo er det gitt tilsgitt til å bygge 500 flere studentboliger i år.

Vi har også styrket Husbankens utlånsramme med 10 mrd. kr siden vi tiltrådte. Vi øker utlån til både bygging av studentboliger, startlån og 1 mrd. kr til til kommunale utleieboliger.

Kampen om tomtene er hard i pressområder. Derfor har regjeringen nå sendt ut et lovforslag på høring der kommunene kan regulere tomter til f.eks. studentboligformål.

Vi hører nå at de som eier bolig de selv ikke bor i, ikke tjener nok på å leie ut, at de derfor må selge boligen, og at det sånn blir et enda større press i leiemarkedet, men de leilighetene blir jo ikke stående tomme. De kjøpes av noen som selv ønsker å bo i dem, og dermed får flere mulighet til å eie egen bolig. Det er ønsket politikk fra regjeringen at flere skal eie egen bolig.

Et annet poeng er at så lenge boligprisene fortsetter å øke, øker verdien på de leilighetene som leies ut, år for år, selv om det å leie dem ut, ikke lønner seg like mye som før.

Vi skal ta debatten om regjeringens politikkutvikling for boligmarkedet i denne salen om noen uker. Gode kollegaer, det gleder jeg meg til!

Tobias Drevland Lund (R) [12:37:31]: Landets leietakere står i en leiepriskrise, for de siste årene har husleieprisene økt like mye som de til sammen gjorde i hele perioden 2013–2021. Vi vet at det er en nær sammenheng mellom hvem som er langtidsleietakere, og hvem som har dårlig råd, og derfor mener Rødt at det haster med tiltak for å bedre situasjonen i leiemarkedet for landets én million leietakere.

Etter krigen, med gjenreisningen av Norge, ble det bygget opp en stor ikke-kommersiell sektor gjennom borettslagene, og det ble sikret rimelig og langsiktig finansiering til selvbygging samtidig som viktige deler av leiemarkedet hele veien var underlagt demokratisk kontroll. Dette var sentralt for å sikre gode og stabile boforhold for folk flest. I dag, derimot, er Norge i en særstilling sammenlignet med våre skandinaviske naboland ved at Norge ikke lenger har noen prisregulering eller ikke-kommersiell sektor i leiemarkedet. Hvem taper på dette? Jo, det er landets én million leietakere, for dagens boligmarked er en stor årsak til at forskjellene øker mellom dem som har mest, og dem som har minst, og skillet går mellom dem som eier, og dem som leier. Noen arver boliger og midler, får hjelp av mamma- eller pappabanken, eller kommer fort inn i en godt betalt jobb og kan derav kjøpe sin egen bolig, mens resten blir henvist til et leiemarked med usikre leiekontrakter, ofte med dårlig standard på boligene, og der leien koster kanskje like mye som det ville ha kostet om en hadde tatt opp lån og kjøpt en egen bolig. Dagens politikk er urettferdig, dette herjer med dem som har minst.

I Forbrukerrådets store undersøkelse «Å leie bolig» oppgir 72 pst. av leietakerne at boligprisene stiger raskere enn egne økonomiske midler, og dette gjelder spesielt kvinner og personer med lav inntekt. Kun 53 pst. av de spurte mener det er sannsynlig at de en dag vil eie sin egen bolig. Antall leietakere i faktiske tall har steget kraftig de siste tiårene, og det gjelder spesielt langtidsleietakere. Når Rødt snakker om å ta tilbake kontrollen over leiemarkedet, står ikke det i motstrid til eierlinjen i norsk boligpolitikk, derimot understøtter det den. For hvis husleiene er lave, vil det også bli lettere for leietakerne som ønsker det, senere å kjøpe en egen bolig siden de i større grad vil være i stand til på egen hånd å spare opp nødvendige midler til egenandelen og å kunne få seg et lån.

I dag kunne regjeringen ha vært med på å ta grep. De kunne blitt med på flere forslag fra Rødt som ville bedret forholdene for landets én million leietakere. Vi har til og med fremmet et mildere forslag enn det vi har gjort tidligere. Vi har jo tatt til orde for et pristak på hvor mye leien skal kunne øke, på 4 pst. de neste to årene. Nå sier vi at det skal være et sted under konsumprisindeksen. Vi ville gjerne funnet ut av hvor den grensen skulle gå. Vi

kunne altså da spart landets leietakere for noen tusenlapper i året. Det er det minste vi kan gjøre, i dagens dramatiske situasjon.

Med det tar jeg opp forslaget Rødt har alene.

Presidenten [12:40:35]: Representanten Tobias Drevland Lund har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Erling Sande [12:40:50]: Eg er glad for den store merksemda bustadpolitikken og særskild leigemarknaden har. Bustadpolitikken er sær viktig i den tida vi er inne i, med låg bustadbygging og ein pressa leigemarknad mange stader i landet.

Om berre nokre få veker skal bustadmeldinga debatterast her i Stortinget, og det ser eg fram til. I bustadmeldinga varslar regjeringa m.a. konkrete mål for ein fornya leigemarknadspolitikk, der eit av måla er å sikre trygge leigeforhold. Vi har m.a. sett ned eit husleigelovutval, som skal vurdere og føreslå endringar som styrker leigarar sine rettar og sikrar grunnleggjande butryggleik.

Husleigelovutvalet har fått eit omfattande mandat og kort tid på å avlevere utgreinga si. Ei utgreiing av behovet for å innføre reglar om demokratisk kontroll med leigepriane og behovet for eigne ikkje-kommersielle segment i leigemarknaden er ei enorm oppgåve. Eg vil ikkje på dette tidspunktet gå inn og endre mandatet til husleigelovutvalet, eit halvt år før fristen til å levere.

Husleigelova gjev ikkje heimel til å setje eit pristak, slik representantane føreslår. Sjølv om eg har stor forståing for at det er krevjande tider med høge leigepriar, må vi vareta både dei som leiger, og dei som leiger ut. Eg vil vere varsam med å innføre tiltak som vil føre til at fleire utleigarar trekkjer seg ut, og at vi dermed risikerer auka press i marknaden.

Representantane vil flytte fleire sekundærbustader over i den ordinære leigemarknaden. Eg forstår at representantane er opptekne av å få brukt alle tilgjengelege bustader på leigemarknaden. Eg er òg oppteken av at vi får fleire utleigebustader. Eit tilstrekkeleg tilbod av utleigebustader er eit viktig mål i regjeringas fornya leigemarknadspolitikk, og vi har fleire tiltak for å sikre det. Låneramma til Husbanken er historisk høg, vi har lansert boligdugnaden.no for å gjere det enklare å leige ut, og vi bidreg til at fleire rimelege studentbustader blir bygde.

Til liks med representantane meiner eg at kunnskap om leigemarknaden er viktig, og i arbeidet med bustadmeldinga har vi fått fram mykje ny kunnskap. Vi veit m.a. no meir om utleigarane enn vi gjorde for få år sidan. Vi vil halde fram med å satse på forskning, på statistikk og på å byggje kunnskap om leigemarknaden.

Regjeringa vil at fleire skal få høve til å eige eigen bustad. Gjeldande skattereglar støttar opp under denne politiske målsettinga. I svarbrevet gjer finansministeren greie for skattepolitiske grep knytt til bustadinvesteringar og viser til at frådrag for private buutgifter ville ha undergrave eit effektivt skattesystem. Eg er glad for at fleirtalet i komiteen er samde i dette og ikkje støttar forslaget frå mindretalet.

Presidenten [12:43:47]: Det blir replikkordskifte.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:44:01]: Det er ikkje berre i Noreg at det er stor uro rundt bustadmarknaden. The Guardian hadde i dag ei overskrift der det står: Fiks bustadkrisa i Europa eller risiker å gje næring til høgreekstreme, åttvarar FN-ekspert. Lisboa, Amsterdam, Praha, Milano – og utanfor EU: London – er eksempel på byar der det er stor uro rundt bustadmarknaden. SV meiner at vi må byggje fleire utleigebustader, for det er for mange som rett og slett ikkje har råd til å kjøpe sin eigen bustad no. Når kan vi vente at regelverket om ikkje-kommersiell bustadsektor i Noreg kan kome til behandling i Stortinget?

Statsråd Erling Sande [12:44:53]: Fyrst har eg lyst til å seie at det representanten innleia med, er veldig viktig. Bustaden er tryggleiken vår. Om vi ser vekk frå heilt elementære behov vi har, som vatn, mat og klede, er bustaden blant det aller viktigaste vi har. Det å få nok utleigebustader er kjempeviktig. Regjeringa har teke fleire grep. Vi har auka innsatsen også i Husbanken – i samarbeid med representanten Kjerstad sitt parti – så vi tek grep på ein brei skala. Vi har òg sagt at vi vil gå inn og sjå på definisjonane av ikkje-kommersialisert bustadsektor. Det blir det jobba med, og så må vi kome tilbake når vi har sett på korleis det eventuelt skal definerast, for det er ikkje ein heilt avklart størrelse vi snakkar om der.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:45:56]: Takk for svaret. Det er kjempeviktig at ein får tempo i dette no, for krisa er rimeleg akutt for mange.

Eg vil over til eit litt anna tema. Det er ikkje noka stor hemmelegheit at folk med mykje pengar kjøper opp eigedomar, særleg i attraktive sentrum eller på fine plassar, som Lofoten osv., for å leige ut til Airbnb. Ein har på ein måte viska ut skiljet mellom hotell og privatbustader. Vil statsråden ta nokre initiativ til å få meir oversikt over dette? Det er openbert at dette er noko som er med og pressar prisane urimeleg høgt opp for alminnelege folk som skal bu på desse plassane.

Statsråd Erling Sande [12:46:45]: Vi byggjer stadig meir kunnskap innanfor det området. Eit av måla i bustadmeldinga er at vi skal få meir kunnskap om leige-

marknaden. Det representanten peikar på, kan vere ei problemstilling i nokre lokalsamfunn. Samtidig veit vi at ei aktiv reiselivsnæring også kan føre til realisering av fleire bustader, at ein byggjer meir, så det er ikkje nødvendigvis svart-kvitt heller, men i nokre samfunn kan ein få det utslaget som representanten beskriv. Eg trur dei grepa vi tek med å styrkje Husbanken og tilrettelegge for næringa, at det blir bygt meir bustader framover, er avgjerande viktig. Samtidig forenkla vi og tilrettelegg for at det blir lettare å leige ut gjennom midlertidige unntak i lovverket og anna. I den situasjonen vi står overfor akkurat no, med stor tilstrøyming av ukrainske flyktningar, er det ekstra viktig å få mange hus på leigemarknaden.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:47:48]: Ja, det er viktig å få fleire hus tilgjengeleg for folk. Det må vere målet i bustadpolitikken, og vi skal diskutere meir av det seinare når bustadmeldinga skal opp til behandling. Eg er frå ein liten plass, og problemet også der er at veldig mange av bustadene blir kjøpte opp for å bli brukte til fritidsbustader i staden for til heilårsbustader. Kommune kan sjølv sagt innføre buplikt, men korleis vil statsråden frå departementet si side bidra til den offentlege samtalen for å få meir fokus på dette, og for å få motivert nær sagt heile samfunnet til å begynne å prioritere? Tenkjer ein at ein skal kunne styrkje lovverket også, slik at ein først og fremst skal prioritere primærbustaden til folk og ikkje leggje så godt til rette for reine investeringar i heilårsbustader som kanskje blir brukte ei veke i året eller leigde ut til Airbnb?

Statsråd Erling Sande [12:48:52]: Lat meg fyrst seie at det er nokre rammer kring denne diskusjonen som er viktige for meg. Den private eigedomsretten er ei slik ramme som det er viktig å ha med inn i desse debattane. Det vi har gjort frå regjeringa si side, er å løfte fram f.eks. boligdugnaden.no. Det er for å spreie kunnskap om korleis ein kan leige ut eigen bustad, bustader som står tomme, også fritidsbustader. Vi har ved midlertidig forenkling av regelverket gjort det mogleg at fleire kan kome i hus raskare. Det er eit grep. Både eg og sikkert andre av regjeringsmedlemene prøver også å trekkje fram kor viktig det er å få fleire hus på utleigemarknaden. Samtidig må vi byggje opp under bygging. Det gjer vi offensivt gjennom Husbanken. Vi driv den mest aktive bustadpolitikken på mange, mange år.

Tobias Drevland Lund (R) [12:50:03]: Som jeg nevnte i mitt innlegg: I Forbrukerrådets store undersøkelse, Å leie bolig, oppgir 72 pst. av leietakerne at boligprisen stiger raskere enn egne økonomiske midler. Det er svært alvorlige tall, all den tid vi også vet at mange av dem som har dårligst råd i Norge, er de som leier. Det er

de som er på leiemarkedet. Det er de nærmere 1 million leietakerne i dette landet. Hva tenker statsråden om disse alvorlige tallene? Vil statsråden gjøre noen straks-tiltak for å sørge for at landets leietakere får det bedre, får en leie de kan leve med, og får hjelp fra regjeringen i sin situasjon?

Statsråd Erling Sande [12:50:47]: Kostnadene stig, også for dei som leiger bustad. Frå regjeringa si side har vi vore opptekne av – punkt nummer ein – å føre ein økonomisk politikk som bremsar prisveksten og stoppar renteauken. Denne overordna økonomiske politikken er det aller, aller viktigaste vi gjer for å møte den gruppa. Så set lova nokre rammer for korleis leigepriane kan regulerast, og det er viktig. For meg er det viktig å seie at også dei som leiger ut, opplever prisvekst. Vi må ikkje styre inn i ein situasjon som gjer at færre vel å leige ut, ved på den andre sida å regulere dette for hardt. Eg meiner vi er observante på det som no skjer, og det overordna no er å få dempa presset ved hjelp av fleire bustader og ei trygg økonomisk styring.

Tobias Drevland Lund (R) [12:51:49]: I en leiepris-krise som den landets 1 million leietakere står i i dette landet, må man nesten velge litt hvem man synes mest synd på. I Rødt tenker vi mest på dem som har dårligst råd – de som er på leiemarkedet. Det er en ting i denne debatten som jeg sa fra talerstolen, som jeg synes det er viktig å gjenta. Hvis man er opptatt av å styrke eierlinjen, som jeg oppfatter at også regjeringen er, vil det hjelpe eierlinjen hvis flere kan sette penger til side og spare opp penger til egen bolig ved at man f.eks. hadde gått inn og regulert leieprisene i større grad enn det man gjør i dag. Der er Norge nærmest i særklasse i Skandinavia. Nabolandene våre har innslag av ikke-kommersiell utleiesektor. De har mye strengere regler når det gjelder prisregulering, men i Norge har man latt boligmarkedet herje med folk altfor mye. Det er derfor vi har fremmet disse forslagene – fordi vi er utålmodige, og fordi vi mener man må gjøre mer med situasjonen til landets 1 million leietakere.

Hva tenker statsråden om å styrke eierlinjen gjennom å ta kontroll på prisene på leiemarkedet?

Statsråd Erling Sande [12:52:52]: Eg er oppteken av å sjå leigetakarane. Mange av dei har det tøft no, og vi har heldigvis verktøy for dei som har det ekstra tøft. Bustøtteordninga er eit eksempel på ei ordning som er meint å treffe dei effektivt. Dei tinga vi gjer, må vere dei rette tinga. I sum må det føre til at presset på leigemarknaden ikkje aukar ytterlegare. Det tener heller ikkje leigetakarane. Vi må makte den balansen. Vi tek no mange grep på ulike område for å mobilisere fleire utleigebustader, for å byggje meir og for ei meir effektiv

satsing på Husbanken, og vi gjev kommunane fleire verktøy. Vi ser f.eks. på ulike bustadmodellar, som blir viktig og kan vere ein viktig inngangsbillett for mange, både leigetakarar og dei som ynskjer å kjøpe eigen bustad i framtida.

Presidenten [12:53:53]: Replikordskiftet er ferdig. De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:54:11]: Ikkje alle har råd til å kjøpe sin eigen bustad, dessverre, og framover vil det på grunn av dyrtida vi er inne i, kostnadsveksten og renteauken vere fleire som ikkje har råd til å kjøpe sin eigen bustad. Det vil føre til behov for fleire utleigebustader.

Det er no full stans i bustadbygginga på grunn av stor kostnadsvekst, og samtidig aukar talet på menneske som treng ein bustad i Noreg. Ein trygg stad å bu er eit viktig og nødvendig velferdsgode som ikkje minst påverkar oppveksten og moglegheitene til barn. Difor er SV einige med forslagsstillarane i at bustadpolitikken er for viktig til å bli overlaten til marknadskreftene åleine. Vi støttar difor fire av dei fem forslaga som Raudt har fremja.

I Oslo er utleigesektoren i krise med 10 000 færre bustader til utleige. På møte med byggenæringa 24. april blei det sagt at husleiga mange plassar i Oslo har auka med 30 pst. på kort tid. Bustadprisane har auka med 7,2 pst. berre i år, og det gjer at det hastar å ta politiske grep for å beskytte folk mot dei negative utslaga av ein bustadmarknad og utleigemarknad i krise.

Det tek tid å byggje fleire bustader, og det er venta kraftig auke i leigepriane på grunn av mangel på utleigebustader. Vi meiner at bustadkrise kjem til å vere prisdrivande dei neste to åra, og at regjeringa bør vurdere å regulere leigepriane på grunn av det. Difor støttar vi forslaget om å regulere prisveksten til under konsumprisindeksen. Utleigarar må sjølvstøtt få dekt opp dei ekstra kostnadene sine i eit sånt opplegg, men det kan ikkje vere sånn at leiga berre kan få skyte totalt høgt til himmels fordi det er for få bustader. Ein må starte bygginga av fleire bustader.

Rimelegare utleigebustader trengst til studentar og unge i etableringsfasen, og stadig fleire eldre treng ei lettstelt leilegheit med alt på ei flate på ein stad med lett tilgang til kollektivtransport og nødvendige tenester – dette for å kunne bu lenger heime.

SV meiner difor at det hastar med å utvikle ein ikkje-kommersiell utleigesektor i Noreg, slik mange andre land har. Vi er utolmodige etter at regjeringa skal kome med regelverket og lovendringane som vi forhandla inn at skulle kome før 1. juli 2024.

SV meiner vi må sjå bustadpolitikken samla, og då vil handsaminga av bustadmeldinga og arbeidet til husleigelovutvalet og lovendingar der vere viktige punkt i den politiske behandlinga. Eitt av forslaga Rødt har, støttar vi ikkje.

Presidenten [12:57:18]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:57:25]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Lars Haltbrekken, Ola Elvestuen, Une Bastholm, Kjell Ingolf Ropstad og Irene Ojala om å sikre uavhengige utredninger av naturverdier og naturpåvirkning (Innst. 266 S (2023–2024), jf. Dokument 8:100 S (2023–2024))

Presidenten [12:57:38]: Etter ønske fra komiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:58:25] (ordfører for saken): I denne debatten behandler vi et representantforslag der forslaget er at Stortinget ber regjeringen utrede hvordan ordningen med konsekvensutredninger av naturinngrep ved utbyggingsplaner og -tiltak kan utføres på en uavhengig måte, slik at båndene mellom utbygger og utreder brytes, samtidig som det ikke skal føre til økte kostnader for staten eller kommunen.

I svarbrevet fra statsråden skriver statsråden at forskrift om konsekvensutredninger som kjent er under revisjon, og at det som en del av den revisjonen utredes nærmere hvordan vi best mulig kan sikre gode, objektive konsekvensutredninger, herunder hvordan vi best kan sikre at utredningene ikke påvirkes av forslagsstiller i vurderingene av konsekvenser for miljøet.

Vi i Arbeiderpartiet og Senterpartiet ser fram til denne revisjonen. Vi mener at det er viktig at det ligger gode konsekvensutredninger til grunn før ulike utbygginger blir gjennomført, og forutsetter at de som utreder konsekvensutredningene, har høy faglig kompetanse på sitt fagområde.

Det er viktig å påpeke at det allerede i dag eksisterer formalkrav til kompetanse hos dem som gjennomfører denne typen kartlegginger. Det er lett å være enig med forslagsstillerne i at utredere må kunne jobbe uavhengig av påvirkning fra utbyggere når de utreder konsekvens-

ene av en plan eller et prosjekt. Men som allerede nevnt gjennomfører regjeringen nå en revisjon av konsekvensutredningsforskriften, hvor problemstillingen tas opp, og jeg ser fram til resultatet av revisjonen.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Mari Holm Lønseth (H) [13:00:23]: La meg først få takke forslagsstillerne for at de tar opp en viktig sak. Det er viktig at faktagrunnlagene som ligger til grunn for beslutninger som blir tatt av folkevalgte, er gode, enten det skjer i salen her eller rundt omkring i kommunestyrene i landet vårt.

Det er som regel kommunene som er planmyndighet, og som har ansvar for å sørge for at det er en god prosess når det skal reguleres, eller i forbindelse med utbygginger. I forkant av utbygginger er det viktig at det ligger gode konsekvensutredninger til grunn, sånn at utbyggingene ikke får utilsiktede konsekvenser for f.eks. natur eller støy.

Derfor finnes det allerede i dag en forskrift som regulerer hvordan konsekvensutredninger skal gjennomføres. Vi i Høyre forutsetter at de som utfører konsekvensutredninger, har høy faglig kompetanse på sitt område. Vi er også enig med forslagsstillerne i at utredere skal kunne jobbe uavhengig av påvirkning fra utbygger når de utreder konsekvensene av en plan eller et prosjekt.

Det er grunnen til at det er regelverk knyttet til uavhengighet også i dagens forskrift. Det er sikkert mulig at den forskriften kan bli enda bedre enn hva den er i dag, men det er også viktig for Høyre å understreke at forbedringer ikke må gjøre det fordyrende for utbyggere, noe som går ut over enten dem som skaper jobber, eller dem som kjøper boliger.

Høyre støtter derfor at regjeringen har startet en gjennomgang av forskriften for konsekvensutredninger, og et av de områdene regjeringen har varslet at de skal vurdere, er nettopp om det er tilstrekkelig uavhengighet, og hvordan det også kan forbedres i dag.

Det er grunn til å si at et veldig lignende forslag som dette ble fremmet for omtrent et år siden. Da var svaret fra regjeringen ganske likt, så det er viktig at regjeringen følger opp det den selv sier den skal utrede. Det er viktig at vi til enhver tid har et godt oppdatert regelverk og forskrifter som er tilpasset de utfordringene som kan komme, og det er helt naturlig at disse forskriftene også vurderes revidert og forbedret.

Det er bakgrunnen for at Høyre ikke støtter representantforslaget i dag, men vi ønsker velkommen en vurdering av om dette kan sikres bedre i regelverket, som regjeringen allerede har varslet.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:02:59]: Ifølge de to talerne før meg skal vi vente på en utredning om utredninger, noe som gjør at vi ikke nødvendigvis kan konkludere om den utredningen som er til behandling i dag. Det sier kanskje litt om problemet. Da vil jeg egentlig henspille oppmerksomheten tilbake til forrige sak som vi hadde til diskusjon og debatt, som handlet om mangel på boliger, økende priser på utleieboliger, som er en reell utfordring, og som må håndteres.

Her er det altså til behandling nok et forslag som potensielt kan bidra til å gjøre det enda vanskeligere å bygge nye boliger. Her ligger problemet. Når den ene hånden ikke ser hva den andre hånden gjør, blir det ikke nødvendigvis så veldig mye bedre. Det er akkurat det som skjer når vi snakker om boligpolitikk, når vi snakker om å få på plass nye boliger. Da må man skjære gjennom byråkrati, da må man skjære gjennom reguleringer som i dag er et stort hinder, slik at vi ikke har det tilbudet vi trenger i markedet.

Hver gang vi behandler en enkeltsak, er alle partiene, minus Fremskrittspartiet, veldig opptatt av hvor viktig det er å regulere akkurat dette området enda bedre, slik at man ikke gjør tiltak og grep som man er uenig i. Da løser vi heller ikke problemet, for det overordnede problemet er at vi ikke tar i bruk de arealene vi trenger, får på plass den utbyggingstakten som er nødvendig for å sikre de boligene som etterspørres, med det resultat at prisene går opp, og vi får det som SV beskrev som en boligkrise.

Fremskrittspartiet stemmer selvfølgelig imot dette forslaget, for vi må jo selvfølgelig, i likhet med både regjeringspartiene og Høyre, vente på at denne utredningen om utredninger kommer først.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [13:05:49]: Plan- og bygningslova stiller krav om at det for større utbyggingar skal utarbeidast konsekvensutgreiing, og konsekvensutgreiingsforskrifta har reglar som skal bidra til objektive og fagleg gode konsekvensutgreiingar. At det står i denne forskrifta at utgreiarane skal arbeide uavhengig av påverknad frå utbyggjar, er bra, men Noreg er eit lite land, og det hjelper så veldig lite når den som bestiller utgreiinga, har store økonomiske interesser i å underkommunisere dei negative effektane av tiltaka for natur. Sanninga er at utbyggjarane påverkar rapportane ganske mykje og har stor makt over utgreiarane.

Eg har lese for mange konsekvensutgreiingar som er mangelfulle, og der konklusjonane står i motstrid til faggrunnlaget dei byggjer på, til at eg har tillit til dagens system, der utbyggjarane bestiller utgreiingane. Det er i altfor stor grad bukken som passar havresekken, og svært mange har oppdaga det. Difor er det også eit demokratisk problem.

Dei sterke økonomiske avhengigheitsforholda mellom bestillar og utgreiar undergrev tilliten til utgreiingane, og det blir ein trussel mot tilliten mellom folk og styresmakter når utgreiingar nærmast blir bestillingsverk og partsinnlegg.

Forvaltningslova § 17 seier at ei sak skal vere tilstrekkeleg utgreidd før vedtak. Poenget med utgreiingane er at forvaltingsorgan og politikarar skal kunne gjere vedtak på godt fagleg grunnlag. Det skal ikkje vere eit ritual for å velsigne tiltak.

Det vi ber om i dette forslaget, er at regjeringa skal greie ut korleis konsekvensutgreiing av naturinngrep kan gjerast på ein meir uavhengig måte, slik at banda mellom utbyggjar og utgreiar blir borte. Dette er eit forslag som vil styrkje tilliten til forvaltingsprosessane og gjere det vanskelege arbeidet lettare for lokalpolitikarane, som ofte står i tunge saker, og for forvaltingsorgana.

Stortingsrepresentant Amundsen peika på at det er eit problem at det er altfor mange utgreiingar. Vi tenkjer at gode utgreiingar, særleg i arealplanprosessane, faktisk kan gje raskare utbyggingsprosessar om ein har eit godt kunnskapsgrunnlag i utgangspunktet.

Det er på høg tid at bandet mellom utbyggjar og utgreiar blir brote, og det er tragisk at ikkje Stortinget i den natur- og klimakrisa vi står i, støttar 100 pst. opp om forslaget. Vidare er det bra at regjeringa har starta eit eige arbeid, for det er ein uheldig praksis der utbyggjar sit med for mykje makt i konsekvensutgreiingsarbeidet.

Med dette fremjar eg forslaget SV er med på i saka.

Presidenten [13:08:49]: Då har representanten Birgit Oline Kjerstad teke opp det forslaget ho refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [13:09:02]: I går lanserte Miljødirektoratet en ny kartløsning som gjør det mulig å få oversikt over alle utbyggingsplanene i Norge. Totalt summerer alle planene seg til nesten 4 000 km², og det tilsvarer en gjennomsnittlig boligtomt på 700 m² per person i Norge. Naturen er under press. NRK har flere ganger avslørt hvordan naturen bygges ned bit for bit, selv om områdene det bygges på, er levesteder for mange truede arter, frodige eikeskoger med 150 år gamle trær, uerstattelige myrer, rødlistede biller og orkideer, sopp og mose.

Mange av disse stedene ble ikke kartlagt ordentlig før godkjenningen til å bygge ble gitt. NRK avslørte i 2021 at utredere opplevde press fra utbyggere om å underkommunisere naturverdiene der de kartla, for å gjøre det lettere å få gjennom prosjektene. Det er også vist eksempler på at utbyggere har kjøpt nye utredninger for å få de konklusjonene de selv vil ha – konklusjoner som gjør at de får lov til å bygge ut.

En rapport fra Klima- og miljødepartementet bestilt i 2021 viste at 57 pst. av de undersøkte sakene hadde

manglende eller utilstrekkelig vurdering av samlet belastning, og 71 pst. av sakene hadde manglende vurdering av usikkerhet.

Regjeringspartiene peker på at forskrift om konsekvensutredninger er under utredning, og at det som en del av dette arbeidet utredes nærmere hvordan det best mulig kan sikres gode og objektive konsekvensutredninger. Vi ser fram til denne utredningen. Det er krysstallklart at noe nå må skje. Vi foreslår at båndene mellom utreder og utbygger skal brytes, enten ved at en offentlig instans går inn som bestiller av utredningene samtidig som kostnadene fremdeles betales av utbygger, eller at man innfører et kontrollorgan som kvalitetskontrollerer arbeidet som gjøres, fremdeles finansiert av utbygger.

Samtidig som vi venter på utredninger, bygges naturen ned. Som disse undersøkelsene viser, gjøres det med dårlige eller ufullstendige utredninger. Vi har visst lenge at systemet ikke fungerer godt nok, og vi vet det er mange måter det kan bli bedre på. Nå haster det faktisk med å gjøre noe, for de irreversible inngrepene man ser i naturen, som skjer i så massiv skala, må vi stanse. Med det viser jeg til det forslaget Rødt er med på.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [13:11:47]: Hvordan vi planlegger og bruker arealene i Norge, har betydning for utslipp av klimagasser, ivaretagelse av verdifull natur og andre miljø- og samfunnshensyn. Som stortingsrepresentantene peker på, er tap av leveområder den største trusselen for naturmangfoldet i Norge. For å nå de nasjonale og internasjonale miljømålene må vi derfor ta gode beslutninger om hvordan vi bruker arealer. Konsekvensutredninger er et helt avgjørende verktøy for å ta gode beslutninger for en bærekraftig arealforvaltning.

Konsekvensutredninger har i internasjonal sammenheng vært et sentralt verktøy i miljøforvaltningen i lang tid. De norske reglene om konsekvensutredning gjennomfører EU-direktivene om dette. I systemet for konsekvensutredning, som har blitt utviklet internasjonalt gjennom de siste tiårene, er det utbygger som har ansvar for at en konsekvensutredning blir laget. Det er følgelig også utbygger som bestiller de utredningene man trenger i konsekvensutredningen.

Konsekvensutredninger skal sikre at beslutningstakerne har et godt og dekkende beslutningsgrunnlag når planer og tiltak blir vedtatt. Konsekvensutredningene skal vise konsekvenser som framtidig arealbruk vil gi for miljø og samfunn, og gjøre det klart for beslutningstakerne hvilke følger de ulike løsningsalternativene vil gi.

Det er viktig at folk har tillit til at konsekvensutredningene viser de faktiske konsekvensene av en plan eller et tiltak. Man skal kunne stole på at beslutningstakerne

blir gitt et dekkende og objektivt bilde av de samlede konsekvensene av beslutningen. Det vil være uheldig dersom utredninger tilpasses etter utbyggers ønske eller av andre grunner ikke gir et fullstendig og godt bilde av konsekvensene. Det vil kunne bidra til å undergrave tilliten til myndighetene og til beslutningene som blir tatt av oss i fellesskap.

Stortingsrepresentantene har vist til undersøkelser og medieoppslag der det er blitt pekt på at det kan være et uheldig bånd mellom utbygger og utreder som påvirker innholdet i konsekvensutredningene. Jeg deler representantenes syn om at det vil være uheldig. I tillegg kan det gi et skjevt bilde av konsekvensene for beslutningstakerne og undergrave tilliten til beslutningene som blir tatt.

I arbeidet som pågår med revisjon, altså ikke utredning, av konsekvensutredningsforskriften, utredes det hvordan vi best mulig kan sikre gode og objektive konsekvensutredninger, herunder hvordan vi best kan sikre at utredningene ikke påvirkes av forslagsstiller i vurderingene av konsekvenser for miljø. Det tas sikte på at revidert forskrift kan sendes på høring i løpet av første kvartal i 2025. Det er et viktig arbeid som jeg gleder meg til å følge opp på en skikkelig måte.

Presidenten [13:14:40]: Det vert replikkordskifte.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [13:14:53]: Eg takkar for at statsråden har starta dette arbeidet, for eg trur det er veldig viktig for demokratiet vårt at det blir meir tillit til konsekvensutgreiingar, og med den natur- og klimakrisa vi står i, må vi gjere ting på ein betre måte. Det er 4 000 km² planlagt utbyggingsareal som ligg i porteføljen rundt om i kommunane. Dette er alvorleg.

Forslaget vårt får ikkje fleirtal i dag, men i og med at arbeidet er starta, lurar eg veldig på: Kva vil statsråden gjere for å sikre at sumverknadene no endeleg blir tekne meir på alvor i konsekvensutgreiingane, og vil statsråden ta initiativ til å styrkje naturomsynet i plan- og bygningslova, som openbert er ein mangel når vi har den situasjonen vi har no?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [13:15:48]: Bit-for-bit-nedbyggingen av naturen vår er et alvorlig samfunnsproblem, og det er et samfunnsproblem som i og for seg stammer fra helt legitime ønsker om å være med og utvikle sitt lokalsamfunn, bygge ut arbeidsplasser, skoler, barnehager og veier som vi har bruk for, men hvor vi ikke har vært flinke nok til å se totalbelastningen i sum.

Det er det vi er nødt til å klare å få på plass verktøy og rammer for framover. Det skal vi overordnet følge opp i den handlingsplanen for natur som vi skal legge fram for Stortinget til høsten. En del av initiativene re-

gjeringen kommer med for å løse disse utfordringene, kommer der. Så jobber vi altså konkret med å se på revideringen av konsekvensutredningssystemet for å sikre at beslutningsgrunnlaget som kommer derfra, er godt nok – at vi har et system som sikrer den uavhengigheten og tryggheten i konsekvensutredningen som det skal være, sånn at vi som beslutningstakere kan ta best mulig beslutninger og klare å stanse den bit-for-bit-nedbyggingen av naturen som vi har sett over for lang tid.

Tobias Drevland Lund (R) [13:17:02]: Jeg vil starte med å takke statsråden for en god redegjørelse. Som jeg viste til i mitt innlegg, kom det en rapport fra Klima- og miljødepartementet, som de bestilte i 2021, som viste at 57 pst. av de undersøkte sakene hadde manglende eller utilstrekkelig vurdering av samlet belastning, og at 71 pst. av sakene hadde manglende vurdering av usikkerhet. Hvis man skal ta statsrådets ord på alvor, som jeg mener er gode – nemlig at hvis man skal sikre at man etterfølger og etterlever naturavtalen, forutsetter det gode beslutninger – må beslutningene være basert på troverdige og gode utredninger.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hva tenker han om de tallene jeg har tatt opp her? Hvor stor usikkerhet er knyttet til utredningene som gjøres i dag?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [13:17:53]: Jeg må bare få lov til å starte med å si at jeg tror det er en utfordring for oss i mange saker at vi ikke har et godt nok beslutningsgrunnlag når vi sitter og tar avgjørelser knyttet til arealbruksendringer og noe naturspesifikt. Mange ganger er det vanskelige saker å avveie, for det er ofte legitime ønsker om utvikling som ligger til grunn, mens det er den langsiktige beskyttelsen av naturen vår vi må klare å bli flinkere til å ta vare på.

Jeg tror systemet vårt egentlig er ganske godt rigget i seg selv. Det er ansvarlig myndighet som skal vurdere og gå god for innholdet i konsekvensutredningen. Det skal følges anerkjent metodikk. Man skal bruke personer med relevant faglig kompetanse. Vi skal i tillegg sikre at det skal på høring og bli forelagt fagmyndigheter. Alle disse sikkerhetsventilene er viktige, men det er ingen tvil om at det i praktiseringen av sikkerhetsventilene helt klart kan være utfordringer. Det er det vi må jobbe med i revisjonen av konsekvensutredningen, og det er det vi kommer tilbake til når forslaget skal på høring våren 2025, som vi tar sikte på.

Presidenten [13:18:54]: Replikordskiftet er avsluttet.

Irene Ojala (PF) [13:19:10]: Norge har underskrevet mange avtaler, deriblant naturavtalen, og det er veldig viktig.

I naturen er det sånn at artene og naturmangfoldet henger sammen. Torsken som gyter i Lofoten, er kjempeviktig for lomvien på Hornøya i Vardø kommune. Vi mennesker er også en del av dette naturmangfoldet. I jakten på det som betegnes som det grønne skiftet, møter vi et enkelt, men også problemfylt spørsmål: Hvilken påvirkning har politikernes jakt etter det grønne skiftet på utryddingstruede fuglearter og på naturen som helhet? Og hvilket ansvar har vi politikere for at jakten på det grønne skiftet ikke påfører naturen konsekvenser som vi ikke ser, eller som vi ikke vil se?

Ved utbyggingen av vindindustrien i Finnmark blir det av enkelte framstilt som om det er nok, at det bare er svart mold og knust stein på fjellene våre, men hver vår kan vi på store områder se tepper av vakre, små, røde eller gule blomster fra sildrefamilien. Etter kort tid er de borte. Slike områder kan man raskt konkludere med er områder med liten naturverdi, men hva vet vi her på Stortinget egentlig om naturverdiene? Og vil vi noen gang bli stilt ansvarlig for dårlige beslutninger som tas i denne sal?

Det er noe av dette det handler om når vi snakker om å sikre uavhengige utredninger av naturverdiene og naturpåvirkning. Det har aldri vært så viktig som nå at utredningene er uhildede. Det har Riksrevisjonen vist flere ganger.

Norge har deltatt på alle klimaforhandlingene som er blitt arrangert, helt siden Gro Harlem Brundtland la fram FN-rapporten «Vår felles framtid» i 1987. Vi har signert samtlige avtaler siden da. Rapporten hadde minst fire hovedmål, alle om bærekraft i et framtidsperspektiv. Det var snakk om nåværende generasjoners interesser versus framtidens generasjoners, økonomiske versus miljømessige verdier og perspektiver, interessene til rike industriland versus utviklingslands interesser og vitenskapelig presisjon versus det politisk akseptable.

Det har gått 37 år siden Gro Harlem Brundtland la fram sin rapport. Det er underlig at vi i dag behandler et Dokument 8-forslag om å sikre uavhengige utredninger av naturverdier og naturpåvirkninger. Uhildede utredninger både skulle og kunne Norge ha gjort for flere tiår siden, hvis vi hadde hatt interesse av det. For utredninger i utbyggings- og arealsaker skulle selvfølgelig alltid ha vært uhildet, særlig i Norge. Vi bruker jo ofte å pirke på andre land som gjør noe som vi synes er klanderverdig.

Det må være lov å spørre: Hvordan kom vi dit at vi i nasjonalforsamlingen må vente enda lenger før vi innfører krav om uhildede tredjeparts konsekvensutredninger, siden vi har hatt så god tid til det tidligere? Husk: Stortinget utgår fra folket. Vanlige folk begynner å bli utålmodige og ønsker at vi i fortsettelsen skal levere kun uhildede rapporter.

Presidenten [13:22:15]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:22:19]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner og lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner – (refusjon av egenandeler ved varig innleggelse i institusjon i utlandet) (Innst. 291 L (2023–2024), jf. Prop. 92 L (2023–2024))

Freddy André Øvstegård (SV) [13:22:58] (komiteens leder): Jeg skal starte med å rette en takk til komiteen og til saksordføreren, som dessverre ikke kunne være her i dag, og gi en veldig kort redegjørelse for saken.

Bakgrunnen for denne proposisjonen er Stortingets anmodningsvedtak nr. 550, som bygger på en enstemmig innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen fra 21. mars i år. Proposisjonen fremmer forslag til endringer i lov om krigspensjonering og går ut på at krigspensjonister, herunder krigsseilere, kan søke arbeids- og velferdsetaten om å få refusjon for betalte egenandeler i forbindelse med varig innleggelse på f.eks. syke- eller aldershjem i utlandet.

Komiteen er veldig fornøyd med den raske oppfølgingen av anmodningsvedtaket fra regjeringen. Komiteen støtter de forslag til lovendringer som fremmes i proposisjonen, og så foreslår vi i tillegg å fastsette forslag om ikrafttredelsesdato til 1. juni 2024, slik at vi får på plass det oppdaterte regelverket så raskt som mulig.

Til slutt vil jeg bare vise til det partiene sa i forbindelse med saken tidligere i år.

Statsråd Tonje Brenna [13:24:29]: Krigsseilerne gjorde en uvurderlig innsats under annen verdenskrig og bidro til at Norge igjen ble fritt 8. mai 1945. Mottakelsen krigsseilerne fikk da de vendte hjem, var imidlertid uverdig. Det tok altfor lang tid før samfunnet forsto betydningen av krigsseilerens innsats og hvilke belastninger de og deres familier måtte tåle.

Mange krigsseilere fikk store helseutfordringer på grunn av sterke psykiske påkjenninger og ble ikke ivare tatt på en god nok måte i årene etter krigen. Endringene i krigspensjonsordningen i 1951 og 1968 var viktige for krigsseilerne som var blitt uføre etter krigens slutt. Det var allikevel først i 2013 de fikk den beklagelsen de burde ha fått tiår tidligere.

Som jeg lovet i stortingsdebatten 4. april, da arbeids- og sosialkomiteens innstilling ble behandlet, har regjeringen raskt fulgt opp Stortingets vedtak, slik at lovendringene kan behandles av Stortinget nå i vår. Stortin-

get traff 9. april vedtak i samsvar med arbeids- og sosialkomiteens innstilling. Allerede 12. april ble Prop. 92 L for 2023–2024 oversendt Stortinget.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger i proposisjonen fram forslag til endringer i lovene om krigspensjonering for henholdsvis militærpersoner, hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner. Lovendringene går i all hovedsak ut på at krigspensjonister, herunder krigsseilere, kan søke arbeids- og velferdsetaten om å få refusjon for normale egenandeler i forbindelse med varig innleggelse i institusjon som syke- eller aldershjem i utlandet.

Det er på sin plass å takke alle partiene på Stortinget i denne saken. Jeg er veldig glad for at komiteen har prioritert saken, og at den enstemmig slutter seg til lovforslaget, som nå vil kunne tre i kraft 1. juni i år. Forslaget sikrer krigspensjonister som er varig innlagt i syke- eller aldershjem i utlandet, en trygg og verdig alderdom, på linje med alderdommen til krigspensjonister som er varig innlagt i syke- eller aldershjem i Norge.

Presidenten [13:26:33]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [13:26:37]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Henrik Asheim, Anna Molberg, Aleksander Stokkebø, Mudassar Kapur, Sveinung Rotevatn og Dag-Inge Ulstein om å innføre inkluderingsmål i statlig og kommunalt arbeidsliv (Innst. 289 S (2023–2024), jf. Dokument 8:105 S (2023–2024))

Presidenten [13:26:56]: Etter ønske frå arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:27:25] (komiteens leder og ordfører for saken): Komiteen har behandlet et forslag fra Høyre-, Venstre- og Kristelig Folkeparti-representanter om å gjeninnføre måltall for inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne og personer med hull i cv-en som ansatte i staten, og en utredning av det samme i kommunene.

Komiteen er samstemt om at det å inkludere flere i disse målgruppene i arbeidslivet er et viktig mål som krever videre innsats. Mange som står utenfor arbeidsliv-

vet i dag, ønsker å bidra med det de kan, og vi trenger deres kompetanse. Av de 372 000 menneskene med funksjonshindre som ikke var i arbeid i SSBs undersøkelse fra 2022, var 28 pst. tydelige på at de ønsket seg en jobb. Derfor mener komiteen at det er behov for ytterligere innsats for å nå målet om økt yrkesdeltakelse for denne gruppen.

Komiteen viser også til høringsinnspillet fra likestillings- og diskrimineringsombudet, som bl.a. tar opp diskriminering, stigmatisering og manglende universell utforming og tilrettelegging som årsaker til manglende inkludering av personer med funksjonshindre i arbeidslivet, og merker oss at ombudet etterlyser konkrete tiltak og systematisk arbeid mot sånne samfunnsskapt funksjonshindre.

I tillegg understreker hele komiteen, utenom representantene fra Høyre, viktigheten av at de statlige og kommunale arbeidsgiverne i samarbeid med de tillitsvalgte skal definere hvilke kompetansebehov og muligheter de har, og hvilke ambisjoner for inkludering og virkemidler som egner seg ut fra virksomhetens egenart og størrelse. Det er bra for lokal forankring og bevisstgjøring.

Til slutt: SV mener overordnet sett at man skal være forsiktig med å innføre mer målstyring, resultatrapportering og tellekanter. Vi vil ha mindre av det. De ansatte må få mer tillit til å utøve fagene sine og kunne tilpasse tjenestene og virksomhetene til de oppgavene de skal løse lokalt. Likevel vil vi ikke for all tid si nei til å innføre denne typen inkluderingsmål, men vi mener det er avgjørende å involvere de ansatte og partene i arbeidslivet i tillegg til organisasjonene som representerer disse målgruppene, når man skal utforme en sånn politikk, bl.a. for å sikre de ansattes medbestemmelse.

Staten har ikke lyktes med å nå de ambisjonene vi har satt oss om å inkludere flere. Derfor trengs det sterkere tiltak – både mer aktiv arbeidsinkludering som en del av den statlige arbeidsgiverpolitikken og en systematisk politikk for å bygge ned de samfunnsskapt funksjonshindrene og motvirke diskriminering. Derfor fremmer vi forslag som får bred støtte i dag, om å sette i gang et arbeid i tråd med dette, og regjeringen må komme tilbake med tiltak både for inkludering, for arbeidsgiverpolitikken og mot diskriminering. Det er etter vår mening den brede inngangen som trengs, og jeg er glad for at det er det som får flertall som en del av innstillingen i dag.

Bjørnar Skjæran (A) [13:30:51]: For Arbeiderpartiet er arbeid til alle alltid jobb nummer én. Det er derfor et krystallklart mål for Arbeiderpartiet og for regjeringen at vi får inkludert flere med funksjonsnedsettelse i arbeidslivet. Dette er folk, evner og drivkrefter som felles-

skapet har stor bruk for. I dag er det over 370 000 mennesker med funksjonshindre som ikke er i arbeid, og ifølge en undersøkelse rapporterer nesten 30 pst. av dem at de skulle ønske at de fikk delta i arbeidslivet. Dette sier noe om alvoret i dag, men også mye om potensialet for fremtiden. Det er en klar beskjed til oss.

Skal vi lykkes med å inkludere flere med hull i cv-en, nedsatt funksjonsevne og helsemessige utfordringer i arbeidslivet, trengs det mer enn overordnede målsettinger, symboler og tellekantsystemer.

Vi kan gjøre en god del innenfor dagens rammeverk. Statlige og kommunale arbeidsgivere må i mye større grad ansette kvalifiserte søkere med funksjonsnedsettelse og hull i cv-en uten at vedkommende trenger å bli vurdert som best kvalifisert for stillingen. Det er noe vi også opplever som en klar oppfordring fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon. Men det alene er ikke nok. Vi trenger nye, konkrete grep. Det er helt avgjørende for at flere med nedsatt funksjonsevne eller langvarig fravær fra arbeid, utdanning eller opplæring kan komme i arbeid.

I dag samler vi bortimot hele Stortinget til en felles ambisjon om flere tiltak for å inkludere mennesker med funksjonshindre og hull i cv-en til arbeidslivet i det offentlige. I juni legger også regjeringen fram arbeidsmarkedsmeldingen for Stortinget. Der vil det bli flere gode anledninger til å diskutere konkrete tiltak som er viktige for disse gruppene.

For Arbeiderpartiet er muligheten for arbeid til alle i lag med en trygg økonomi der flere kan leve av lønnen sin, det største og viktigste prosjektet. Folk med nedsatt funksjonsevne og helsemessige utfordringer skal møte et arbeidsliv som er åpent og inkluderende, både i det private næringslivet og på de offentlige arbeidsplassene. For å komme oss dit må vi holde fast ved at arbeid til alle er jobb nummer én.

Aleksander Stokkebø (H) [13:33:26]: Vi har alle et felles ansvar for at alle som vil jobbe, får jobb. Det handler om å la folk få bruke evnene sine, bli en del av et arbeidsfellesskap og stå opp hver morgen og vite at man trengs. Det handler om å få alle om bord.

La oss erkjenne at vi i dag ikke lykkes godt nok, og at det offentlige er for dårlig på inkludering. Sånn kan vi ikke ha det. Høyre innførte derfor et mål om at minst 5 pst. av de nyansatte i staten skal være personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i cv-en. Vi ga et klart signal om at staten mente alvor. Resultatene var gode. På kort tid fikk flere hundre mennesker jobb, og trenden var stigende – helt til regjeringen fjernet ordningen.

I en rapport bestilt av dagens regjering framkommer det at bortfallet av 5-prosentmålet spesielt har blitt trukket fram som noe som har gjort det vanskelig å pri-

oritere inkluderingsarbeidet. Det gjør at ledere flytter blikket over på andre mål og prioriteringer, som det sies i rapporten.

Ingen skal komme her og si at det ikke er mulig for staten å klare 5 pst. alternativ rekruttering, for det er mulig, det handler om vilje. I Rogaland finner vi den største privateide rørforhandleren i Skandinavia som leverer til offshoreindustrien. SFF er i en bransje med tøffe krav til effektivitet. Likevel, og nettopp derfor, har de en strategi om til enhver tid å rekruttere 20 pst. av arbeidstakerne alternativt. Kan de, kan vi. Og det starter her inne i denne salen, med at vi foretar en tydelig politisk prioritering. Derfor bør vi lytte til Norges Handikapforbund og Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon. Derfor bør vi lytte til ekspertutvalget i utredningen På høy tid, som tydelig slår fast at målet om 5 pst. alternativ rekruttering må gjeninnføres.

Dessverre er Høyre det eneste partiet i komiteen som nå er tydelig på at vi skal ha så klare inkluderingsmål, men vi håper at flere partier blir med etter hvert, for det skylder vi alle dem som nå står utenfor. Vi trenger alle om bord.

Med det tar jeg opp Høyres forslag.

Presidenten [13:36:19]: Då har representanten Aleksander Stokkebø teke opp dei forslaga han refererte til.

Tor Inge Eidesen (Sp) [13:36:29]: Deltakelse i arbeidslivet er viktig for den enkelte, og det er viktig for samfunnet og fellesskapet. Mennesker med nedsatt funksjonsevne, helsemessige utfordringer eller såkalt hull i cv-en vil ofte oppleve at økt deltakelse i arbeidslivet bidrar til inkludering, fellesskap og et mer verdig liv. Deltakelsen i seg selv kan slik sett bidra med en helsemessig gevinst.

Vi streber mot et arbeidsliv der de som ønsker det, skal kunne ha hele og faste stillinger. Dette målet skal ikke stå i veien for at de som ikke klarer mer enn en redusert stilling, også skal gis tilgang til å delta i et omfang som er i tråd med deres egne forutsetninger.

Forslagsstillerne ber regjeringen gjenetablere et mål på 5 pst. Det er viktig å sette mål og ha ambisjoner for en samlet offentlig sektor i arbeidet med å ansette og beholde personer med nedsatt funksjonsevne. Skal vi lykkes med å inkludere flere personer, er det imidlertid mer enn overordnede målsettinger og symboler som må til. Statsråd Tonje Brenna forteller i sitt brev til komiteen om høye ambisjoner om å få inkludert flere i offentlig sektor, og statsråden varsler at flere elementer i offentlig ansettelsespolitikk som kan utgjøre en barriere, vil bli vurdert i stortingsmeldingen om arbeidsmarkedspolitik. Jeg ser fram til at den blir lagt fram før sommeren.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet er enig i at det er behov for sterkere virkemidler knyttet til ansettelsesprosesser, slik at kvalifiserte jobbsøkere med funksjonsnedsettelse eller hull i cv-en blir ansatt. Dagens mulighet til å gi søkere forrang ved like eller tilnærmet like kvalifikasjoner må utnyttes bedre. Vi mener at statlige og kommunale arbeidsgivere i større grad må benytte muligheten som finnes, og ansette kvalifiserte søkere med funksjonsnedsettelse eller hull i cv-en uten at vedkommende vurderes som best kvalifisert for stillingen.

Summa summarum er jeg svært fornøyd med at et bredt flertall i komiteen ber regjeringen igangsette et arbeid for å utrede ytterligere og sterkere tiltak for å inkludere flere, men jeg tror at eksempelets makt kanskje er noe av det aller viktigste. Greier vi å inkludere flere, vil vi kanskje fjerne fordommer. Gode rollemodeller både på arbeidsgiversiden og på arbeidstakersiden vil inspirere andre og bidra til at det blir lettere å ansette disse folkene.

Mimir Kristjánsson (R) [13:39:31]: De siste årene har vi hatt en tiltakende debatt i Norge om den såkalte arbeidslinjen. Som regel handler debatten om hvordan begrepet skal forstås, for ambisjonen om at alle som kan og vil jobbe, skal være i arbeid, synes det å være tverrpolitisk, bred enighet om.

Debatten om arbeidslinjen handler egentlig veldig ofte om den ene siden av saken, altså det som handler om stønader, ytelser, andre inntektssikringsordninger for dem som er utenfor arbeidslivet, hvor høye eller gode de ordningene kan være før man eventuelt fratar folk motivasjonen til å arbeide, ofte oppsummert gjennom et litt misforstått slagord: Det skal alltid lønne seg å jobbe – hvilket det jo for alle praktiske formål alltid gjør.

Det som er positivt med dette forslaget og med det forslaget til vedtak det nå vil bli flertall for i dag, er at vi ser på den andre siden av saken. Det er nemlig veldig mange mennesker i Norge som, ganske fortvilet, vil arbeide, men som har f.eks. en funksjonsnedsettelse eller hull i cv-en, og som opplever at det ikke finnes en jobb for dem. De opplever at til tross for at man snakker om at arbeid til alle skal være mål nummer én, til tross for at man snakker om at vi må jobbe mer, så kommer de på det samme arbeidsmarkedet der de har fått beskjed om at det er bra hvis de bidrar og jobber, det er godt for deres egen helse og for nasjonaløkonomien og hva det skulle være, og så finnes det likevel ikke noen arbeidsplasser til dem. Derfor må vi som politikere gjøre en bedre jobb med å løse disse inn i arbeidslivet. Der er statens og kommunenes virksomheter egentlig en gullgrube. Vi snakker om noen av landets suverent største arbeidsgivere i offentlig sektor, med alt smått og stort, og muligheten til å gi folk ikke bare sin første jobb, men

også erfaring på cv-en, tette de hullene, gi dem mest-ringsfølelse, lære dem opp i yrker. De mulighetene er veldig store.

Så er spørsmålet om det er riktig å sette et måltall på 5 pst. Jeg er ikke så positiv til den type strenge måltall, tellekanter og rapportering. Tvert imot opplever jeg at den tydelige beskjeden fra alle deler av offentlig sektor er at det er for mange sånne måltall, for mye rapportering og for mange tellekanter. Det er også det fagbevegelsen, som jeg har vært i kontakt med i forbindelse med dette, har hatt som tilbakemelding. Så selv om jeg deler ambisjonene, og selv om jeg er helt enig med representanten Stokkebø i at stat og kommune kan gjøre mye mer og kan gjøre det mye bedre, er vi usikre på om, eller rett og slett skeptiske til at, et sånt måltall er veien å gå.

Det er derfor vi i stedet har sluttet oss til det forslaget til vedtak som nå får flertall – fra alle andre enn Fremskrittspartiet – også fra Høyre, om å utrede, i samarbeid med partene, i samarbeid med organisasjonene til f.eks. dem med funksjonsnedsettelse, tiltak som kan gjøre at vi kan nå det målet jeg tror vi alle sammen er enige om.

Statsråd Tonje Brenna [13:42:44]: Jobben er enormt viktig for folk. Å ha et sted å høre til betyr veldig mye for hver og en av oss. Alle mennesker har noe å bidra med, og vi trenger alle de menneskene vi kan ha i arbeid, i landet vårt.

Jeg deler ambisjonen forslagsstillerne har om å inkludere flere med nedsatt funksjonsevne eller langvarig fravær fra arbeid og utdanning i offentlig sektor. Det er viktig for både stat og kommune, som er store og viktige arbeidsgivere, og jeg er glad for at det er bred enighet om dette.

Jeg er ikke helt overbevist om at løsningen ligger i å ha sentrale, tallfestede mål vedtatt av Stortinget. Det viktigste er å få så mange som mulig som står utenfor arbeidslivet, inn i arbeid, ikke å oppnå et sentralt bestemt mål. I stedet bør man skape rom for gode prosesser med lokal forankring. Virksomhetene vet best hvilke kompetansebehov og muligheter de har for inkludering.

Digitaliserings- og forvaltningsministeren har uttrykt en tydelig forventning om at de statlige virksomhetene skal sette ambisiøse mål. Derfor har regjeringen gitt tilslutning til en fellesføring for 2024 som sier at alle statlige virksomheter skal sørge for å ha en positiv utvikling i antall ansettelser av personer med nedsatt funksjonsevne og hull i cv-en. Virksomheter skal i samarbeid med sine tillitsvalgte definere et hensiktsmessig ambisjonsnivå ut fra virksomhetens egenart og størrelse. De skal også rapportere på antallet ansettelser i målgruppen opp mot det totale antallet ansettelser i virksomheten. Det at virksomhetene i samarbeid med de tillitsvalgte må forholde seg aktivt til dette legger til rette for

større bevissthet rundt de mulighetene som finnes for å inkludere flere.

Jeg er ikke fornøyd før alle som kan og vil jobbe, får anledning til å jobbe. Derfor er vi åpne for å utrede ytterligere og sterkere tiltak for å inkludere flere med funksjonsnedsettelse og hull i cv-en i staten.

Når det gjelder kommunene, er mitt departement allerede i god og konstruktiv prosess med KS. Fokuset er på hvilke utfordringer som finnes, og hva vi kan gjøre med dem. Samtidig er det også dialog om hvordan myndighetene kan bidra til å gjøre det lettere for kommunene å inkludere flere i arbeid hos dem.

Regjeringen vil legge fram en stortingsmelding om arbeidsmarkedspolitikken før sommeren. I denne meldingen vil vi bl.a. drøfte spørsmålet om hvordan vi kan lykkes bedre med å inkludere utsatte grupper i offentlig sektor.

Presidenten [13:43:00]: Det vert replikkordskifte.

Aleksander Stokkebø (H) [13:45:34]: Alle bør få bruke de fantastiske evnene sine i arbeidslivet. Vi trenger alle om bord. Mange bedrifter gjør sin del av jobben, men i det offentlige er vi for dårlige. Derfor innførte Høyre målet om at minst 5 pst. av de nyansatte i staten skulle være personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i cv-en. Resultatene var gode. Flere hundre mennesker fikk jobb som følge av ordningen, men så ble den fjernet av regjeringen. Jeg vil derfor starte med å stille statsråden et enkelt spørsmål – og be om siste status: Hvor stor andel av de nyansatte i staten har nedsatt funksjonsevne eller hull i cv-en?

Statsråd Tonje Brenna [13:46:21]: Jeg er helt sikker på at den statsråden som har ansvaret for de statlige virksomhetene, nemlig digitaliserings- og forvaltningsministeren, vil svare representanten Stokkebø på det dersom han retter spørsmålet dit, men når jeg først har 50 sekunder igjen til å snakke om mitt overlegent suverene favoritttema, nemlig arbeid, vil jeg bruke den tiden godt til å si noe mer om hvordan vi kan inkludere flere.

Vi har de siste årene fått mer enn 150 000 flere mennesker i arbeid i Norge. Ni av ti av dem har kommet i arbeid i privat sektor. Det betyr i stort at offentlig sektor har enormt mye å strekke seg etter når det gjelder å være åpne for å inkludere flere og lete etter folk som er interessert i og kan være med på å bidra.

Det er også det klare inntrykket jeg får når jeg snakker med KS, som jo er helt avgjørende som samarbeidspartnere for at vi skal kunne inkludere flere i kommunene våre. Det er også derfor regjeringen har fellesføringer for statlige virksomheter som har som mål å inkludere flere som har hull i cv-en eller funksjonsnedsettelse,

også i staten. Jeg mener det er et enormt viktig arbeid som gjøres, og vi skal åpenbart gjøre mer framover.

Aleksander Stokkebø (H) [13:47:24]: Jeg hadde et enkelt spørsmål om hvor mange nyansatte i staten som har nedsatt funksjonsevne eller hull i cv-en, og statsråden har ikke svaret. Det er kanskje ikke så rart, for man har fjernet inkluderingsmålet på 5 pst. som man tidligere ble målt mot. Da faller bevisstheten, og det er helt naturlig. Men det er ikke godt nok.

Regjeringen sier de vil ha en positiv utvikling, men hva slags ambisjon er det hvis en offentlig etat med flere tusen ansatte har gjort én rekruttering mer enn i fjoråret? Man har jo en positiv utvikling, men er det godt nok når man kommer fra et nivå som allerede er for lavt? Nei, overhodet ikke.

Så kan vi snakke om veldig mange andre viktige tiltak, men hvis vi ser på rapportene regjeringen selv har bestilt, slår de fast og trekker fram at bortfallet av 5-prosentmålet har gjort det vanskeligere å prioritere inkluderingsarbeidet. Med den kunnskapen vi nå har, mener regjeringen det var klokt å skrote inkluderingsmålet?

Statsråd Tonje Brenna [13:48:30]: Jeg er uenig i premisset for spørsmålet, for jeg mener det grunnleggende sett er bra for dem som allerede jobber i virksomhetene våre og skal være med og ta imot nye kollegaer, og også for dem vi er ute etter å inkludere i virksomhetene våre, at det er et lokalt ansvar både å diskutere dette, være opptatt av dette og holde fokus på dette.

Det kan av og til være fristende å sette mål i Stortinget fordi det gir oss god samvittighet eller ser fint ut på papiret, men jeg er mest opptatt av den reelle inkluderingen som skjer rundt omkring.

Jeg håper også at representanten Stokkebøs eget parti, som nå styrer mange kommuner og fylker, tar initiativ til å gjøre mer av dette rundt om i sine kommuner og fylkeskommuner. Der har vi et enormt potensial for å inkludere flere i arbeid. Vi har fellesføringer i staten. Vi har dialog med kommunene. Vi kommer til å gjøre mer. Jeg vil likevel advare mot å forlede oss selv til å tro at det eneste saliggjørende her er Høyres prosentmål for hvor mange som skal inkluderes. Jeg er faktisk overbevist om at vi klarer å inkludere flere ved å jobbe på en bredere måte enn det.

Aleksander Stokkebø (H) [13:49:33]: Det er med respekt å melde ingen som sier at et prosentmål er det eneste saliggjørende. Det er ett av mange grep som vi har dokumentert at har fått flere i jobb, og som vi vet at lederne selv i staten melder om er viktig for å få et mandat til å prioritere inkludering høyt. Spørsmålet som statsråden tok opp, om resultater, er vi enige om, det er det som teller. Dette har ført til resultater. Regjeringen

fjerner målet, og statens etater melder selv i evalueringen at det er dumt, og at det fører til en svekket prioritering av inkludering.

Derfor bør vi lytte til Norges Handikapforbund og Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, og derfor bør vi lytte til ekspertutvalgets utredning På høy tid, som slår fast at målet om 5 pst. alternativ rekruttering bør gjennomføres. Hvis det offentlige og etater som Nav, som ber private bedrifter inkludere, ikke gjør det selv, hvordan skal vi da forvente at andre i det private gjør det?

Statsråd Tonje Brenna [13:50:36]: Jeg tror ikke det medfører riktighet at fordi målet for staten er endret, er dette noe virksomhetene ikke er opptatt av. Tvert imot er dette noe virksomhetene er opptatt av hver eneste dag.

Når jeg sier at jeg mener vi skal være forsiktige med å se oss blind på at dette er det eneste saliggjørende, er det fordi det eneste forslaget jeg har sett fra Høyre, er det forslaget vi diskuterer nå, mens et bredt flertall, utenom Høyre og Fremskrittspartiet, sier at vi skal se på flere virkemidler for å oppnå nettopp bedre inkludering i både stat og kommune. Så sier Høyre: Nei, vi skal bare se på hvordan 5-prosentmålet kan gjeninnføres.

Jeg mener det både er lite kreativt og uttrykker lite politisk nysgjerrighet for hvordan vi kan inkludere flere. Det var kanskje også derfor antall unge uføre ble doblet på Erna Solbergs vakt. Det var kanskje også derfor vi i årene vi legger bak oss, i mye mindre grad diskuterte hvordan vi kunne få inkludert flere.

Jeg er opptatt av at vi skal inkludere flere i årene som kommer. Derfor mener jeg at vi må se bredt på dette. Jeg vil legge fram en egen stortingsmelding om dette, fortsette dialogen med kommunene og følge opp målene for statlige virksomheter.

Aleksander Stokkebø (H) [13:51:39]: Jeg legger merke til at statsråden og regjeringen ikke har oversikt over nivået og status på inkluderingen av folk med nedsatt funksjonsevne i offentlig sektor. Det er bekymringsfullt, og det illustrerer poenget med og viktigheten av å ha et sånt mål. Så er jo ikke dette målet det eneste tiltaket Høyre foreslår. Med respekt å melde: Vi har hatt flere runder i Stortinget der regjeringen ikke har fulgt opp forslag Høyre har fått igjennom om å inkludere flere i arbeidslivet, som f.eks. da vi fikk gjennomslag for mye tettere oppfølging av psykisk utviklingshemmede som skulle i fast jobb i ordinært arbeidsliv. Der valgte regjeringen i flere runder å hale ut og trenere.

Så siden vi også skal snakke om andre tiltak: Når kan vi forvente at regjeringen leverer på det vedtaket Stortinget har fattet, for nå er det vel nesten to år siden?

Statsråd Tonje Brenna [13:52:35]: Jeg må bare få gjenta til representanten Stokkebø at hvis han vil ha detaljerte svar på antall som har kommet i arbeid i statlige virksomheter, må han rette spørsmålet til den statsråden som har ansvaret for det, og det er digitaliserings- og forvaltningsministeren. Det er ikke et triks jeg finner på for å unngå å svare, men sånn er det. Når man stiller et spørsmål til en statsråd, er det krevende for den som ikke har det konstitusjonelle ansvaret for nettopp det området, å svare godt nok på spørsmålet. Spørsmålet er viktig nok og fortjener å bli besvart, men jeg kan ikke på stående fot ta det her og nå.

Vi skal følge opp bredere enn bare det enkeltforslaget representanten viser til, for jeg skal legge fram en egen stortingsmelding om dette. Den kommer til å handle om både hvordan vi inkluderer flere med funksjonsnedsettelse, hvordan vi inkluderer flere med hull i cv-en, og hvordan vi trekker på både private og offentlige arbeidsgivere for å få flere med i arbeidslivet. Arbeid er enormt viktig både for den enkelte og for samfunnet, for vi som samfunn trenger alle de menneskene vi kan få, i arbeid.

Presidenten [13:53:37]: Replikordskiftet er avsluttet.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Bjørnar Skjæran (A) [13:53:56]: Det har vært interessant å følge denne debatten og se hvordan Høyres representant i dag øker lydnivået når man oppdager at Høyre står alene igjen om å tro på tellekanter som det viktigste verktøyet i arbeidslivspolitikken. Arbeiderpartiet har tillit til fagfolk, til tillitsvalgte og til ledere i statlige virksomheter, og tillitsreformen til regjeringen handler mye om det.

Så er jeg trygg på at vi får til mer i statlige virksomheter når de ikke lenger må bruke tiden sin på å håndtere Høyres ABE-reform – de systematiske kuttene som var høyreregjeringens viktigste bidrag i åtte år, og som tok så mye energi som det gjorde i alle virksomhetene som måtte håndtere det.

At Høyre ikke har tillit til at kommunene kan levere på nasjonale initiativ uten tellekanter og måltall, synes jeg ikke er så rart. Vi har jo alle vært vitne til hvordan lovnadene fra Erna Solberg om at man skulle holde igjen på avgiftsnivået i norske kommuner, blir håndtert av Høyre-ordfører etter Høyre-ordfører.

Men igjen: Denne saken har funnet en bred og god løsning i komiteen. Det lever vi godt med, og da lever vi også godt med at Høyre er uenig i denne saken.

Aleksander Stokkebø (H) [13:55:26]: Forrige taler sa at han levde godt med å fjerne inkluderingsmålene

og de ambisiøse målene for inkludering i arbeidslivet. Representanten Skjæran var også inne på at Høyre nå sto alene om å ha dette synet. Men det er jo ikke riktig. Vi har bl.a. i komiteen fått innspill fra interesseorganisasjonene selv – Norges Handikapforbund, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon – og regjeringens eget ekspertutvalg i På høy tid, som har gått gjennom og analysert hvordan vi skal få flere med nedsatt funksjonsevne ut i arbeidslivet. Samtlige av disse, folk som har skoene på, melder om behov for å gjeninnføre inkluderingsmålet.

Regjeringen bestilte selv også en evaluering av den fjerningen man gjorde av dette målet, og der står det svart på hvitt – jeg anbefaler regjeringspartiene å lese den rapporten grundig – at bortfallet av 5-prosentmålet blir spesielt trukket fram som noe som har gjort det vanskelig å prioritere inkluderingsarbeidet. Flere av virksomhetene opplever at bortfallet av målet gjør det utfordrende å jobbe med inkludering, bl.a. fordi ledere flytter blikket over på andre mål og prioriteringer, som beskrevet i tildelingsbrevet. Det er forståelig; det er en travel hverdag der ute.

Etatene har mange oppgaver de skal ta seg av. Da er det viktig at vi også politisk sørger for at de husker på den viktige jobben med å inkludere flere i jobb. Dette klarer veldig mange bedrifter der ute å gjøre på en utmerket måte. Jeg nevnte ett eksempel med SFF i Rogaland, som rekrutterer 20 pst. av arbeidsstokken sin alternativt. De er i en sektor der det blir stilt høye krav til både effektivitet og leveranser på tid, men likevel lykkes de langt bedre enn det det offentlige klarer. Så jeg går ikke med på at et mål om 5 pst. ikke skal være oppnåelig også i staten. Vi kan så mye bedre. Det har de med nedsatt funksjonsevne og brukerorganisasjonene deres uttrykt tydelig, og det synes jeg vi i denne salen bør lytte til.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [13:57:58]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [13:58:03]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Une Bastholm og Lan Marie Nguyen Berg om å sikre at norsk kommersielt skogbruk bidrar til å nå målene i naturavtalen (Innst. 288 S (2023–2024), jf. Dokument 8:97 S (2023–2024))

Presidenten [13:58:24]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter

til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikkordskifte med inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [13:59:00] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for samarbeidet under behandlingen av saken, som er et representantforslag fra Miljøpartiet De Grønne om å sikre at norsk kommersielt skogbruk bidrar til å nå målene i naturavtalen. Representantforslaget omhandler skogforvaltning og oppnåelse av målsettingene i naturavtalen. I behandlingen av saken er det kommet inn tre høringsinnspill, fra Norges Bonde- og Småbrukarlag, NOAH og Norges Skogeierforbund.

Skogbruk er en viktig næring som forvalter et særlig naturansvar. Naturavtalen som ble inngått i 2022, legger opp til at partene i avtalen legger fram nasjonale handlingsplaner for naturmangfold i tråd med naturavtalen innen neste partsmøte høsten 2024, og at regjeringen jobber med tiltak her. Statsråden informerte i sitt svarbrev til Stortinget om at tiltakene i handlingsplanen vil bli lagt fram som en melding til Stortinget. Vi ser fram til at den kommer til Stortinget.

Den 29. mars 2023 ble det framlagt en rapport fra Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet om kunnskapsgrunnlaget om økologisk tilstand i norsk skog. Rapporten viser en positiv utvikling innenfor de fleste miljøparameterne direktoratene bruker for å beskrive tilstanden. Det er derfor viktig å påpeke at miljøtilstanden i norsk skog er god, og at den er under positiv utvikling.

Av landets produktive skogareal eies 77 pst. av privatpersoner. Eiendomsretten er et av samfunnets grunnleggende prinsipper, og det må først og fremst være opp til skogeieren selv hvordan en forvalter egen skog. Fremskrittspartiet er tydelig på at skogeierne skal ha rett til å råde over egen eiendom og benytte seg av ressursene de selv eier. Norske skogeiere tar ansvar for naturmangfoldet, og det er allerede i dag et lovverk som ivaretar naturmangfoldet, komplementert av en stor tilslutning til frivillig vern av skog. Arts- og naturmangfold skjer best gjennom frivillig samarbeid med skogeierne.

Skognæringen bidrar til sysselsetting og verdiskaping i store deler av landet. Et aktivt skogbruk gjennom bruk, hogst og planting er med på å skape en sterk næring og sørger for opptak av CO₂. Mindre hogst av skog vil føre til økt behov for import av tømmer, som igjen kan føre til økt hogst i land med svakere naturvernhen-syn enn i Norge. Fremskrittspartiet mener derfor at

strengte reguleringer som vil være til hinder for aktivitet i skogbruket, er negativt fra både et nærings- og et naturmangfoldperspektiv. Derfor velger vi å stemme mot dette, og jeg regner med at de andre partiene redegjør for sine standpunkt.

Solveig Vitanza (A) [14:02:15]: Jeg takker forslagsstillerne for at de tar opp et viktig tema for Stortinget. Det globale Kunming–Montreal-rammeverket for naturmangfold som ble inngått i desember 2022, skal legge fram nasjonale handlingsplaner for naturmangfold, i tråd med naturavtalen og det globale målet den inneholder. Regjeringen skal dermed følge opp fra norsk side med å lage en ny handlingsplan for naturmangfold, og dette skal legges fram som en melding for Stortinget. Vi velger derfor å avvente denne meldingen og kommer ikke til å stemme for forslaget.

For oss i Arbeiderpartiet er det viktig at vi har gode tiltak som skal bidra til å opprettholde og forbedre økosystemet i skogen. Skog er en viktig del av økosystemet for norsk naturmangfold. Om lag 60 pst. av de kjente artene på fastlandet i Norge er tilknyttet skog. Skogbruket blir i dag drevet på basis av et lov- og regelverk med klar understreking av miljøansvaret til skogbruket. I tillegg er det egne private sertifiseringssystemer. Fordi skogbrukstiltak kan føre til negativ miljøpåvirkning, er det gjennom lang tid utviklet miljøhensyn i skogpolitikken, og det er utviklet miljøstandarder for det praktiske skogbruket. Det meste av skogarealet som er aktuelt for skogsdrift, er etter hvert omfattet av skogbruksplaner med miljøregistreringer, og både offentlige og private regelverk krever at skogeierne skal ha kunnskap om miljøkvalitetene i områdene før det kan gjennomføres ulike skogstiltak. Disse hensynene skal sammen sikre at ulike livsmiljøer i skogen blir tatt vare på over tid.

Jeg er glad for at både staten og skogeierne har et omforent mål om å ivareta mangfoldet i norsk skog. Et aktivt skogbruk og produksjon av produkter basert på trevirke er viktig i alle deler av landet. En ansvarlig og langsiktig forvaltning er en forutsetning for å produsere skog med kvalitetstømmer og slik bidra til framtidig verdiskaping og karbonbinding. En mer offensiv politikk for skogindustrien er god næringspolitikk, god distriktspolitikk og god klimapolitikk. Gode avveininger mellom aktivitet og miljøhensyn, mellom natur, klima, bruk og vern, skal stå sentralt i en bærekraftig skogpolitikk.

Olve Grotle (H) [14:05:06]: Det er viktig å ta vare på naturen, og det er viktig å ta vare på skogen. Eit berekraftig skogbruk er avgjerande for å bevare norsk natur og livet som er her. Korleis vi forvaltar skogen, speler ei kritisk rolle i miljøforvaltninga og økonomien vår, og

det krev kloke grep for å sikre at vi etterlet komande generasjonar ei grønare framtid.

For det første må vi sørge for berekraftig forvaltning. Det inneber å unngå overhogst og å sikre at nyplanting og regenerering av skogen skjer i eit berekraftig tempo. Vi må verne om det biologiske mangfaldet i skogane våre ved å bevare gamle trær og daude treverk og oppretthalde varierte skogstrukturar.

For det andre må vi redusere bruken av kjemikalier i skogbruket, som kan ha skadelege effektar på vassvegar og jordsmonn. Teknikkar for å kontrollere erosjon er òg viktig, særleg i utsette område, for å verne om jordas fruktbarheit og førebyggje avrenning.

Vidare må vi satse meir på klimasmarte skogbrukspraksisar. Dette inneber val av tresortar som toler endra klimaforhold, og metodar for å auke karbonopptaket i skogane. Til slutt er det essensielt å engasjere samfunnet og skogbrukarane i forvaltningsavgjerder, spreie kunnskap om berekraftige praksisar og støtte opp om det frivillige skogvernet.

Vi må sikre at norsk skogbruk bidreg positivt til miljøet og framleis er ein berekraftig ressurs for Noreg. I Høgre ser vi her fram til debatten knytt til Noregs oppfølging av den internasjonale naturavtalen.

Jenny Klinge (Sp) [14:07:12]: Å forvalte naturen og skogen på best mogleg måte er eit mål som det kan vere rimeleg enkelt å bli einige om. Likevel kan det vere eit enormt sprik i kva vi legg i kva som er best.

Representantforslaget frå Miljøpartiet Dei Grøne om å sikre at norsk kommersielt skogbruk bidrar til å nå måla i naturavtalen, har gode intensjonar som vi i Senterpartiet deler. Likevel vil vi understreke kor viktig det er at eventuelle endringar i lovverk og pålegg overfor skognæringa blir gjorde på bakgrunn av heilskaplege vurderingar og ei god forståing av korleis eksisterande reglar fungerer eller ikkje fungerer.

I den naturavtalen som vart inngått i 2022, blir det peikt på at partane innan neste partsmøte hausten 2024, altså seinare i år, skal leggje fram nasjonale handlingsplanar for naturmangfald. Regjeringa arbeider no med dei tiltaka som skal inn her, og har varsla at tiltaka i handlingsplanen kjem til å kome som ei stortingsmelding. Dette er anledninga for å kunne ta veloverveigde val om skogbruket for framtida, med tanke på å oppretthalde og forbetre økosystema i skogen.

Eg vil ikkje gå detaljert inn i forslaga frå Miljøpartiet Dei Grøne, for det kjem som sagt ei stortingsmelding etter kvart som gjev høve til å diskutere ulike relevante tema grundig, men eg vil kort kommentere forslaget om generell meldeplikt for hogst. Dette er ein type tiltak som kanskje kan verke fornuftig nok heilt til ein begynner å sjå for seg dei praktiske og negative konsekvensane

av forslaget og stiller det opp mot dei sannsynlege positive verknadene. Massivt byråkrati med bortimot null effekt er truleg svaret på det reknestykket.

Vi i Senterpartiet er opptekne av naturen og vil definitivt vere med på tiltak som kan gje positiv effekt. Det er likevel viktig å unngå krav som skaper irritasjon og meirarbeid i staden for samarbeid og framsteg. Å truge med straff er heller ikkje nødvendigvis det mest effektive. Derimot er god kunnskap, god rådgjeving og god oppfølging vesentleg.

Slik det har vorte etter at drift med skogsmaskin vart hovuddriftsforma i skogen, er det vanlegvis skogeigarforeiningane som står for hogsten på vegne av skogeigar. Å bryte sertifiseringsreglane kan få store konsekvensar, som at ein ikkje får selt produkta vidare til f.eks. Tyskland. Dette er i seg sjølv preventivt.

Det vil vere viktig for naturbevaringa og skogforvaltninga for framtida at vi har eit godt kunnskapsgrunnlag om både naturverdiar og gode driftsformer med tanke på både økologi og økonomi. Skal vi ha eit regelverk og ei forvaltning som vi kan stole på at verkar, må lover og tiltak vere gjennomtenkte.

Alfred Jens Bjørlo (V) [14:10:19]: Eg vil på vegner av Venstre først av alt takke forslagsstillarane frå Miljøpartiet Dei Grøne for å ha reist dette representantframlegget om eit viktig tema, som eigentleg ikkje handlar om det er slik at skogbruket i fortid har vore drive naturvenleg og miljøvenleg eller ikkje. Det handlar om korleis skogbruket i framtida må drivast, sett i lys av det nye globale Montreal-rammeverket for naturmangfald, naturavtalen, som Noreg har slutta seg til, og som stiller skjerpa krav til korleis vi driv eigentleg alle typar areal- og naturforvaltning i Noreg, men også skogbruk og det kommersielle skogbruket for skog i privat eige. Det er det denne saka strengt teke handlar om, og – som det blir sagt i ein merknad i saka som Venstre, SV, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne og Høgre stiller seg bak – at når naturavtalen no kjem, får det også konsekvensar for måten vi driv det kommersielle skogbruket på. Eg vil rose Høgre for å ha slutta seg til det prinsippet, sånn at det no faktisk berre er Framstegspartiet som står saman med Senterpartiet og deira støtteparti i landbruks- og skogpolitiske saker, Arbeidarpartiet, om å avvise dette. Då er vi komne eit betydeleg steg vidare.

Som det er sagt frå fleire talarar, har regjeringa varsla at ein vil kome med ei melding til Stortinget om oppfølging av naturavtalen. Det betyr at veldig mange av dei konkrete framlegga ser vi det som mest naturleg og rett å ta stilling til der, men nokre av framlegga som Venstre er med på i dette Dokument 8-framlegget, meiner vi det er fornuftig å slutte seg til allereie her og no. Det handlar om prinsippet om at kommersiell skogdrift i Noreg skal

vere ein aktiv bidragsytar for å oppfylle forpliktingane i naturavtalen, og at vi i samråd med næringa gjennomgår PEFC-skogstandarden, for å sikre at ein samla sikrar bevaring og oppbygging av naturmangfald i skog som blir driven kommersielt. Det gjeld også ei sak som Venstre tek opp i kvart einaste statsbudsjett, nemleg at vi har tilskotsordningar i landbruket og skogbruket som er direkte kontraproduktive når det gjeld å nå naturmål for skog. Dei kan vi fase ut. Det gjev betre naturvern, og det sparar skattebetalarane og staten for pengar. Det er to gode fluger i ein smekk.

I tillegg legg Venstre fram eit laust framlegg i salen i dag som gjeld å be regjeringa forskriftsfeste eit forbod mot hogst og andre skogbrukstiltak i hekketida – ikkje i skog generelt, som ligg inne i det opphavlege framlegget i saka, men i skog med høg tettleik av hekkande fugl.

Med det vil eg fremje dei tre mindretalsframlegga i innstillinga som Venstre er med på, og vårt lause framlegg.

Presidenten [14:13:33]: Da har representanten Alfred Jens Bjørlo tatt opp de forslagene han refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [14:13:46]: Vi får forutsette at når regjeringen har signert den globale naturavtalen, er det fordi den er enig i at tilstanden i norsk natur og norsk skog ikke er god nok. Den største naturtypen på land er skog, og størstedelen av skogen drives kommersielt. Som representanten Bjørlo nettopp påpekte: Skal vi oppfylle naturavtalen for skog, må skogbruket og skogsdriften bli en del av virkemidlene for å oppnå dette.

I dag er vedtatt vernemål for skog 10 pst. Vi har vernet 5 pst. Naturavtalen sier at 30 pst. skal være effektivt bevart i samsvar med bevaringsformål, og dessuten at det skal være iverksatt effektiv restaurering av minst 30 pst. av arealet med forringede økosystemer innen 2030. Ingen med peiling på skogsbiologi er uenig i at dette arbeidet ligger langt etter skjema, og at regjeringen derfor har kjempedårlig tid.

Derfor har Miljøpartiet De Grønne vært så vennlig å foreslå en del opplagte tiltak:

- Miljøpartiet De Grønne foreslår at regjeringen gjør kommersiell skogsdrift til en aktiv bidragsyter til naturavtalen. Regjeringen sier i denne saken nei.
- Miljøpartiet De Grønne foreslår at den frivillige miljøsertifiseringen PEFC, som regjeringens miljøtiltak i skog hviler på, skal oppgraderes. Regjeringen sier nei.
- Miljøpartiet De Grønne foreslår at den sterkt mangelfulle forskriften for bærekraftig skogsdrift skal styrkes. Regjeringen sier nei.

- Miljøpartiet De Grønne foreslår å kutte direkte subsidiering av naturødeleggelse i skog. Nei, sier regjeringen.
- Miljøpartiet De Grønne foreslår at kommunene selv skal kunne kreve meldeplikt for hogst, men da blir regjeringen plutselig motstander av kommunal selvvråderett.
- Miljøpartiet De Grønne foreslår at staten ikke skal ta betalt av staten for å verne statens skog og i hvert fall ikke profitte på vern, men det vil regjeringen.

Det er regjeringen selv som har vedtatt sterkt økte forventninger til miljøvern i skog. Hvis regjeringens svar på Miljøpartiet De Grønnes forslag også kommer til å bli de svarene vi får i den varslede stortingsmeldingen, når den en gang ser dagens lys, vil den meldingen bety at lyset slukker for alt håp om å oppfylle naturavtalen. Hvis regjeringen derimot skulle ombestemme seg innen den tid og gjennomføre det Miljøpartiet De Grønne foreslår i denne saken, er det selvfølgelig veldig bra, men da er det også enda et eksempel på at sittende regjering, som tidligere regjeringer, mener det er enda viktigere å samle og vente med miljøpolitikk enn å gjennomføre miljøpolitikk når den trengs og vi har veldig dårlig tid.

Med det tar jeg opp forslagene Miljøpartiet De Grønne er med på.

Presidenten [14:16:44]: Da har representanten Rasmus Hansson tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Geir Pollestad [14:17:01]: Skognæringa er viktig for Noreg. Eit aktivt og lønsamt skogbruk og ein konkurransedyktig skogindustri har betydning for eit levedyktig landbruk, sysselsetting, industri og næringsutvikling i store delar av landet. Den norske skogen har gjennom dei siste hundre åra blitt bygd opp frå å vera fullstendig uthogd tidleg på 1900-talet til no å vera livskraftig og produktiv skog som me kan hausta store mengder virke frå. Rolla skogen spelar som leverandør av råvarer til det grøne skiftet, vert endå viktigare i åra som kjem. Vi klarer ikkje omstillinga frå fossilt til fornybart utan å bruka skogen aktivt.

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet har saman levert eit felles kunnskapsgrunnlag om den økologiske tilstanden i norsk skog og vurdert framtidig miljøutvikling i skogen. Dei har peikt ut ei rekkje indikatorar som er eigna til å beskrive tilstanden. Dei fleste av desse indikatorane viser ei positiv utvikling. Det betyr altså at miljøomsyna politikken og skognæringa tek, gjev gode resultat og vil fortsetja å gjera det i åra som kjem. Eg merkar meg at komiteen viser til denne rapporten i innstillinga.

Skog med bestandsalder på over 160 år er aukande i omfang og utgjer no mellom 3 og 4 pst. av all produktiv skog. Mange artar er avhengige av gamal skog, kor det òg

er mykje daudt trevirke. Mengda daud ved i skog har auka mykje dei siste 30 åra, og ho er framleis aukande. Det er bra for ei rekkje artar. Andre parametrar som har framgang, er innblanding av lauvtre i barskog, innslaget av store, gamle tre og sjikting i skogen.

Eg meiner at dagens krav i lov og forskrift, kombinert med krava i marknaden til sertifisering med miljøomsyn, gjev gode resultat, og ikkje minst gjev det resultat på ein effektiv måte. Me bør ikkje leggja opp til at det offentlege skal regulera meir enn nødvendig.

Eg er glad for – etter å ha høyrte på innlegga – at det verkar å vera brei støtte til det som er regjeringa si linje, og at det er eit fleirtal i komiteen som ikkje støttar dei ulike forslaga. Det er ikkje behov for denne typen inn-gripande og kostnadskrevjande tiltak. Samtidig er det alltid mogleg å verta betre i gjennomføringa av eit berekraftig skogbruk som tek omsyn til naturmangfaldet, og det er viktig for at me stadig søkjer meir og betre kunnskap på dette feltet.

Det kjem òg framover til å vera utvikling i skogpolitikken, og den må vera eit samarbeid mellom myndigheiter og næring.

Presidenten [14:20:00]: Det blir replikkordskifte.

Rasmus Hansson (MDG) [14:20:16]: Etter at regjeringa i denne saken har henvist til en kommende stortingsmelding og derfor sagt at de ikke ønsker å ta stilling til Miljøpartiet De Grønnes forslag, slapp statsråden for et øyeblikk siden en svær katt ut av sekken. Han sa at det ikke er behov for denne typen tiltak i norsk skogbruk. Er det statsrådets svar på hva som kommer til å stå i den stortingsmeldingen som skal oppfylle naturavtalen? Blir det en stortingsmelding som kommer til å slå fast at det ikke er nødvendig med nye og aktive miljøtiltak for skog av den typen som Miljøpartiet De Grønne foreslår? Eller ønsker statsråden å nyansere det utsagnet lite grann og gå inn på f.eks. noen av de tiltakene vi foreslår, som helt åpenbart er viktige for å oppnå bedre miljøtilstand i skog?

Statsråd Geir Pollestad [14:21:15]: Som eg har gjort greie for i svarbrevet til komiteen, støttar eg ikkje nokon av dei forslaga Miljøpartiet Dei Grøne har fremja i dette representantforslaget. Så er det jo sjølv sagt altfor tidleg å slå fast kva som skal stå i ei stortingsmelding som framleis ikkje er skriven og lagt fram. Representanten vil få kunnskap om kva som er politikken til regjeringa på dette feltet når den meldinga er klar, og når ho vert lagd fram for Stortinget og til behandling i Stortinget. Eg kan altså ikkje no gjera greie for kva som skal stå i den meldinga.

Rasmus Hansson (MDG) [14:21:53]: Jeg takker for den opplysningen. Det som da er interessant for allmennheten å vite, er for det første om statsråden kan antyde når stortingsmeldingen om oppfølging av naturavtalen kan tenkes å komme, og om statsråden i det hele tatt kan varsle noen konkrete tiltak for å bedre miljøtilstanden i skog. Det at en rapport påpeker at noen parametere er i bedring, er jo langt fra det samme som at miljøtilstanden i norsk skog, som inneholder omtrent halvparten av de rødlistede artene på fastlandet i Norge, er god.

Statsråd Geir Pollestad [14:22:39]: Eg trur spørsmålet om når meldinga kjem frå klimaministeren, må rettast til klimaministeren, men me jobbar jo med oppfylging av naturavtalen. Det er heller ikkje sånn at dette feltet er statisk. Det er eit løpande samarbeid mellom både skogbruket og miljøorganisasjonane knytt til desse standardane. Den enkelte grunneigar gjer jo sine vurderingar, og det kjem òg til å vera vurderingar av regelverket på dette feltet framover. Det er ein konklusjon om at ingenting kjem til å skje, men me kjem jo til å leggja fram ei melding som følgjer opp naturavtalen, og der er det òg eit element i bruk. Det er ikkje sånn at vern er det einaste svaret. Me treng både å få sikra varar til det grønne skiftet, å binda meir karbon i skogen i framtida og å ha ein aktiv bruk av skogen.

Rasmus Hansson (MDG) [14:23:39]: Som statsråden muligens har lagt merke til, handler ikke ett eneste forslag i denne saken om vern. Det handler om bruk, og det handler om hvordan man bruker. Dette er jo en utstrakt hånd til både skognæringen og Senterpartiet, som er veldig glad i påstanden «bruk er det beste vern». Man kan diskutere hvor logisk en sånn påstand er, men det kan vi legge til side her. Forslaget handler altså bare om bruk. Da gjentar jeg spørsmålet om statsråden på noe som helst punkt kan varsle endringer i hvordan skogen skal brukes, av hensyn til det målet som regjeringen selv har vedtatt, nemlig å oppfylle den uhyre ambisiøse naturavtalen.

Statsråd Geir Pollestad [14:24:30]: Eg kjem ikkje til å varsla noko om kva klimaministeren tenkjer skal stå i stortingsmeldinga om oppfylging av naturavtalen. Det tenkjer eg at me skal leggja fram for Stortinget når det er klart, og når ein har gjort dei avvegingane som trengst.

Så vert det hevda at desse representantforslaga handlar om bruk. Ja, det kan for så vidt vera, men dei handlar om avgrensingar i bruken. Me treng å ha ei levande skognæring, sånn at me får nok treverk til det grønne skiftet, og me treng nytt byggemateriale. Det er behov for meir skog. Skogen er òg ein svært viktig bindar av karbon, og det ønskjer ein at han skal vera meir fram-

over. Då meiner eg det er eit viktig prinsipp at me òg bruker skogen.

Presidenten [14:25:19]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [14:25:41]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om elektroniske tillitstjenester (adgang til innhenting av opplysninger fra Folkeregisteret) (Innst. 282 L (2023–2024), jf. Prop. 52 L (2023–2024))

Presidenten [14:25:49]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 11 [14:25:56]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i utdanningsstøtteleven (beregning av rente på utdanningslån under utdanningen for særlige ordninger mv.) (Innst. 283 L (2023–2024), jf. Prop. 58 L (2023–2024))

Hege Bae Nyholt (R) [14:26:55]: (komiteens leder og ordfører for saken): Først må jeg unnskyldte at jeg i mitt stress fra lokaltoget i Drammen gikk feil. Det skal man jo absolutt unngå å gjøre.

Sekundært vil jeg som sakens ordfører takke komiteen for godt arbeid. Det er blitt avholdt skriftlig høring i saken. Jeg vil også takke alle dem som har tilrettelagt for at vi har kunnet behandle dette på en god måte.

Presidenten [14:27:19]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [14:27:25]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i fagskoleloven (institusjonsakkreditering for fagskoler mv.) (Innst. 290 L (2023–2024), jf. Prop. 64 L (2023–2024))

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [14:27:48] (ordfører for saken): Høyere utdanning gir store muligheter og løfter samfunnet og den enkelte. Vi vet at kompetanse er verdifullt. Fagskolene er en av de viktigste bidragsyterne til å realisere omstilling og kompetanseløft for Norge i den kommende tiden.

Nylig viste Samordna opptak sterk vekst i søkertallene. Derfor er rammene rundt fagskolene avgjørende. Derfor må lovverket bli oppdatert. Derfor er det en sann glede å legge fram innstillingen til Stortinget i dag, med flere oppdateringer for bedre vilkår. Fagskolene skal nå akkrediteres, med alt det fører med seg. Større autonomi og fleksibilitet vil bidra til faglige løft. Studentene vil

dessuten få styrkede rettigheter og vilkår. I tillegg er det flere andre endringer.

Komiteen ivrer ellers for den varslede fagskolemeldingen. Takk til komiteen for aktivt og godt samarbeid. En samlet komité går inn for en ny lovtekst som sannsynligvis får samlet tilslutning i Stortinget, nemlig nasjonalt fagskoleombud. Retten til studentombud har fagskolestudentene hatt siden 2019, men tilbakemeldingene har vært klare på at fagskolestudentene og fagskolene trenger en annen ordning enn det annen høyere utdanning og studenter har. Dette sikrer nå Stortinget lovhjemmel for, og regjeringen vil jobbe videre med å realisere det i august 2025. Dette er i tråd med Hurdalsplattformen og regjeringens ambisjoner. Stortinget er utålmodig og vil bidra med lovhjemmelen for å realisere bedre kår for fagskolestudentene.

Fagskolestudentenes organisasjon, ONF, fortjener en stor takk for jobben de har lagt ned. Uten deres iherdige innsats hadde vi ikke fått dette vedtaket nå.

Lite er så flott som når et samlet storting og regjeringen er enig i ambisjoner og tiltak og samlet peker ut en tydelig, ambisiøs retning for fagskolene. De siste årene har fagskolene fått flere studieplasser og flere utviklingsmidler for å fortsette å øke aktiviteten, omfanget og utbredelsen. Vi trenger flere fagskoletilbud og flere fagskolekandidater. Fagskole er også en utmerket måte å få kompetanseheving på for folk i alle deler av landet, alle livsfaser og alle aldre. Nå vil fagskolene få et nødvendig løft også i vilkår, som er helt nødvendig dersom vi skal sikre samfunnet vårt sårt tiltrengt kompetanse.

En samlet komité mener at fleksibilitet knyttet til vilkår for opptak av studenter og vilkår for tilbud er nødvendig for å møte befolkningens kompetansebehov og endringstakten ellers.

Tilrådingen er det ingen spørsmål rundt. Komiteen er enig. Like fullt rommer innstillingen noen mindretallsforslag, som jeg regner med at partiene som står bak, vil fremme selv.

Avslutningsvis vil jeg si at Senterpartiet ser fram til videre arbeid med fagskolemeldingen.

Elise Waagen (A) [14:31:03]: I en verden med store, raske endringer må vi greie å sikre oss oppdatert og relevant kunnskap i takt med det arbeidslivet trenger, nettopp for fortsatt å kunne tilby arbeidsplasser og være framoverlente.

Fagskolene er nettopp det verktøyet som er tett på arbeidslivet, og som sørger for at vi kan ha oppdatert og relevant kunnskap. Norge trenger flere fagutdannede, og vi trenger flere med fagskoleutdanning. Fagskolene er helt sentrale i å utvikle utdanningstilbud som svarer på de utfordringene samfunnet står overfor. Ikke minst er de gode til å ta inn over seg de raske skiftene, kaste seg

rundt og opprette nye studietilbud som arbeidslivet trenger.

Jeg er glad for at vi har en regjering som satser stort på fagskoler. Det gir resultater. De siste årene har vi sett en kraftig vekst i fagskolene, med flere nye studieplasser og flere studietilbud. Det har imidlertid vært flere utfordringer. En av utfordringene har vært at fagskolene har blitt unødvendig forsinket med å opprette nye studietilbud. For lange køer med søknader om å opprette utdanninger har vært til hinder for at man kan kaste seg rundt og opprette tilbud når man trenger det og behovet er der. Det har lagt en unødvendig brems på utviklingen. Det tar vi tak i i dag, med loven vi har til behandling. Med loven vi behandler i dag, får vi til en viktig endring ved at fagskolene kan utvikle seg, ikke måtte stå unødvendig i kø hos NOKUT for å opprette nye tilbud. På den måten får vi til et bedre samspill med arbeidslivets behov. Det er viktig for å kunne levere raskt i et arbeidsliv i endring.

I likhet med foregående taler er jeg glad for at vi i dag har en tverrpolitisk enighet om lovendring som sikrer fagskolestudentene et nasjonalt studentombud. Det er en viktig og riktig endring å sørge for at vi får på plass denne lovhjemmelen. Jeg ser fram til at regjeringen skal følge dette opp praktisk i det videre arbeidet, og at man skal gjøre det innen august neste år. Fagskolene er viktige. Derfor ser jeg fram til det videre arbeidet med den varslede meldingen om fagskoler, nettopp for å kunne satse videre på fagskolene i det arbeidslivet vi har i dag.

Grete Wold (SV) [14:34:06]: Fagskolen er en helt avgjørende brikke i utdanningssystemet vårt. Fagskolene utdanner til yrker vi overhodet ikke kan klare oss uten. Derfor er det gledelig at regjeringen legger fram endringer i fagskoleloven som får tilnærmet unison støtte fra høringsinstansene.

At fagskolene skal kunne søke akkreditering og dermed få lov til å etablere fagskoleutdanninger vi som samfunn trenger, vil – som Norske Fag- og Friskolers Landsforbund skriver i høringen – bidra til økt fleksibilitet og evne til omstilling i fagskolesektoren.

Det er heller ingen innvendinger mot at man gis rett til permisjon eller rett til å varsle om kritikkverdige forhold – noe annet ville jo være underlig. Dette ser jeg som en helt nødvendig opprydding regjeringen har foretatt, og det er veldig bra.

Som man i flere innlegg også nevner, er det spesielt gledelig at vi nå endelig får på plass nasjonalt studentombud også for fagskolestudentene. Det har vært etterlengtet, det er noe mange har jobbet med veldig lenge, og det er absolutt på tide. Vi skal selvsagt ta vare på fagskolestudentene våre, på lik linje med alle andre dyktige studenter.

Så et annet punkt som flere høringsinstanser understreker, nemlig behovet for en økt internasjonalisering når det gjelder studiepoeng. Som flere skriver, er omtalen feil med hensyn til hva studiepoeng faktisk er, nemlig et uttrykk for studiebelastning. Dette må ligge til grunn, slik at vi kan knytte oss opp mot et internasjonalt studie- og arbeidsmarked. Vårt næringsliv kan ikke bruke tid på å oversette og dokumentere den kompetansen deres ansatte allerede har. Vi er i konkurranse med mange andre land, og vi kan ikke tape – i hvert fall ikke på feil grunnlag.

SV mener derfor at man må se på dette en gang til og vurdere hvordan vi kan koble oss på ECTS, og slik bidra til økt internasjonalisering i hele bredden av høyere utdanning i Norge.

Det er som sagt veldig mye bra i denne saken. Når vi nå også får på plass et studentombud og kanskje en bedre tekst når det gjelder studiepoeng, sikrer vi våre dyktige fagfolk bedre muligheter, og da kan vi si at vi har gjort et godt stykke arbeid.

Jeg tar opp forslaget fra SV og Rødt.

Presidenten [14:36:19]: Da har representanten Grete Wold tatt opp det forslaget hun refererte til.

Kari-Anne Jønnes (H) [14:36:35]: Fagskolen er arbeidslivets skole. I årene som kommer, vil fagskolens rolle bli viktigere, og behovet for flere med fagskoleutdanning vil øke. Derfor er det viktig å sikre fagskolene tilstrekkelig fleksibilitet og forutsigbare rammevilkår, slik at de på en effektiv måte kan bidra til at næringslivet får dekket sine kompetansebehov.

Det er veldig bra at dagens regjering følger opp Solberg-regjeringens satsing på fagskolene, og vi er positive til endringene i fagskoleloven. Det er viktig og riktig at fagskolesektoren til enhver tid kan tilby utdanninger av ulik varighet i tråd med næringslivets behov. Institusjonsakkreditering vil gi fagskolene bedre mulighet til å tette kompetansegapet, forutsatt at NOKUT har kapasitet til å behandle søknadene og sikre høy kvalitet i utdanningstilbudene.

Det er enda godt at dagens regjering har en mangfoldig opposisjon som jobber godt sammen. På den måten har vi nå sikret et nasjonalt studentombud for fagskolestudentene. Det er nødvendig, og det er fortjent. Jeg vil minne regjeringspartiene om at de aktivt har slept bena etter seg i denne saken, for dette kunne vi ha ordnet før.

Høyre har klare forventninger til regjeringens varslede stortingsmelding om fagskolene. Det er ingen grunn til at samfunnet skal ha lavere forventninger til studenter som velger en yrkesfaglig høyere utdanning, enn til studenter som velger den akademiske retningen. Derfor er det viktig at regjeringen i fagskolemeldingen legger til rette for at de som velger den yrkesfaglige veien

i utdanningsløpet, ikke begrenses av systemet. Høyre mener det skal være mobilitet for alle, men at det skal være én akademisk og én yrkesfaglig søyle i utdannings-systemet vårt.

Mobilitet og internasjonalt samarbeid er også viktig for fagskolene og fagskolestudentene. Derfor er ECTS viktig. Det er å håpe at regjeringen i fagskolemeldingen viser handling, og at ambisjonene vi har hørt om for fagskolene, ikke bare forblir ambisjoner, men grunnlag for et bredt politisk flertall som vil bidra til videre vekst og utvikling i fagskolesektoren, til beste for samfunnet i årene som kommer.

Institusjonsakkreditering vil bidra til enklere prosesser og at nødvendig kompetanse leveres raskere til arbeidslivet. Det er bra. Likevel vil jeg minne om at det er mangfoldet i utdanningssystemet vårt som bidrar til at vi kan dekke arbeidslivets behov. Det betyr at vi fortsatt ønsker både små og store fagskoler. Ikke alle behøver institusjonsakkreditering, men alle må levere utdanning av høy kvalitet til alle studenter.

Jeg tar opp forslaget Høyre er med på.

Presidenten [14:39:30]: Representanten Kari-Anne Jønnes har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Hege Bae Nyholt (R) [14:39:44] (komiteens leder): Fagskolene er avgjørende for å sikre at vi har den kompetansen vi trenger i fremtiden. Det er fagarbeidernes skoler, skolene der de som bygger landet, blir enda bedre, om det nå er som tømmer eller til å ta vare på barna våre. Det er arbeidslivets skole.

I flere år nå har fagskolestudentene kjempet for å få et eget nasjonalt studentombud – ikke fordi de krever mer enn andre studenter, men fordi de vil ha de samme rettighetene. Tilbake i 2019 ble det lovfestet at alle fagskolestudenter skal ha tilgang til et studentombud, men hva er egentlig stoda i dag? Én av ti fagskolestudenter har ikke tilgang på en ombudsordning, og mange av ordningene som finnes nå, er lokale varianter uten nødvendig juridisk kompetanse.

I sitt hørings svar skriver Organisasjon for Norske Fagskolestudenter:

«En nasjonal studentombudsordning for fagskolestudenter vil sikre et likeverdig og tilstrekkelig tilbud for alle fagskolestudenter uavhengig av størrelse og lokasjon på fagskolen. Ordningen vil også sørge for at ombudet er uavhengig fra fagskolene og studentene og samtidig sikre god juridisk kompetanse og kunnskap om fagskolesektoren, noe som ofte ikke er tilfellet i dag.»

Det er derfor en gledens dag at Stortinget i dag – etter forslag fra Rødt – skal vedta endringer i fagskoleloven som sikrer fagskolestudentene et eget nasjonalt studentombud. I den anledning må det rettes en stor

takk til Organisasjon for Norske Fagskolestudenter, som utrettelig har jobbet på for denne lovendringen. Samtidig er jeg veldig glad for at dette forslaget har støtte fra et så bredt flertall og en samlet komité.

Dette forplikter også. Rødt forventer nå at regjeringen følger opp denne lovendringen med penger til å opprette dette ombudet, slik vi har gjort i våre alternative budsjetter. Det er tross alt snakk om lite penger i den store sammenhengen.

Jeg vil avslutte med å si at det er synd at vi ikke får flertall for forslaget til Rødt og SV om å knytte studiepoeng i høyere yrkesfaglig utdanning opp mot ECTS. I bunn og grunn handler dette om noe så enkelt som likestilling av høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning.

Regjeringspartiene viser på sin side til den kommende fagskolemeldingen. Her forventer vi at det kommer på plass en slik likestilling. Det er bare rett og rimelig, all den tid vi vet at dette er den kompetansen vi trenger for fremtiden.

Abid Raja (V) [14:42:33]: Fagskolestudentene har lenge ønsket seg et studentombud, og det er bra at vi nå endelig får det til. Det skulle i grunnen bare mangle, all den tid vi har 30 000 fagskolestudenter som sørger for at vi klarer å omstille Norge gjennom den utdanningen, de ferdighetene og den kompetansen de skaffer seg på fagskoler i hele landet. De fortjener å ha tilgang på studentombud på lik linje med andre.

Fredag legger fagskolestudentene fram sin egen fagskolemelding. Selv om vi gjennom denne loven tar noen skritt på veien, f.eks. gjennom å legge bedre til rette for institusjonsakkreditering, viser den fagskolemeldingen ONF selv legger fram, at det er en lang vei igjen å gå. En del av utfordringene fagskolestudentenes egen rapport peker på, står altså direkte i veien for at fagskolene skal kunne spille den viktige rollen de har som samfunnsbyggere for å sørge for at vi tar Norge framover, og for at nøkkelroller fylles i arbeidslivet framover.

Finansieringen deres er ikke forutsigbar nok. Det drar teppet bort under mulighetene til å satse og utvikle nye studietilbud, slik vi i dag bestemmer oss for at det skal bli enklere for fagskolene å gjøre. Uforutsigbarheten i finansieringen gjør det også vanskeligere å drive langsiktig utviklingsarbeid i sektoren, holde på flinke folk og bygge miljøer.

Derfor har Venstre i behandlingen av denne saken sagt tydelig fra om at vi mener det er på overtid at man sørger for å gi kompetanse i høyere yrkesfaglig utdanning den plassen den fortjener, og at det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket faktisk speiler den kvaliteten utdanningen har. I dag er Norge et av få europeiske land som har låst yrkesfagstudentene våre til nivå 5 i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

For fagskolestudentene er det en prinsipp sak at vi endrer på dette. Det er det også for oss i Venstre. De som tar høyere yrkesfag, må også få mulighet til å vite hva slags kompetanse de har tilegnet seg, og få den anerkjennelsen og de mulighetene kompetansen gir. Det er flere måter å lære på, og et fullverdig utdanningsløp for høyere yrkesfaglig utdanning vil sikre flere og bedre karriereveier for fagarbeidere, som kan dekke framtidige kompetansebehov Norge har og trenger framover.

Når vi i dag vedtar endringer i fagskoleloven, kommer det med en tydelig forventning fra Venstres side. Vi har høye forventninger til at regjeringens varslede stortingsmelding gir fagskolesektoren, studentene og utdanningene den oppmerksomheten og den kraften de fortjener, og at man får en endelig avklaring av fagskoleutdanningenes innplassering i NKR og ECTS i meldingen.

Statsråd Oddmund Hoel [14:45:34]: «Den største gleda ein kan ha, det er å gjera andre glad», var orda som rann meg i hug då eg hørde reaksjonane på proposisjonen me har lagt fram. Det er gledeleg å høyre så mange positive ord om det, og så er det absolutt litt igjen å diskutere her.

I dag skal altså forslaga våre til endringar i fagskulelova behandlast. Denne regjeringa satsar på fagskulane. Me ser at det blir stadig fleire fagskulestudentar i Norge, og det er veldig gledeleg. Fagskulelova har stor påverknad på dei som studerer og arbeider i sektoren. Då treng me ei lov som er tydeleg, tilgjengeleg og forståeleg, og som sikrar rettane til studentane.

For denne regjeringa er det viktig å gje fagskulane den nødvendige tilliten og handlingsrommet til å utforme eigne utdanningstilbod. Me treng eit fleksibelt regelverk som gjev meir tillit og autonomi til fagskulane. Difor føreslår regjeringa å opne for at fagskulane kan søkje NOKUT om institusjonsakkreditering og slik få myndighet til å etablere og endre sine eigne fagskuleutdanningar. Det gjer fagskulane i stand til raskare å opprette fagskuleutdanningar i takt med behova i arbeidslivet, slik at me får betre samsvar mellom tilbod og etterspørsel av relevant og fleksibel utdanning.

Ut frå dei positive erfaringane med Sjøforsvarets forsøk med minedykkerutdanning som fagskuleutdanning ønskjer Forsvaret å tilby fleire av sine utdanningar som fagskuleutdanningar. Det er svært gledeleg. Slik kan personar med utdanning frå Forsvaret dokumentere erfaring og kompetanse frå Forsvaret i det sivile arbeidslivet. Det krev permanente unntak og tilpassingar frå fagskulelova, m.a. knytt til organisering og opptakskrav.

I framtida kan også andre tilbydarar av fagskuleutdanning ha behov for unntak, og difor føreslår regjeringa ein generell heimel for å fastsetje unntak frå lova i for-

skrift. Det skal vere ein høg terskel for å gje slike unntak, men det skal vere ei moglegheit.

For nokre elevar vil det vere særlege forhold som gjer det umogleg å fullføre og bestå vidaregåande opplæring, t.d. varig sjukdom. Universitets- og høgskulelova opnar for å gje dispensasjon frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til høgare utdanning ved slike høve, for å hindre openberr urimeleg behandling av enkeltsøkjarar. Regjeringa føreslår å fastsetje ein tilsvarende regel for fagskulane.

Ein gjennomgang av fagskuleregulverket har vist at det er behov for å flytte reglar frå fagskuleregulverket til fagskulelova, og å tydeleggjere lova enkelte stader. Det gjeld bl.a. å lovfeste reglar om akkreditering og tilsyn, som i dag er fastsette i forskrift. For å styrkje rettane til studentane føreslår regjeringa også reglar om tilrettelegging, generell rett til permisjon og forbod mot gjengjelding når studentar varslar om kritikkverdige forhold.

Presidenten [14:48:38]: Det blir replikkordskifte.

Kari-Anne Jønnes (H) [14:48:53]: Det er veldig flott at statsråden kan komme hit og gjøre andre glade. De endringene regjeringen gjør i fagskoleloven i denne runden, er en god start på noe vi tenker skal bli en enda større og enda bedre runde i forbindelse med fagskolemeldingen neste år. Det at fagskolene kan snu seg fort og på kort tid levere utdanninger som er skreddersydd i tråd med arbeidslivets behov, er mye av løsningen på å tette kompetansegapet framover, og det er fagskolenes klare forse. Hvordan vil da statsråden bidra til at endringen med mulighet til institusjonsakkreditering blir en reell og rasjonell løsning, sånn at tilbud av høy kvalitet kan leveres raskere?

Statsråd Oddmund Hoel [14:49:52]: Me har det systemet for universitet og høgskular at institusjonane er akkrediterte for å utvikle tilbod, og me ser der kor positivt det er. Ein slepp å gå runden om NOKUT for å få godkjent utdanningane. Det vil gjere det mogleg også for fagskulane, som me har sett, ved at dei har fagområdeakkreditering i mange fagskular. Der ser vi dei positive effektane av det. Dei kan mykje raskare opprette nye tilbod, tilpasse eksisterande utdanningar og gjere det til nye tilbod for nye målgrupper. I det heile er det det tempoet me treng – den fleksibiliteten ut frå omstillingstakta i det norske samfunnet. Me trur dette, så snart det er på plass og i forskrift, vil få positive effektar med ein gong.

Kari-Anne Jønnes (H) [14:50:47]: Takk for svaret.

Jeg er enig i det, og det er helt åpenbart både riktig og viktig at fagskolene får muligheten til å endre seg forttere. Men nøkkelen ligger i at NOKUT har kapasitet, og

sånn som køen hos NOKUT er i dag, vil den bare bli enda litt lenger ved å vedta den lovendringen. Så hvordan vil statsråden bidra til at NOKUT får forutsetninger for å levere?

Statsråd Oddmund Hoel [14:51:21]: Gjennom heile tida me har styrt, har me arbeidd saman med NOKUT for å få bukt med den køen som har vore der. Dette er eitt av dei viktigaste tiltaka på litt sikt. Når dette regelverket er på plass, og når fagskulane er i posisjon til å søkje om institusjonsakkreditering, vil me ha ein grundig runde med NOKUT på korleis dette kan gjerast på ein mest mogleg effektiv måte. Det er vel ganske rimeleg at det aller beste utgangspunktet for at dei største fagskulane det her er snakk om, skal kunne ta steget vidare til institusjonsakkreditering, er dei eksisterande fagområdeakkrediteringane. Så NOKUT har alt gjort eit viktig arbeid med fagområdeakkrediteringar, som vil vere eit godt grunnlag for arbeidet vidare, og då har me tru på at dette skal kunne gå relativt smidig og effektivt føre seg.

Kari-Anne Jønnes (H) [14:52:17]: Takk for svaret. Vi gleder oss til å følge med på det, for nøkkelen ligger i at de nå kan snu seg fortere når næringslivet endrer seg så fort som det gjør.

Over til et litt annet spørsmål, som er mitt siste: Hurdalsplattformen lovet jo 5 000 fagskolestudieplasser, og til nå har regjeringen levert 1 500. Har statsråden planen klar for de siste 3 500, og hvilke fagområder vil statsråden prioritere?

Statsråd Oddmund Hoel [14:52:49]: Til det siste spørsmålet: Me har i utsynsmeldinga vore heilt tydelege om kompetansebehov og kor prioriteringane skal liggje. Dei skal liggje på utdanningar som er viktige for helse- og sosialfeltet, IKT, teknologi og grøn omstilling. Det er felt der fagskulane er store i dag, og der treng vi mange, mange fleire fagskuleutdanna fagarbeidarar framover.

Når det gjeld opptrappinga, er det eit spørsmål om dei årlege budsjetta. Me har allereie fått på plass 1 500 nye plassar, og me arbeider vidare med det, men der må nok representanten Jønnes smøre seg med litt tolmod og vente på statsbudsjettet. Så får me sjå om det blir motteke med like stor glede som denne proposisjonen har blitt.

Presidenten [14:53:39]: Stortinget tar da pause for å votere.

Replikkordskiftet og vidare innlegg i sak nr. 12 fortsetter etter voteringen.

Votering

Masud Gharahkhani overtok her presidentplassen.

Presidenten [15:01:44]: Den innkalte vararepresentanten for Nordland, Hans Gunnar *Holand*, tar nå sete.

Stortinget går til votering over sakene nr. 1–8 samt sak nr. 13 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 7. mai 2024

Presidenten: Sak nr. 1 er andre gangs behandling av lov og gjelder lovvedtak 57.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning, og Stortingets lovvedtak er dermed godkjent ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 2, debattert 7. mai 2024

Innstilling fra justiskomiteen om Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) Trygghet for alle (Innst. 259 S (2023–2024), jf. Prop. 36 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram 22 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ingunn Foss på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2 og 3, fra Ingunn Foss på vegne av Høyre og Venstre
- forslagene nr. 4 og 20, fra Ingunn Foss på vegne av Høyre
- forslagene nr. 5–13, fra Grunde Almeland på vegne av Venstre
- forslagene nr. 14–19, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 21 og 22, fra Ragnhild Male Hartviksen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 17, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et nasjonalt overvåkingsorgan for menneskehandel.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 91 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.49)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 14–16, 18 og 19, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om endringer i voldserstatningsloven, som følger opp Voldtekstutvalgets anbefaling.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak for Stortinget som følger opp evalueringen av Statens barnehus fra 2021.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber sørge for at alle barn ved barnehusene får medisinske undersøkelser for å kunne tilby riktig hjelp og å sikre rettsmedisinske bevis.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke familievernet.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke politiets arbeid med etterforskning av overgrep på internett.»

Fremskrittspartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 79 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.09)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 8 og 9, fra Venstre.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barn og unge med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer eksplisitt vektlegges som viktige målgrupper for seksualundervisningen.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barn og unge som bryter med normer for seksualitet, eksplisitt vektlegges som en viktig målgruppe for seksualundervisningen.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Venstre ble med 90 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.28)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 7, 10 og 11, fra Venstre.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette konkrete tiltak for å sikre en helhetlig og inkluderende seksualundervisning til alle barn og unge.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kjønns- og seksualitetsmangfold samt vold og overgrep sikres som kunnskapsfelt i rammeplanen for lærerutdanningen.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ferdigutdannede barnehage- og grunnskolelærere, samt andre yrkesgrupper i barnehager og skoler, tilbys etterutdanning og/eller kurs i kjønns- og seksualitetsmangfold, normkritikk samt vold og overgrep i et skeivt perspektiv.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Venstre ble med 88 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.45)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 5, 6, 12 og 13, fra Venstre.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen levere årlige stortingsmeldinger om myndighetenes arbeid med å sikre et helhetlig vern mot vold.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre gjennomføring av pålitelige forekomststudier om vold og overgrep, som omfatter livsløpet fra barn til voksen og til de eldre, og som også inkluderer ulike minoriteter.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det sattes på forskning som vil bedre kunnskapsgrunnlaget på levekår og ivaretagelse av rettighetene til barn som bryter med normer for kjønn og seksualitet.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med flere målrettede tiltak rettet mot flere utsatte grupper, herunder personer med funksjonsnedsettelse og kvinner i aktiv rus.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Venstre ble med 89 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.04)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 4, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av vilkårene for bruk av evigvarende kontaktforbud, slik at terskelen senkes og hensynet til ofre i større grad vektlegges.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 76 mot 24 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.22)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 2 og 3, fra Høyre og Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste handlingsplan mot vold og overgrep i kommunene, som skal oppdateres jevnlig, med det formål å systematisere og koordinere kommunenes arbeid med å forebygge, avdekke og hjelpe mennesker som er utsatt for vold og overgrep. Forslaget skal sendes på høring innen våren 2025.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede endringer i tvungen samvær og tvungen mekling i saker med vold eller mistanke om vold.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre og Venstre ble med 68 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.41)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge hvor mange utenlandske statsborgere som er domfelt for vold i nære relasjoner, som ikke blir utvist fra landet, og hvor beslutningen om ikke å utvise er begrunnet i hensynet til at domfelte barn skal kunne ha samvær med den domfelte.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 66 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.58)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 20, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om å sikre akutt helsetilbud for barn utsatt for voldtekt.»

Fremskrittspartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 58 mot 42 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.20)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 21 og 22, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere grep som kan styrke barnets rett til beskyttelse mot vold og seksuelle overgrep i saker om samvær og omsorg, og melde tilbake til Stortinget i forbindelse med de varslede endringene i barneloven.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at overgrepsutsatte barn gis rett til et akutt tilbud og et likeverdig helsetjenestetilbud som voksne overgrepsutsatte.»

Fremskrittspartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Høyre har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble enstemmig vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.47)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen utrede forslag til lovfesting av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner og sende et lovforslag på høring innen våren 2025.

Presidenten: Rødt har varslet støtte til tilrådingen.

Høyre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet subsidiær støtte til tilrådingen.

Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 81 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.16)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2024 igangsette et prøveprosjekt i minst ti kommuner av ulik størrelse, med sikte på å innføre et universelt intervensjonsprogram rettet mot førstegangsforeldre i løpet av første halvdel av planperioden. Regjeringen bes komme nærmere tilbake til finansieringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2025.

III

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2024 utrede og fremme forslag til tilstrekkelige lovhjemler som sikrer at kostnader knyttet til reiser til og fra krisesenter blir dekket.

IV

Stortinget ber regjeringen i løpet av planperioden (2024–2028) utvide målgruppen for barnehusene til å gjelde mistenkte barn, innenfor de lovbruddstyper som gjelder for utsatte.

V

Stortinget ber regjeringen i løpet av første halvdel av planperioden (2024–2028) utrede og komme tilbake til Stortinget med et forslag om å utvide målgruppen for barnehusene, slik at også barn mellom 16 og 18 år kan få tilrettelagte avhør på lik linje med andre barn.

VI

Stortinget ber regjeringen gjennomgå reglene om dødsstedsundersøkelse når barn dør plutselig og uventet, og vurdere behovet for lovendringer.

VII

Stortinget gir sin tilslutning til at det gjennomføres en opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner i tråd med hovedlinjene i Prop. 36 S (2023–2024). Innsatsen mot vold og overgrep trappes opp ytterligere i planperioden.

Presidenten: Det voteres over III.

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 67 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.33)

Presidenten: Det voteres over II, IV, V, VI og VII.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 3, debattert 7. mai 2024

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar og Marie Sneve Martinussen om bedre forebygging og bekjempelse av vold mot og drap av kvinner (Innst. 278 S (2023–2024), jf. Dokument 8:74 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten har Tobias Drevland Lund satt fram sju forslag på vegne av Rødt.

Det voteres over forslag nr. 7. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at hjelpetiltak, institusjoner og alle andre som jobber med voldsutsatte, ved behov kan tilby hjelp, tjenester og informasjon på flere språk enn norsk.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 92 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.12)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2, 5 og 6, fra Rødt.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen senest i forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2024 sikre at alle politidistriktene har tilstrekkelige midler til etterforskning av saker om vold i nære relasjoner, og at disse midlene er øremerket til dette formålet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen arbeide for at alle kommuner kan tilby overgangsboliger eller andre egnede midlertidige botilbud til voldsutsatte.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et bedre tilbud til voldsutsatte og et hurtigspor for økonomiske støtte, helseoppfølging og botilbud til voldsutsatte som ønsker seg ut av et voldelig forhold.»

Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 80 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.31)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1, 3 og 4, fra Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en forpliktende nasjonal forebyggingsstrategi for en samordnet innsats mot partnerdrap og -vold, i tråd med anbefalingene fra Partnerdrapsutvalget i NOU 2020: 17.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en bred gjennomgang av politiets arbeid knyttet til vold i nære relasjoner og partnerdrap, som et ledd i en nasjonal forebyggingsstrategi.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en gjennomgang av rettsvesenets behandling av saker som omhandler vold i nære relasjoner, besøksforbud og bruk av voldsalarm og omvendt voldsalarm.»

Fremskrittspartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 79 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.51)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:74 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar og Marie Sneve Martinussen om bedre forebygging og bekjempelse av vold mot og drap av kvinner – vedtas ikke.

Presidenten: Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 90 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.24)

V o t e r i n g i s a k n r. 4, debattert 7. mai 2024

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde om å styrke kampen mot antisemittisme (Innst. 267 S (2023–2024), jf. Dokument 8:95 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Anne Kristine Linnestad på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 2, fra Per-Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet og Rødt
- forslagene nr. 3 og 4, fra Per-Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 5–7, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes over forslag nr. 7, fra Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke bevilgningen til Jødiske veivisere i regi av Det Mosaiske Trossamfund i statsbudsjettet 2025.»
Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 87 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.02)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5 og 6, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre oppdatert undervisningsopplegg om antisemittisme i læreplanen for grunnskolen.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre økt kompetanse i politiutdanningen om å håndtere hatkriminalitet, herunder antisemittisme.»

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 72 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan man kan sørge for at samtlige norske skoleelever i løpet av skolegangen får muligheten til å

besøke tidligere konsentrasjonsleirer, som Auschwitz og Sachsenhausen, for eksempel gjennom Hvite Busser, Aktive Fredsreiser og andre organisasjoner.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Rødt ble med 81 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.39)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av den nye handlingsplanen mot antisemittisme komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan det kan sørges for at flere skoleelever, fra hele landet, får mulighet til å besøke tidligere fange- og konsentrasjonsleirer, som for eksempel Falstadsenteret og Falstad fangeleir, Grini fangeleir, Auschwitz og Sachsenhausen, innenfor hvert års vedtatte budsjetttrammer.»

Samtlige øvrige partier har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble enstemmig vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.55)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:95 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde om å styrke kampen mot antisemittisme – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 3 og 4, fra Fremskrittspartiet. Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for kontroll og kartlegging av antisemittisme i norske moskeer og på andre arenaer som har påvirkning på muslimers holdninger til jøder.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at moskeer og andre aktører som sprer antisemittiske holdninger, fratras statsstøtten.»

V o t e r i n g :

Ved alternativt votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 81 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.25)

V o t e r i n g i s a k n r. 5, debattert 7. mai 2024

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om å ta tilbake kontrollen over leiemarkedet (Innst. 265 S (2023–2024), jf. Dokument 8:102 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 5, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Rødt

Det votes over forslag nr. 5, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide Husleielovutvalgets mandat til at utvalget også kan vurdere behovet for å innføre regler om demokratisk kontroll med leieprisene samt behovet for egne ikke-kommersielle segmenter i leiemarkedet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 95 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.58)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:102 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om å ta tilbake kontrollen over leiemarkedet – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1–4, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta i bruk lov om pristiltak for å sette maksimalt tillatt prisøkning i eksisterende leiekontrakter for bolig lavere enn konsumprisindeksen i 2024 og 2025.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge den faktiske sammensetningen av leiemarkedet ved å innhente informasjon blant annet om hvor stor del av leiemarkedet som utgjøres av boliger eid av firmaer, samt hvordan utviklingen i sammensetning har vært over tid.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan boliger som i dag ikke er noens primærbolig, men i stedet benyttes til korttidsutleie og liknende, kan flyttes over i det ordinære leiemarkedet.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan leietakere kan få skattefradrag for boutgifter, liknende hvordan boligeiere med lån får skattefradrag for renteutgifter.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 87 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.30)

Votering i sak nr. 6, debattert 7. mai 2024

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Lars Haltbrekken, Ola Elvestuen, Une Bastholm, Kjell Ingolf Ropstad og Irene Ojala om å sikre uavhengige utredninger av naturverdier og naturpåvirkning (Innst. 266 S (2023–2024), jf. Dokument 8:100 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten har Birgit Oline Kjerstad satt fram ett forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa greie ut korleis ordninga med konsekvensutgreiingar av naturinngrep i utbyggingsplanar og -tiltak kan gjerast på ein uavhengig måte, slik at bandet mellom utbyggjar og utgreiar vert brote, samtidig som det ikkje skal føre til auka kostnader for stat eller kommune.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:100 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Lars Haltbrekken, Ola Elvestuen, Une Bastholm, Kjell Ingolf Ropstad og Irene Ojala om å sikre uavhengige utredninger av naturverdier og naturpåvirkning – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 80 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.25)

Votering i sak nr. 7, debattert 7. mai 2024

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner og lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner – (refusjon av egenandeler ved varig innleggelse i institusjon i utlandet) (Innst. 291 L (2023–2024), jf. Prop. 92 L (2023–2024))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i lov om krigspensjonering for militærpersoner og lov om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner (refusjon av egenandeler ved varig innleggelse i institusjon i utlandet)

I

I lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner gjøres følgende endring:

§ 31 skal lyde:

Krigspensjoneringen kan dekke krigsinvalidpensjonistens egenandeler til varig innleggelse i syke- eller aldershjem i utlandet ut over det som dekkes av bostedslandet. Dekningen begrenser seg til det som er normalt i bostedslandet.

Ved egenandelsdekning etter første ledd beregnes pensjonen etter § 3 nr. 4 sjette ledd.

II

I lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner gjøres følgende endring:

§ 32 skal lyde:

Krigspensjoneringen kan dekke krigsinvalidepensjonistens egenandeler til varig innleggelse i syke- eller aldershjem i utlandet ut over det som dekkes av bostedslandet. Dekningen begrenser seg til det som er normalt i bostedslandet.

Ved egenandelsdekning etter første ledd beregnes pensjonen etter § 6 nr. 4 sjette ledd.

III

Loven gjelder fra 1. juni 2024.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 8, debattert 7. mai 2024

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Henrik Asheim, Anna Molberg, Aleksander Stokkebø, Mudassar Kapur, Sveinung Rotevatn og Dag-Inge Ulstein om å innføre inkluderingsmål i statlig og kommunalt arbeidsliv (Innst. 289 S (2023–2024), jf. Dokument 8:105 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten har Aleksander Stokkebø satt fram to forslag på vegne av Høyre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjenetablere et mål om at fem prosent av nyansettelser i staten skal være mennesker med hull i CV-en eller funksjonsnedsettelse, samt krav til årlig rapportering om oppfyllelse av målet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan kommunene på sikt kan innføre et mål om at fem prosent av nyansettelser skal være mennesker med hull i CV-en eller funksjonsnedsettelse, noe som følges opp med årlig rapportering.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre ble med 72 mot 27 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.28)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid for å utrede ytterligere og sterkere tiltak for å inkludere flere mennesker med funksjonshindre og flere mennesker med hull i CV-en i arbeidslivet i staten, inkludert tiltak i statens arbeidsgiverpolitikk samt tiltak for å bygge ned samfunnskapte funksjonshindre og diskriminering, og komme tilbake til Stortinget med forslag innen utgangen av vårsesjonen 2025.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 87 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.11)

Sak nr. 13 [15:14:19]

Referat

1. (354) Statsministerens kontor melder at
  1. lov om endringer i helse- og omsorgstjenesteloven (overføring av ansvaret for helsetilbudet ved utlendingsinternat) (Lovvedtak 56 (2023–2024))
    - er sanksjonert under 3. mai 2024
  2. (355) Energi- og miljøkomiteen melder å ha valgt Ingvild Kjerkol til leder
    - Enst.: Nr. 1 og 2 vedlegges protokollen.
  3. (356) Endringer i ekteskapsloven (forbud mot ekteskap mellom nære slektninger) (Prop. 99 L (2023–2024))
    - Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
  4. (357) Endringer i legemiddeloven og apotekloven (styrket legemiddelberedskap m.m.) (Prop. 100 L (2023–2024))
    - Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
  5. (358) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby og Abid Raja om å gi flere muligheter til og mer kunnskap om konsekvenser av fleksibel skolestart (Dokument 8:155 S (2023–2024))

6. (359) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Astrid Aarhus Byrknes om skolens undervisning om kjønn (Dokument 8:156 S (2023–2024))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes utdannings- og forskningskomiteen.

Sak nr. 12 fortsatte [15:14:47]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i fagskoleloven (institusjonsakkreditering for fagskoler mv.) (Innst. 290 L (2023–2024), jf. Prop. 64 L (2023–2024))

Presidenten [15:14:48]: Vi fortsetter debatten i sak nr. 12. Neste taler er Marit Knutsdatter Strand.

Abid Raja (V) (fra salen): President! Jeg vil gjerne få lov til å ta en replikk likevel.

Presidenten [15:15:07]: Jeg pleier å være litt skeptisk til deg, men det er greit – vi skal tillate det i dag!

Abid Raja (V) [15:15:29]: Replikkordskiftet var ikke helt omme, så når vi først har muligheten, må jeg jo stille statsråden spørsmål om finansieringen, som fagskolene ikke opplever som forutsigbar nok. De mener at det drar teppet bort fra muligheten til å satse og utvikle nye studietilbud, noe vi i dag bestemmer oss for at skal bli enklere å gjøre for fagskolene. Uforutsigbarheten i finansieringen gjør det også vanskelig nettopp å drive langsiktig utviklingsarbeid, holde på flinke folk og bygge fagmiljøer. Jeg tenkte bare å spørre statsråden om han deler denne oppfatningen, som sektoren beskriver, og hvordan statsråden eventuelt vil tilrettelegge for at det blir bedre økonomisk forutsigbarhet for sektoren.

Statsråd Oddmund Hoel [15:16:12]: Då me overtok regjeringskontora, så me rimeleg raskt at fagskulesektoren var ein sektor i utvikling, men også at både organisering og finansiering var blitt til litt klattevis, stykkevis og delt opp gjennom åra. Vårt viktigaste svar på det har vore å setje i gang arbeidet med ei fagskulemelding, som er eit stort arbeid. Me har hatt veldig mykje kontakt med fagskular og med andre aktørar som er interesserte i fagskulane – det er veldig mange – og me har fått eit bilde som liknar mykje på det representanten Raja seier her. Dette er difor noko me behandlar grundig i den fagskulemeldinga som skal kome neste vår, og me har som mål å gje meir føreseieleg, tryggare og meir stabil både finansiering og organisering av ein veldig viktig utdanningssektor.

Presidenten [15:17:14]: Replikkordskiftet er avsluttet.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [15:17:26]: Det er ikke spøk når komiteen og saken tar pause, men vi er godt i gang igjen, og jeg vil egentlig bare fortsette i den gode ånden som komiteen var i da vi tok pause.

Senterpartiet ønsker at fagskulesektoren skal fortsette å vokse i tråd med behovet i arbeidslivet. Siden 2017 har studenttallet doblet seg, og stadig flere får øynene opp for fagskolene. Regjeringen vil gi høyere yrkesfaglig utdanning en viktigere rolle i arbeidet med livslang læring, og vi i Stortinget støtter godt opp om det. Å prioritere og utvikle kvaliteten og utdanningstilbudet for å møte framtidens kompetansebehov er viktig. Stortinget har vedtatt 20 mill. kr til 500 nye studieplasser i 2024. Samlet er det av Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV satt av midler til 1 500 plasser hittil.

Kunnskapsdepartementet har satt i gang arbeidet med en melding til Stortinget om høyere yrkesfaglig utdanning, som Senterpartiet har store ambisjoner for, og som statsråden greier godt ut om i sine innlegg. En rekke viktige spørsmål blir berørt der, og Stortinget vil fortsette styrkingen av fagskolene ved behandlingen av meldingen. Det føler jeg meg trygg på.

Det er fristende å kommentere ulike problemstillinger som tas opp i debatten og i komiteens innstilling, men jeg mener det er rett å ta det mest mulig samlet i en ny melding. Vi vet at fagskolene og sektoren ellers er utålmodige. For at endringene skal stå seg godt over tid og reflektere den helhetlige omleggingen som trengs, må dette gjøres mest mulig samlet. Jeg tror derfor to av de viktigste poengene fra dagens behandling nettopp er å åpne for institusjonsakkreditering, som regjeringen nå får gå videre med, og et nasjonalt fagskoletilbud, som skal komme på plass etter hvert. Institusjonsakkreditering er på sin plass og i tråd med faglig utvikling i sektoren. Alle partiene i Stortinget vet hvor hardt og systematisk det over tid har blitt jobbet både for dette og for nasjonalt fagskoleombud.

I år er det 15 742 søkere til høyere yrkesfaglig utdanning gjennom Samordna opptak. Det er 17 pst. flere enn i fjor og en oppgang på 2 300 søkere. Når studentene blir stadig flere, må de også få stadig bedre oppfølging. Det er lyst ut 14 287 studieplasser fordelt på 492 ulike studium ved 26 fagskoler. Det er litt større konkurranse om plassene enn tidligere år, og teknologiske fag og helsefag har flest førstegangssøkere. Nett- og samlingsbaserte studier er populære og i overvekt, og det er god representasjon av mannfolk. Alle disse studentene heier vi på, og vi vet at det er arbeidsplasser for dem når de er ferdige.

Anja Ninadotter Abusland (Sp) [15:20:43]: Endringene i fagskoleloven er godt nytt for alle de fagskolestudentene vi har rundt omkring i hele landet

vårt. Regjeringen har løftet fram flere viktige grep som målrettet vil gjøre fagskoleloven bedre for studentene.

Det er særlig to grep jeg ønsker å framheve. Det første er at en samstemt komité har stilt seg bak regjeringens forslag om å lovfeste retten til permisjon fra utdanningen for fagskolestudenter. Dette har vært en rettighet studenter ved universiteter og høyskoler har hatt, og det skulle bare mangle at ikke også fagskolestudentene får det. Da kan permisjon innvilges ved tjenesteplikt, verv i studentpolitiske organer eller verv i folkevalgte organer for studenter ved fagskolene våre. Det er jeg glad for.

Det andre er at det i forrige uke ble kjent at en samlet komité har sluttet seg til målet om at det skal etableres et nasjonalt fagskoleombud fra høsten 2025. Det er en etterlengtet nyhet for mange og ekstra viktig for fagskolestudentene. Det er ingen tvil om at fagskolestudentenes fremste representanter i ONF, Organisasjon for Norske Fagskolestudenter, har vært krystallklare over tid på at vi må få på plass et nasjonalt studentombud for fagskolestudentene. Et studentombud som særlig setter

seg inn i fagskolestudentenes utfordringer, vil være viktig for mange. Det har vært et viktig punkt i Hurdalsplattformen, og nå skal regjeringen følge det opp.

Denne regjeringen prioriterer opp fagskolene og fagskolestudentene. I en tid hvor vi bekymrer oss over mangelen på arbeidskraft, skulle det bare mangle at vi ikke satset på dem som skal trygge velferdsstaten vår med viktig kompetanse.

Derfor er det også ekstra gledelig å se den voldsomme økningen og interessen for fagskolene ved årets opptak. Regjeringens satsning og ambisjoner for fagskolene har gitt mange unge troen på høyere yrkesfaglig utdanning. Det viktige arbeidet må vi også fortsette med i tiden framover, slik at vi kan lykkes med å sikre samfunnet tiltrengt kompetanse i framtiden.

Presidenten [15:23:09]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.24.

